

Kwartalnik Prawno Kryminalistyczny

KPK 4 (33) 2017

ISSN 2080-5810

Kwartalnik Prawno-Kryminalistyczny Szkoly Policji w Pile nr 4 (33) 2017

Adres redakcji:

64-920 Pila, pl. Staszica 7
tel. 67 352 2555; fax 67 352 2599
www.pila.szkolapolicji.gov.pl

Łączność z czytelnikami:

sekretariat@sppila.policja.gov.pl

Redaktor naczelny:

insp. Beata Różniak-Krzeszewska

Zastępcy redaktora naczelnego

insp. Roman Gryczka
podinsp. Michał Kominowski

Sekretarz redakcji:

podinsp. Leszek Koźmiński

Zespół redakcyjny:

mł. insp. Marzena Brzozowska
mł. insp. Robert Kreczmer
podinsp. Jacek Słoński
nadkom. Marcin Druszcz
nadkom. Michał Zielonka

Redakcja językowa i skład:

Waldemar Hałuja

Projekt okładki:

Waldemar Hałuja

Nakład:

100 egz.

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych, zastrzega sobie prawo skrótów i opracowania redakcyjnego tekstów, przyjętych do druku oraz prawo nieodpłatnego publikowania listów.

Redakcja zastrzega sobie również możliwość nieodpłatnego wykorzystania publikowanych materiałów na stronie internetowej Szkoły Policji w Pile.

Kwartalnik wydawany jest przez:

Szkołę Policji w Pile

W numerze

Michał Białęcki

Wprowadzenie w Policji elektronicznej rejestracji śladów i przedmiotów 3

Marcin Pietrzela

Szkolenia z zakresu wykorzystania bazy DNA, AFIS i systemu ERCDŚ w procesie wykrywczym 7

Jarosław Zientkowski

Subkultura pseudokibiców 9

Agnieszka Kuszyk

Aspekty etyczne - prawne przemocy wobec dzieci 19

Waldemar Szilke

Ustawowe regulacje czynności operacyjno-rozpoznawczych i ich zmiany. Projekty kompleksowej ustawy o czynnościach operacyjno-rozpoznawczych. 24

Monika Tuczyńska

Czy świadek może nagrywać przebieg przesłuchania? 34

Adriana Niemczuk-Gorgoń

Konferencja „Innovations in law enforcement” 38

Marcin Mańczak

Roślinne ślady biologiczne 41

Zbigniew Wlazło

Udostępnianie materiałów archiwalnych i dokumentacji niearchiwalnej z archiwów i składnic akt Policji 46

Zbigniew Wlazło

Piórem i ołówkiem 55

Z biblioteczki policjanta służby kryminalnej 57

Z życia Szkoły 60

Michał Białęcki

Naczelnik Wydziału Dochodzeniowo-Śledczego Biura Kryminalnego
Komendy Głównej Policji

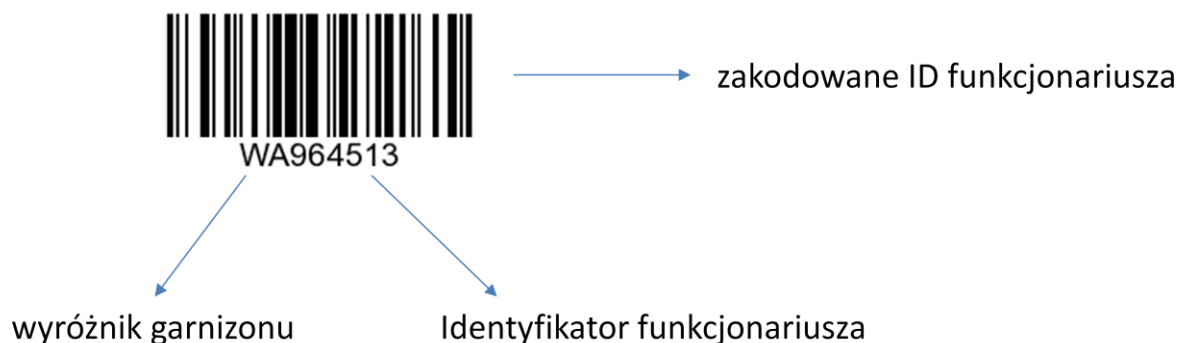
WPROWADZENIE W POLICJI ELEKTRONICZNEJ REJESTRACJI ŚLADÓW I PRZEDMIOTÓW

W II połowie 2016 r. w Wydziale Dochodzeniowo - Śledczym Biura Kryminalnego KGP podjęto prace nad koncepcją wdrożenia nowego rozwiązania mającego na celu podniesienie standardów zabezpieczania śladów i przedmiotów na miejscu zdarzenia, jak również jakości ewidencjonowania dowodów rzeczowych i śladów kryminalistycznych w policyjnych składnicach dowodów rzeczowych. Przyjęta koncepcja zakłada „kodowanie śladów” z wykorzystaniem Elektronicznego Rejestru Czynności Dochodzeniowo-Śledczych ERCDS, tj. nadawania im niepowtarzal-

nych, indywidualnych oznaczeń przekształcanych w dwuwymiarowy kod graficzny.

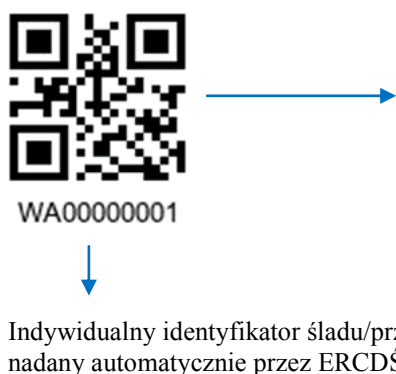
W ramach nowych rozwiązań system ERCDS pozwoli na generowanie i drukowanie dwóch rodzajów etykiet samoprzylepnych:

- 1) z kodem identyfikującym osobę zabezpieczającą. Etykieta będzie służyć do plombowania opakowań (zastąpi lak, klej i nici). W zależności od potrzeb będzie istniała możliwość zastosowania tzw. etykiet plombowych (zabezpieczających), których naruszenie pozostawia trwałe ślad na opakowaniu.

- 2) z dwuwymiarowym kodem graficznym zawierającym informacje o indywidualnym identyfikatorze śladu/przedmiotu

automatycznie nadawanym w systemie ERCDS i umieszczany w postaci naklejki na metryczce.

Zakodowany identyfikator śladu/przedmiotu umożliwi automatyczne „przejście” bezpośrednio do właściwej pozycji w elektronicznej księdze dowodów rzeczowych jak również szybką identyfikację i weryfikację (w razie potrzeby również przy użyciu aplikacji w telefonach komórkowych) czy mamy do czynienia z właściwym materiałem dowodowym.

SWD (ID)* YED-144169T-20170911-436521	
L. dz.* WD-II-7125/17	RSD* 758/17
ŚLAD / PRZEDMIOT* Nr 1	
w trakcie opłatu miejsca robota w dniu 11 września 2017r w Dobroju przy ul. Brzozowej 17	
ujawniono na podłodze łazienki czadoko w odległości 110 cm od ściany przedniej i 150 cm od ściany bocznej lewej	
(rodzaj i przedmiot czynności procesowej, miejsce prowadzenia i data)	
Ślad / przedmiot* w postaci nieopisanej papierkowej 653	
litra o długości 2,5 cm umieszczonego w papierowej kopercie i dużej etykiety 965721	
(charakterystyka śladu / przedmiotu*)	
asp. Wojciech Borski - KPP Uwe II	
(imię i nazwisko, podpis osoby zabezpieczającej ślad/przedmiot, jednostka Policji)	
 KSP9657214H	Oznaczenie kodowe: WA00000001
* niepotrzebne skreślić	

Technologia pozwala na generowanie kodem QR różnorodnych informacji, przy użyciu dostępnych narzędzi np. w razie potrzeby istnieje możliwość zakodowania

przez technika danych geograficznych miejsca ujawnienia śladu, wydrukowania etykiety z danymi.

Projekt zakłada możliwość tworzenia oznaczeń zbiorczych. Użytkownik będzie jedynie oznaczał w ERCDS ślady i przedmioty, które będą umieszczone w opakowaniu zbiorczym i po kliknięciu opcji **STWÓRZ PACZKĘ** utworzony zostanie kod zawierający oznaczenia identyfikacyjne poszczególnych pozycji oraz inne wymagane informacje:

- sygnatura akt,
- nazwa jednostki Policji,
- numer porządkowy księgi dowodów rzeczowych.

Etykieta z kodem PACZKI naklejona będzie na opakowanie zbiorcze.

WD-II-7125/17,
RSD-758/17, WA KRP II
Wydział Doch. – Śledczy.
IV/11/17/P

Po odczytaniu takiego kodu widoczne będą wszystkie ślady i przedmioty, które zawiera paczka:

WA00000001
WA00000002
WA00000003
WA00000004
WA00000005
WA00000006
WA00000007
WA00000008
WA00000009
WA00000010
WA00000011
WA00000012

Zalety nowych rozwiązań

- Możliwość szybkiej, automatycznej identyfikacji każdego śladu i przedmiotu zabezpieczonego przez Policję;

- Eliminacja błędów w rejestracji oraz obiegu dowodów/śladów;
- Użycie etykiet z folii termotransferowej oraz taśm żywicznych zapewni bardzo wysoką trwałość oznaczeń.

- Usprawniony nadzór nad zarządzaniem dowodami/śladami, przyspieszenie i ułatwienie inwentaryzacji w składnicach dowodów rzeczowych;
- Wprowadzenie nowoczesnych standardów pracy funkcjonariuszy i pracowników Policji;
- Minimalizacja przypadków błędnego przekazania materiału dowodowego.

Realizacji projektu „Wprowadzenie w Policji elektronicznej rejestracji śladów i przedmiotów” będzie możliwa dzięki uzyskaniu dofinansowania ze środków Unii Europejskiej w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Całkowita kwota projektu opiewa na 5.457.000 zł.

W dniu 28 sierpnia 2017 r. ogłoszono przetarg nieograniczony na zakup sprzętu niezbędnego do wdrożenia projektu.

W IV kwartale 2017 r. Biuro Logistyki KGP wybrało ofertę polskiej firmy informatycznej, która dostarczy sprzęt niezbędny do realizacji projektu.

I ETAP (III kwartał 2017 r.)

Prace programistyczne w ERCDS umożliwiające przekształcanie informacji o:

- dowodzie/śladzie w kod graficzny QR,
- danych identyfikujących technika kryminalistyki (specjalisty lub innego funkcjonariusza Policji) zabezpieczającego ślad lub przedmiot w kod kreskowy Barcode.

II ETAP (IV kwartał 2017 r. – I kwartał 2018 r.)

- Zakup dla wszystkich garnizonów i podłączenie do obecnie istniejącej infrastruktury informatycznej:

- **1300 sztuk** zestawów składających się z drukarki i czytnika kodów,
- **420 sztuk** zestawów komputerowych.

III ETAP (I kwartał 2018 r. – I kwartał 2019 r.)

Przeszkolenie łącznie około 380 funkcjonariuszy i pracowników Policji odpowiedzialnych za składnice dowodów rzeczowych oraz komórek techniki kryminalistycznej z obsługi nowych funkcjonalności systemu ERCDS. Szkolenia zostaną przeprowadzone w każdym garnizonie Policji – 16 KWP i 1 KSP.

Będą to szkolenia jednodniowe w formie wykładu, w trakcie którego zostaną przedstawione informacje o projekcie oraz część praktyczna, w trakcie której osoby biorące udział w szkoleniu będą miały możliwość testowania wprowadzonych nowych funkcjonalności na platformie testowej ERCDS.

W związku z realizacją przedmiotowego projektu niezbędne jest, aby:

- 1) pomieszczenia, w których przechowywane są ślady kryminalistyczne i dowody rzeczowe (składnice dowodów rzeczowych, magazyny: broni i amunicji oraz narkotykowe), były wyposażone w: regały lub szafy umożliwiające rozmieszczenie śladów i przedmiotów w uporządkowany sposób i łatwy do nich dostęp, łącznie Policijnej Sieci Transmisji Danych (PSTD) umożliwiające podłączenie stanowiska komputerowego;
- 2) pomieszczenia służbowe techników kryminalistyki były wyposażone w łącznie (PSTD) umożliwiające podłączenie stanowiska komputerowego.

Marcin Pietrzela

Wydział Dochodzeniowo-Śledczy Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji

SZKOLENIA Z ZAKRESU WYKORZYSTANIA BAZY DNA, AFIS I SYSTEMU ERCDS W PROCESIE WYKRYWCZYM

Z inicjatywy Wydziału Dochodzeniowo-Śledczego Biura Kryminalnego KGP przy współpracy Zakładu Biologii CLKP i Zakładu Daktyloskopii CLKP powstał projekt szkolenia z zakresu wykorzystania bazy DNA, AFIS i systemu ERCDS. Szkolenie skierowane będzie do funkcjonariuszy dochodzeniowo-śledczych oraz techników kryminalistyki. Projekt zostanie współfinansowany przez Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

Założenia szkolenia

- Termin: październik 2018 - luty 2020.
- Miejsce: wszystkie garnizony Policji.
- Sposób realizacji: 30 edycji w systemie dwudniowym.
- Odbiorcy: 1270 funkcjonariuszy.
- Prelegenci: funkcjonariusze i pracownicy WDS BK KGP oraz CLKP.

Szkolenia zostaną przeprowadzone w siedzibach komend wojewódzkich. Wstępnie zaplanowano:

- dolnośląski – 2 edycje,
- kujawsko-pomorski – 1 edycja,
- lubelski – 2 edycje,
- lubuski – 1 edycja,
- łódzki – 2 edycje,
- małopolski – 2 edycje,
- mazowiecki – 2 edycje,
- opolski – 1 edycja,
- podkarpacki – 1 edycja,
- podlaski – 1 edycja,
- pomorski – 2 edycje,
- śląski – 3 edycje,
- świętokrzyski – 1 edycja,
- warmińsko-mazurski – 1 edycja,
- wielkopolski – 3 edycje,
- zachodniopomorski – 2 edycje,
- KSP – 3 edycje.

Cele szkolenia

- Podniesienie jakości czynności związanych z zabezpieczaniem śladów kryminalistycznych oraz pobieraniem materiału porównawczego;
- Poprawienie jakości gromadzonych danych daktyloskopijnych i DNA;
- Usprawnienie trybu obiegu informacji o wynikach sprawdzeń w bazach danych, dzięki wykorzystaniu nowej funkcjonalności w aplikacji Elektroniczny Rejestr Czynności Dochodzeniowo-Śledczych;
- Opracowanie procedury wykorzystania dopasowań uzyskanych w bazie danych DNA oraz sposobu postępowania podczas rejestracji profilu w bazie;
- Opracowanie procedury dotyczącej funkcjonowania i wykorzystywania ABE (Anonimowej Bazy Eliminacyjnej) przez funkcjonariuszy pionu dochodzeniowo-śledczego i techników kryminalistyki.

Nowe rozwiązania towarzyszące projektowi

W ramach systemu ERCDS zostanie wdrożona nowa funkcjonalność - zakładka eRPWS (Elektroniczny Rejestr Pozytywnych Wyników Sprawdzeń). Celem funkcjonowania zakładki eRPWS będzie:

- Powiązanie postępowań przygotowawczych, w których stwierdzono dopasowania w ramach przeszukań bazy DNA i AFIS;
- Wykorzystanie powiązań w postępowaniach w celach wykrywczych;
- Ujednolicenie obiegu wniosków o dokonanie przeszukań w bazach DNA i AFIS, rejestracji i udzielania odpowiedzi;

- Automatyczne informowanie referentów postępowania o pozytywnym wyniku przeszukania bazy.

Szkolenie pozwoli na zaprezentowanie funkcjonalności i potrzeby utworzenia nowego rozwiązania, jakim będzie ABE (Anonimowa Baza Eliminacyjna) wdrożonego przez CLKP w ramach bazy danych DNA.

W bazie będą gromadzone, na zasadzie dobrowolności, profile DNA funkcjonariuszy Policji biorących udział w postępowaniu przygotowawczym. Służyłyby do wykrywania zanieczyszczenia (oczywiście nieumyślnego) próbek biologicznych.

Efekty szkolenia

Treści przekazane w ramach szkolenia pozwolą na:

- eliminację nieprawidłowości powstałych przy zabezpieczaniu śladów kryminalistycznych oraz pobieraniu materiału porównawczego, co przełoży się na jakość sporządzanych opinii, bądź dokonywanych rejestracji w bazach danych;
- eliminację nieprawidłowości obiegu informacji o wynikach sprawdzeń w bazach danych;
- usprawnienie dokonywania zapytań i przeszukań w bazach;
- zwiększenie efektywności wykrywania sprawców przestępstw.

SUBKULTURA PSEUDOKIBICÓW

„Piłkarze Legii pobici przez pseudokibiców” tego typu tytuły doniesień prasowych porażają ludzi zainteresowanych sportem - szlachetną rywalizacją i grą fair play. Jak do tego doszło?

Historia kibicowania, jak również wrogość i agresja z nim związana swoimi korzeniami sięga aż do wieków starożytnych. Już pierwsze igrzyska organizowane ku ucieście starożytnych mieszkańców wywoływały ogromne, nieraz skrajne, emocje, którym upust dawano podczas walk na ulicach miast czy sportowych arenach.

W erze nowożytnej powstawały pierwsze klubowe podziały, z którymi utożsamiali się antyczni kibice, budząc we władzach niepokój, gdyż swoją odmienność eksponowali demolowaniem całych dzielnic, a nierzadko śmiercią. Nawet zakazy stadionowe w czasach antycznych miały swoją genezę w oparciu o wydawany przez panujących zakaz organizacji w określonym czasie zawodów sportowych, co podyktowane było patologicznym zachowaniem ówczesnych kibiców.

W XIII wieku na terenie Anglii narodziła się piłka nożna. W dość szybkim czasie zyskała ogromną popularność i podbiła wiele krajów starego kontynentu. Jednak z rozwojem tej dyscypliny rozwijała się również agresja, klubowa przynależność i skrajne emocje i pomimo zakazów króla mecze stale rozgrywane, dostarczały kibicom wielu wrażeń.

Okres wieków od XVI do XVIII charakteryzował się szeregiem zakazów i ograniczeń w organizowaniu meczów, co wynikało z faktu powiązań futbolu raczej z zachowaniami destrukcyjnymi aniżeli ze zdrową rywalizacją sportową.¹

¹ Pęsko A.: Pseudokibice „Kwartalnik Prawno-Kryminalistyczny”, Wyd. Szkoła Policji w Pile, Piła 2014, nr 2.

W przestrzeni kolejnych wieków piłka nożna zyskała większą popularność co skutkowało powstaniem wielu klubów piłkarskich, które w rezultacie rozwinęły i wyklarowały środowiska pseudokibiców.

Subkultura agresywnych kibiców „naszych czasów” (tzw. grup *hools*) ma swoje początki w połowie lat 80. XX w. Jej członków potocznie określa się mianem „chuliganów”, które swoją genezę zawdzięczają irlandzkiej rodzinie drobnych przestępców zamieszkujących Londyn o nazwisku „HOOLIGAN”. Bardzo szybko, bo już dekadę później zaczęła ona przybierać formę „ligi chuliganów”. Równolegle z rywalizacją drużyn odbywały się zmagania grup *hools*, których terenem były trybuny, okolice stadionów i szlaki kolejowe. Odmienność i różnorodność tej subkultury stanowiąca była poprzez jej członków pochodzących z wielu różnych klas społecznych jak też grup wiekowych. Zawiązały się pierwsze koalicje i sojusze obronne między grupami kibiców wiodących klubów. Do Polski jej zasięg dotarł bardzo szybko. W zachowaniach polskich fanów piłki nożnej pod koniec dekady można było zaobserwować powielanie wzorców podpatrzonych u chuliganów z Europy Zachodniej, dotyczących m.in. ubioru, skandowanych okrzyków, symboli. Pojawiło się również polskie określenie chuliganów bardzo często powielane w mediach, jakim jest „KIBOL”, które w swoim pierwotnym znaczeniu w gwarze poznańskiej określało wiernego kibica swojej drużyny.

Podczas gdy w wielu państwach europejskich w latach 90. XX w. doprowadzono do znacznego zmniejszenia liczby chuligańskich ekscesów na stadionach, w Polsce bardzo intensywnie rozwijały się subkultury kibiców.

Od około 1998 roku zauważono efekt przenoszenia się subkultury poza sta-

diony. To stosunkowo nowe w polskich warunkach zjawisko polegało na organizowaniu starć tzw. ustawek między grupami fanów po wcześniejszym uzgodnieniu miejsca i czasu, tak aby uniknąć interwencji policji.

Charakterystyka środowiska kibiców. Związki między klubami, antagonizmy, ich przyczyny oraz sposoby ich okazywania.

Sympatie oraz antagonizmy pomiędzy klubami, wynikają z następujących powodów: priorytetem są kwestie finansowe oraz biznesowe (nowe rynki zbytu narkotyków jak też prowadzenia innych nielegalnych interesów, szersze grono potencjalnych odbiorców, punkty przerzutowe narkotyków z innych państw), przestrzeganie zasad kibica chuligana, nieprzestrzeganie zasad przyjętego kodeksu, pomoc danemu klubowi w wypadku zagrożenia ze strony innego klubu, lokalizacja klubu oraz jego odległość

od zantagonizowanego klubu, pogarda wobec klubu, który ma słabą „bojówkę”.

Środowisko kibiców charakteryzuje się przede wszystkim chęcią pokazania się w silnej, zwartej grupie. Przynależność do takiej grupy daje kibicom poczucie siły, ale również zapewnia anonimowość i bezkarność. Grupy kibiców wykazują zachowania polegające na wzajemnym wyniszczaniu się przede wszystkim podczas bójek przed, w trakcie oraz po meczach, agresji werbalnej polegającej m.in. na walce na okrzyki, czy też pieśni, zasadzkach na autokary, pociągi. Rywalowi zostają odebrane atrybuty kibicowskie takie jak flagi, koszulki w barwach klubowych oraz szaliki, które często palone są podczas meczów pomiędzy drużynami, którym kibicują zwaśnione kluby.

Niektórzy kibice uważają, że antypatie świadczą o sile grupy kibiców, dlatego im mniej zgód, tym mocniejszy jest klub. Wzajemne powiązania i antypatie obrazuje poniższa tabela, która stanowi przykład tylko na czas jej utworzenia.

Klub sportowy	Zgody	Układy	Kosy
Arka Gdynia	Cracovia, Górnik Wałbrzych, Gwardia Koszalin, KZSO Ostrowiec Świętokrzyski, Lech Poznań, Polonia Bytom, Zagłębie Lublin		Lechia Gdańsk, Legia Warszawa, Pogoń Szczecin, Zagłębie Sosnowiec, Wisła Kraków, Śląsk Wrocław
Cracovia Kraków	Arka Gdynia, GKS Tychy, Lech Poznań, Polonia Warszawa, Sandecja Nowy Sącz, Tarnovia Tarnów	Ajax Amsterdam (Holandia)	Wisła Kraków, Śląsk Wrocław, Lechia Gdańsk, Legia Warszawa, Unia Tarnów, Ruch Chorzów, Pogoń Szczecin, Zagłębie Sosnowiec, Resovia Rzeszów, Jagiellonia Białystok, Motor Lublin, Widzew Łódź
Lech Poznań	Arka Gdynia, Cracovia KSZO Ostrowiec Świętokrzyski	ŁKS Łódź	Legia Warszawa, Wisła Kraków, Ruch Chorzów, Widzew Łódź, Lechia Gdańsk, Śląsk Wrocław, Pogoń Szczecin, Zagłębie Sosnowiec, Korona Kielce, Odra Opole, Elana Toruń, Polonia Warszawa, KKS Kalisz
Legia Warszawa	Zagłębie Sosnowic, Olimpia Elbląg, Rodło Kwidzyn (FC Legia), Den Haag (Holandia),	Radomiak Radom	Polonia Warszawa, Cracovia, Lech Poznań, Arka Gdynia, ŁKS Łódź, Jagiellonia Białystok, Śląsk Wrocław, Wisła

			Kraków, Ruch Chorzów, Górnik Zabrze, GKS Katowice
Pogoń Szczecin	Ujpest Budapeszt (Węgry)	Kotwica Kołobrzeg	Lech Poznań, Cracovia, Arka Gdynia, Lechia Gdańsk, Zagłębie Sosnowiec
Zagłębie Sosnowiec	Legia Warszawa, BKS Bielsko - Biała		Cracovia, Lech Poznań, Arka Gdynia, ŁKS Łódź, Jagiellonia Białystok, Śląsk Wrocław, Wisła Kraków, Ruch Chorzów, Górnik Zabrze, Widzew Łódź, Odra Opole, Pogoń Szczecin, Lechia Gdańsk, GKS Katowice, Polonia Bytom, GKS Tychy, Piast Gliwice
Śląsk Wrocław	Lechia Gdańsk, Motor Lublin, Miedź Legnica		Widzew Łódź, Lech Poznań, Zagłębie Lubin, Arka Gdynia
Lechia Gdańsk	Śląsk Wrocław	Stomil Olsztyn	Wisła Kraków, Śląsk Wrocław, Ruch Chorzów, Pogoń Szczecin, Zagłębie Sosnowiec, Polonia Bytom, Jagiellonia Białystok, Motor Lublin, Elana Toruń, Arka Gdynia, Widzew Łódź, Cracovia, Lech Poznań, Górnik Zabrze, Zawisza Bydgoszcz, Bałtyk Gdynia, GKS Katowice
Wisła Kraków	Lazio Rzym (Włochy)	Ruch Chorzów, Widzew Łódź, Polonia Przemyśl, Elana Toruń	Cracovia, Lech Poznań, Arka Gdynia, Legia Warszawa, Górnik Zabrze, Motor Lublin, Korona Kielce
Widzew Łódź	Ruch Chorzów	CSKA Moskwa, Elana Toruń, Wisła Kraków	ŁKS Łódź, Legia Warszawa, Lech Poznań, Cracovia, Arka Gdynia, Śląsk Wrocław, Motor Lublin
ŁKS Łódź	GKS Tychy, Zawisza Bydgoszcz	Lech Poznań	Widzew Łódź, Ruch Chorzów, Legia Warszawa, Arka Gdynia, Zagłębie Lubin, Stomil Olsztyn, Stal Rzeszów, Elana Toruń
Polonia Warszawa	Cracovia, Sandecja Nowy Sącz	Real Saragossa (Hiszpania)	Legia Warszawa, Wisła Kraków, ŁKS Łódź, Zagłębie Sosnowiec, Śląsk Wrocław
Polonia Bytom	Odra Opole, Arka Gdynia, układ Góral Żywiec, układ Zagłębie Lubin.	Góral Żywiec, Zagłębie Lubin	Górnik Zabrze, GKS Katowice, Zagłębie Sosnowiec, BKS Bielsko – Biała
Ruch Chorzów	Elana Toruń, Widzew Łódź, Wisła Kraków		
Górnik Zabrze	GKS Katowice		
Korona Kielce	Sandecja Nowy Sącz		Wisła Kraków, Radomiak Radom, KSZO Ostrowiec Świętokrzyski, Motor Lublin, Stal Stalowa Wola

Zawisza Bydgoszcz	GKS Tychy, ŁKS Łódź, Górnik Wałbrzych, Zagłębie Lubin		Polonia /Bydgoszcz, Stomil Olsztyn, Wisła Kraków, Ruch Chorzów, Widzew Łódź, Elana Toruń, Arka Gdynia, Lechia Gdańsk
Stomil Olsztyn	Polonia Bydgoszcz, Wisła Płock	Hutnik Nowa Huta, ŁKS Łomża, Lechia Gdańsk	Jagiellonia Białystok, Olimpia Elbląg, Arka Gdynia, Legia Warszawa, Widzew Łódź, Zawisza Bydgoszcz
Zagłębie Lubin	Arka Gdynia, Odra Opole, Zawisza Bydgoszcz, Falubaz Zielona Góra	Polonia Bytom	Śląsk /Wrocław, Chrobry Głogów, Miedź Legnica, Karkonosze Jelenia Góra, Wisła Kraków, Lechia Gdańsk, Legia Warszawa, ŁKS Łódź

Źródło: www.stadionowiprawcy.net

Relacje te mogą ulegać dynamicznym zmianom. Np. zdarzenie, które z tego punktu widzenia było bardzo istotne, (...) czyli mecz rozgrywany między Ruchem Chorzów a ŁKS-em Łódź, gdzie w kibicowaniu drużynie Ruchu Chorzów brali udział – mający z nim układ – kibice Widzewa Łódź, doprowadziło do zerwania ugody na skutek zamieszek, które rzekomo oni właśnie wywołali. Doprowadzili przez to do walkoweru dla ŁKS-u (pomimo prowadzenia Ruchu Chorzów 2:0) i w konsekwencji do barażów o utrzymanie się Ruchu Chorzów w II lidze. Przykładem może być konfrontacja siłowa na terytorium Litwy pomiędzy pseudokibicami Spartaka Moskwa a koalicją chuliganów Legii Warszawa, Zagłębia Sosnowiec, Radomiaka Radom jak też BKS-u Bielsko Biala, w wyniku której doszło do rozłamu zgody pomiędzy pseudokibicami z Warszawy i Bielska Białej. Oficjalną przyczyną rozłamu była szybka rezygnacja z „ustawki” stołecznych chuliganów i pozostawienie pseudokibiców z Bielska samych na „polu walki”.

Przykładem może być również zerwanie zgody zwanej „Trzej Królowie Wielkich Miast” zawiązanej pomiędzy kibicami drużyn Śląsk Wrocław, Wisła Kraków oraz Lechia Gdańsk. W 2016 roku Decyzją Stowarzyszenia Wielki Śląsk została zakończona trwająca od 1988 roku zgoda. Przyczyną zerwania tej zgody była

reaktywacja przyjaźni wiślaków z Ruchem Chorzów. Chorzowianie zaprzyjaźnieni są z kibicami Widzewa Łódź. W środowisku szalikowców mówi się, że łódzka grupa Destroyers odpowiedzialna jest za śmierć kibica Śląska Wrocław, do której doszło podczas bójki w 2003 roku.

Przyczyną antagonizmów między klubami są więc takie wydarzenia, jak uszczerbki na zdrowiu lub śmierć kibica jednej drużyny na skutek działania kibiców drugiej drużyny, napędzająca się spirala odwetowa, historyczne zaszłości i niewyrównane rachunki, antagonizmy lokalne, łamanie zasad kibica chuligana, przenoszenie się agresji kibiców jednej drużyny na osoby zamieszkujące dane miasto, a niezwiązane bezpośrednio z klubem. Zaplanowane bójki pomiędzy kibicami poszczególnych klubów, w odczuciu wszystkich badanych mają charakter sportowy, jeśli odbywają się bez narzędzi (tzw. sprzętu). Twierdzą oni, że są to nieusankcjonowane walki bokserskie mające charakter grupowy.

Zasada ta ma charakter uniwersalny. Z posiadanej wiedzy praktycznej wynika, iż innym często spotykanym zjawiskiem jest nieinformowanie policji o zdarzeniach. Specyfika danego środowiska oraz jego hermetyczność wskazują, iż większość członków nie wyjawiałyby policji danych personalnych osoby, która spowodowała śmierć bliskiego kolegi w zamieszkach.

Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku gdyby poszkodowaną była osoba najbliższa, np. brat czy siostra. W takich przypadkach aż 1/3 członków przedmiotowego środowiska próbowała, aby wymierzyć sprawiedliwość na własną rękę. Do zasad niektórych klubów należą również niepisane reguły dotyczące nie zabierania nieletnich i kobiet na mecze wyjazdowe. Takie decyzje podyktowane są częstymi przypadkami powstawania trwałych uszczerbków na zdrowiu nieletnich oraz kobiet jak też dużym stopniem ryzyka wystąpienia urazów.

Warto również zwrócić uwagę na sposoby okazywania związków z klubem lub wyrażania dezaprobaty.

Najczęstszymi sposobami wyrażania sympatii w stosunku do własnej drużyny lub tej, z którą klub jest w zgodzie są: noszenie barw klubowych (nie dotyczy to kibiców *hools*, którzy nie noszą od pewnego czasu barw klubowych, aby ich nie utracić), uczęszczanie na mecze, bójki w obronie barw, uczestniczenie w „ustawkach” w obronie honoru klubu, robienie klubowych tatuaży. Przykładami zachowań wyrażających dezaprobatę dla kibiców innego klubu są: śpiewanie obraźliwych piosenek, przyspiewek, gwizdanie, zabieranie im barw klubowych, dokonywanie tzw. ataków, czyli napaści na przeciwnych pseudokibiców podczas ich przejazdów na mecze, palenie flag i szalików, atakowanie osób źle wyrażających się na temat klubu.

Interakcje między członkami tego samego klubu

Mają miejsce w większości przypadków codziennie lub kilka razy w tygodniu. Uczestnictwo w grupie *hools* (bojówce) związane jest nierozłącznie z poświęcaniem bardzo dużej ilości czasu na podnoszenie „kwalifikacji”. Chodzi tu przede wszystkim o wspólne ćwiczenia w siłowni, uprawianie sportów walki w ogólnodostępnych klubach sztuk walki. Członkowie tych grup w przedsięwzięcia owe angażują znaczną część posiadanych środków finansowych. Osoby te, ćwicząc wspólnie w si-

łowniach, klubach sportów walki używają sterydów oraz innych środków wspomagających. Spotykają się ponadto w mieście, w dyskotekach i pubach – w mniejszych grupach. Wymienione elementy pozwalają scalić grupę. Często spotkania te odbywają się „na telefon”, z tym, że nikt w grupie nie zna wszystkich numerów. Łącznicy znają ich co najwyżej 8-10, poszczególni członkowie „kierownictwa” znają maksymalnie 4-5 telefonów do łączników. Ten system pozwala na zebranie w ciągu 30 minut grupy 20-30 osób na tyle mobilnych, aby pojechać np. na „ustawkę”. Osoby stanowiące trzon „kierownictwa” bojówek w klubach mają swoje numery kontaktowe i w ten sposób umawiają się na „ustawki”. Niepokoić może coraz częstsze włączanie do rywalizacji osób z przeszłością kryminalną oraz niezrzeszonych w bojówkach, a uprawiających sporty walki – w celu uzyskania przewagi. Łamane są również zasady tzw. równości – na umówione spotkania przyjeżdża więcej osób niż to deklarowano (ustawka tzw. banda na bandę). Filmy z „ustawek” nagrywane prywatnymi kamerami są następnie przekazywane innym pseudokibicom. Obserwuje się również proceder wzmacniania doznań, wywołanie większej agresji oraz zwiększenie wydolności organizmu jak też zmniejszenie progu bólowego przez zażywanie narkotyków przed mającą nastąpić bijatyką. Coraz częściej zdarza się, że osoby organizujące „ustawki” zapewniają uczestnikom pomoc medyczną na miejscu spotkania. W trakcie spotkań w siłowniach, na treningach, itp. poruszane są tematy dotyczące problemów osobistych, wyników meczów, składu bojówek, sytuacji finansowej klubu, polityki klubowej; udzielana jest pomoc finansowa, prawna lub lekarska. Większość kibiców uprawia sporty walki, takie jak: boks, kick-boxing, karate, Kempo, BJJ, MMA; Bardzo często spotykają się w pubach lub dyskotekach.

Warunki przyjmowania do grupy *hools*

Przynależność do grupy *hools* uzależniona jest od: uczestnictwa w meczach drużyny, w szczególności w meczach wyjazdowych, gotowości do stawiania w obronie barw klubowych i ich czynnej obrony, siły fizycznej oraz umiejętności walki wręcz (preferowanie sportów walki), poświęcania własnego czasu oraz posiadanych środków finansowych na rzecz grupy, wiedzy na temat klubu oraz jego pozycji jak też prowadzone interesy. Również wprowadzenie do grupy nowych członków przez już trenujących z ich polecenia. Coraz częściej zdarza się proponowanie przynależności do grupy osobom niezwiązanym z klubem, a posiadającym ponadprzeciętne umiejętności w danym sporcie walki. Z posiadanej wiedzy wynika, że wcielenie do grupy *hools* najczęściej ma miejsce po upływie jednego sezonu, w sytuacji gdy kandydat wypełnia wyżej wymienione zadania w sposób systematyczny. Awans w grupie może przyspieszyć aresztowanie za udział w bójkach lub odbywanie wyroku za uczestnictwo w zamieszkach. Najszybszą drogą do wyższej pozycji w grupie zapewnia odniesienie ran lub uszczerbek na zdrowiu w związku z działalnością w grupie. Awans wymaga wielu wyrzeczeń, takich jak: rezygnacja z zajęć szkolnych w sytuacji, gdy mecz wyjazdowy ma miejsce w tygodniu, modyfikowanie grafiku pracy w wypadku osób pracujących lub porzucenie pracy (niektórzy z pseudokibiców swoje życie podporządkowali grupie i pracują jedynie na umowę – zlecenie, bądź podejmują okazjonalne zajęcia). Awansowanie w strukturze grupy umożliwiają też: rezygnacja z ważnych spotkań i uroczystości rodzinne, umówionych spotkań (nobiletacja jest rezygnacja np. z udziału w chrzcie rodzinnym i pojechanie na mecz),łożenie na leczenie osób poszkodowanych w bójkach lub na pomoc prawną uczestnikom grupy przebywającym w więzieniu

Członkowie grup *hools* jednoznacznie podkreślają całkowite wykluczenie spożywania alkoholu przed wyjazdem na mecz. Będący pod wpływem alkoholu członkowie tych grup określani są jako balast, z którym mogą być jedynie problemy, i nie są wpuszczani do pociągów bądź autobusów. Osoby takie często są zatrzymywane przez policję, co powoduje trudności w punktualnym przybyciu na mecz. Zdarzają się natomiast przypadki zażywania narkotyków takich jak amfetamina czy tabletki ekstazy, które są traktowane jako stymulatory zachowań. Nieco odmienne zasady panują w grupie *ultras* odpowiedzialnej za oprawę widowiska. Tam dopuszczalne jest używanie alkoholu. Prawdopodobnie grupy *hools* unikają alkoholu również z powodu zadań, jakie realizują (ochrona kibiców *ultras*). Może to też wynikać z wewnętrznego przekonania poszczególnych osób o szkodliwym wpływie alkoholu na organizm („skoro trenuję to nie piję”).

Za najważniejszy symbol grupy *hools* uważają barwy klubu pod różnymi postaciami: flaga klubu lub danej bojówki, szalik, koszulka, tatuaż z herbem klubu. Symbole te często są obiektami ataków kibiców drużyny przeciwnej. Największą hańbą jest utrata barw, np. szalika. Zdarzają się też działania przypominające pracę operacyjną. Takie zdarzenie miało miejsce w Warszawie: kibic Legii wszedł w strukturę Polonii i tkwił w nich przez trzy lata. Zrobił sobie nawet tatuaż Polonii. Następnie gdy zdobył zaufanie kibiców Polonii, wykrał im wszystkie flagi.

Podobne działanie miało miejsce w 2009 roku w Gorzowie Wielkopolskim podczas derbów drużyn żużlowych Stal Gorzów Wielkopolski a Falubaz Zielona Góra. Trzech kibiców drużyny Falubazu dysponowało biletami wstępu zarówno na sektor gości jak i gospodarzy. po przebraniu się w barwy Stali wnieśli oni na sektor gospodarzy tzw. sektorówkę. Informując kibiców gospodarzy, że jest to transparent z obraźliwymi wyzwiskami na kibiców z Zielonej Góry, i należy ja rozwinąć po trzecim biegu. W związku z powyższym po

trzecim biegu „Stalowcy” rozwinęli transparent, który przykrył praktycznie cały sektor gospodarzy. Na transparentie widniał napis „TYLKO FALUBAZ”. Kibice z Zielonej Góry zaczęli wówczas bić brawo co spowodowało, że „Stalowcy” zorientowali się o podstępie i natychmiast zwinęli „sektorówkę”. W trakcie rozwieszania transparentu trzech wspomnianych kibiców Falubazu, udało się dyskretnie w kierunku sektora gości, po drodze zmieniając barwy klubowe.

Ubiór oraz wygląd członków grupy *ultras* zasadniczo różni się od wyglądu zewnętrznego członków *hools*. Kibice ci, w przeciwieństwie do grup *hools*, noszą barwy, czasami malują twarze. Kibice *hools* ubierają się tak jak na co dzień, trudniej jest więc ich zidentyfikować. Noszą markowe ubiory np. Hooligans, Pitt Bull. Coraz częściej w niektórych formacjach grup *hools* pojawiają się jednolite stroje szyte na zamówienie. Zdarza się że bluzy mają kaptury w środku których są wszyte kominiarki ci, którzy nie posiadają takich bluz, bardzo często na mecze przynoszą kominiarki lub maseczki przeciwpływowe, aby w ten sposób utrudnić identyfikację. Osoby te zazwyczaj nie rozmawiają z kibicami innych drużyn, podejmują kontakty jedynie z kibicami tych klubów, z którymi mają układ. Zasada ta nie ma zastosowania w wypadku zamieszek, gdy – w celu ich opanowania – wkracza policja.

O przynależności do grupy *hools* i pozycji w niej decyduje przede wszystkim udział w meczach wyjazdowych oraz czas przynależności do grupy. Kibice mający moc decyzyjną w tych strukturach są ich wieloletnimi członkami. Fanatyzm oraz potrzeba przynależności do grupy niektórych z nich powoduje, że w każdej sytuacji są oni w stanie bronić barw klubu. Są to osoby o olbrzymiej potrzebie stymulacji. Rezygnacja z udziału w grupie nie jest łatwa i wiąże się z konsekwencjami w postaci pobicia, ciągłego nękania, szantażowania. Niektórzy członkowie tych grup z powodu długotrwałego przebywania w izolacji więziennej, doznanych uszczerbków na zdro-

wiu, braku zainteresowania ich sytuacją życiową ze strony innych członków grupy, mają zamiar zrezygnować z przynależności do nich. Trudno jednak wierzyć w ich deklaracje.

Pseudokibice – słownik wyrażeń

ULTRAS – kibic , który zajmuje się oprawą meczy nazwa wywodzi się z Włoch gdzie są największe grupy ultras

HOOLS - kibic , który jest członkiem bójki i bierze udział w bójkach nazwa wywodzi się z Wielkiej Brytanii

PIKNIK - kibic , który przychodzi na mecz kiedy drużyna odnosi zwycięstwa nie zajmuje się czynnym kibicowaniem, ale nosi barwy klubowe

PRZESZCZEP – kibic, który często zmienia drużynę , której kibicuje

FC – Fan Club są to kibice z innego miasta lub innego klubu ale kibicujący również drugiemu klubowi np. kibice Skawy Wadowice są FC Wisły Kraków

SPRZĘT – niebezpieczne przedmioty jak , metalowe rurki , drewniane kije itp., siekier, noże, maczety.

USTAWKA – planowana bójka pseudokibiców w umówionym miejscu i czasie zabiera się na nią niebezpieczny sprzęt (nie zawsze). Rozróżniamy ustawkę, np. 20x20 (grupa umawia się że po każdej stronie będzie 20 kibiców); banda na bandę (wtedy może być różnica w liczbie uczestników);

AKCJA lub ATAK - to zazwyczaj zatrzymanie pociągu , autobusu , prywatnych pojazdów z jadącymi kibicami przeciwnej drużyny i wywołanie bójki, obrzucenie kamieniami jadącego autobusu czy pociągu

BARWY KLUBOWE – szaliki, sektorówki, flagi, koszulki klubowe

UKŁAD – nietrwale przymierze między kibicami Hools, np. na mecze reprezentacji

ZGODA / SZTAMA – stałe przymierze między kibicami np. BKS Bielsko – Biała i ZAGŁĘBIE Sosnowiec

KOSA – nienawiść do kibiców z przeciwnej drużyny

TRIADA – trwałe przymierze między trzema klubami np. LECH Poznań - CRACOWI Kraków - ARKA Gdynia ;

BOJÓWKA – ścisła grupa kibiców hools , którzy decydują o układach i zgodach. Najbardziej znane to PSYCHO FANIRUCH Chorzów, DESTROYERS HOOLIGANS WIDZEW Widzew Łódź , TEDDY BOYS 95 LEGIA Warszawa, TERROR-MACHINE LECH Poznań, SHARKS Wisła Kraków, NABOJKA Śląsk Wrocław.

Najpopularniejsze nazwy grup kibiców w Polsce (h)-hoolsi, (u)- ultrasi:

Arka Gdynia – HFA Hooligans, From Arka (h), Ultras Arka `09 (u)

Cracovia – Jude Gang (h) Anty-Wisła (h) Oprawcy (u)

Lech Poznań – Young Freaks `98 ( h) Terrormachine (h) Ultras Lech `01 (u)

Legia Warszawa – Teddy Boys`95 (h) Turysci`97 (h) Nieznani Srawcy (u) Old Fashion Man Club, Wild Boys, White Legion Korona Kielce YBH`01 – Young Boys Hooligans (h) Ultras `04 (u)

Pogoń Szczecin – Lads From Szczecin (h) MB`17 – Młoda Banda (u)

Zagłębie Sosnowiec – Barra Bravas (h) Ultras Zagłębie`05 (u)

Ave Silesia (h) Ultras Silesia (u) Stowarzyszenie Wielki Śląsk

Lechia Gdańsk - Ultras Lechia Gdańsk (u) CHWM (h)

Wisła Kraków – Wisła Sharks (h) Ultra Wisła (u)

Widzew Łódź - DHW – Destroyers Hooligans Widzew (h) Ultras Widzew, Red Workers, Ultra Registi Wiara spod Zegara (u)

ŁKS Łódź – Galera Warriors (u)

Polonia Warszawa – Ultras Enigma (u) Crazy Group`01 (h) Młoda Polonia (h)

Polonia Bytom – Desperados (h) MCHPB – Młodzi Huligani Polonii Bytom (h) TNT – Ultras (u)

Zawisza Bydgoszcz – Bydgoscy Chuligani (h) WKS`10 – Wysokiej Klasy Specjalisty (u)

Stomil Olsztyn – Denaturat Boys (h), HooliGang`00 (h) Ultra(S)tomiL (u), White Girls`14 (dziewczyny)

Zagłębie Lubin – HZL – Hooligans Zagłębie Lubin (h) OCB`03 – Orange City Boys`03 (u)

Kibice krakowskich drużyn jako jedyni nie podpisali „PAKTU ANTYSPRZĘTOWEGO” tzw. „Pakt Poznański” tzn. podczas wszelkich bójek, „ustawek” i wyjazdów używają niebezpiecznych narzędzi w postaci pałek, kijów, noży, siekier, maczet itp. Z uwagi na powyższe, zdarzenia na tle porachunków pseudokibiców charakteryzują się dużą brutalnością wynikiem czego jest duża liczba osób z ranami ciętymi i kłutymi jak również śmiertelnych.

Powiązania z przestępczością zorganizowaną.

Opisując środowiska pseudokibiców w Polsce, nie sposób nie wspomnieć o ich powiązaniach ze światem przestępczości zorganizowanej czy wręcz wzajemnej kolektywności samych grup chuliganów. Wyznaczona hierarchia, podział ról i funkcji, zdywersyfikowane źródła dochodów jednoznacznie charakteryzują pseudokibiców jako zorganizowaną grupę przestępczą.

Można powiedzieć, że dla wielu pseudokibiców możliwość współpracy lub przystąpienie do zorganizowanej grupy przestępczej stanowi nobilitację. Oczywiście, istotna jest tutaj motywacja finansowa, lecz obok niej występują względy o wyraźnym prestiżowym charakterze. Dyskusje i opinie dotyczące powiązań pseudokibiców ze światem przestępczości zorganizowanej prowadzone na kibicowskich forach internetowych dostarczają ciekawego materiału porównawczego: „Drugim kierunkiem, w który zapatrzona jest jakaś tam część braci kibicowskiej, to klimat „miasta” i „gangsta”. Tutaj trudno mówić o subkulturze. Świat „wolnych zawodów” opiera się na kulcie pieniądza i siły. Dla kasy robi się wszystko. I ostatecznie z powodu tej przy-

ziemnej ideologii żaden gang nie istnieje dłużej niż kilka lat.”

Istota zagadnienia sprowadza się do ustalenia, czy bojówka kibicowska wypełnia ustawowe znamiona zorganizowanej grupy przestępczej z art. 258 par. 1 kk. Należy zatem zastanowić się nad modelami powiązań grup pseudokibiców z przestępczością zorganizowaną.

Pierwszy model zakłada, iż zespoły osób działające w środowisku pseudokibiców definiujący się jako chuligani ulegają wewnętrznym przekształceniom. Ostatecznym efektem tego procesu ewolucyjnego jest powstanie zorganizowanej grupy przestępczej w rozumieniu 258 par. 1 kk. W tym ujęciu akcentuje się dynamiczny aspekt procesów grupowych, które doprowadzają do uformowania się zrzeszenia przestępczego przeanalizowanego w art. 258 kk. Przekształcenia początkowo luźnej grupy o charakterze chuligańsko-zabawowym w zorganizowaną grupę o profilu wyraźnie zorganizowanym mogą być także związane z napływem do grupy osób z przeszłością kryminalną. Osoby takie „infekują” grupę kryminalnymi wzorami zachowań i działań, modyfikując tym samym pierwotne cele grupy.

Proces przekształceń chuligańskiej grupy pseudokibiców w strukturę o wyraźnym kryminalnym charakterze jest uzależniony od wielu czynników takich jak: osobowość przywódcy lub osoby aspirującej do odgrywania takiej roli, obszaru, na którym działa grupa. Grupa chuliganów, zwłaszcza w małym mieście może te osoby sobie po prostu podporządkować. Przywódca, człowiek, który „głównie” dysponuje zwartą i przede wszystkim zaufaną grupą, którą można używać do popełnienia rozmaitych przestępstw”.

Niektóre z analizowanych powyżej grup pseudokibiców mieszczą się niewątpliwie w normatywnej kategorii zorganizowanej grupy przestępczej przewidzianej w art. 258 kk. Przedstawiony wcześniej rys psychologiczny, wskazana struktura, rozmiar ich działalności, obszar, na którym działają, kategorie różnych przestępstw,

których się dopuszczają bezwzględnie potwierdza wniosek, że pseudokibice stanowią zorganizowaną (kryminalną) grupę przestępczą”.

O zwartości grupy i tendencji do tworzenia granic, które budują silną tożsamość grupową świadczy fakt, iż grupa pseudokibiców chętnie demonstruje swą autonomię poprzez ubiór, elementy znaków rozpoznawczych (szaliki, oznaczenia, nazwy, koszulki) oraz flagi niejednokrotnie z treściami rasistowskimi i faszystowskimi.

Drugi model opiera się na założeniu, iż pomiędzy grupami chuligańskimi a światem przestępczości zorganizowanej istnieją ściśle powiązania o charakterze kooperacyjnym. Oznacza to, że grupy chuligańskie lub poszczególni jej członkowie współpracują ze zorganizowanymi grupami. Z uwagi na brak bliższych danych trudno jest określić charakter takiej współpracy. Na podstawie uzyskanych informacji można powiedzieć, że najczęściej będzie chodziło o rozmaite zlecenia, których wykonania podejmują się chuligani. W tym kontekście nasuwa się jednak uwaga, że intensyfikacja współpracy może spowodować nieuchronne wciągnięcie chuligana do zorganizowanej grupy.

Trzeci model stanowi kompromis pomiędzy dwoma ww. Chodzi tutaj o relacje, które trudno jednoznacznie klasyfikować. Może tutaj chodzić o „luźniejsze” relacje z zorganizowanymi grupami, które nie koniecznie kończą się wchłonięciem chuligańskiej grupy do gangu.

Opisane perspektywy poznawcze stanowią próbę usystematyzowania problemu wzajemnych powiązań grup pseudokibiców ze światem zorganizowanej przestępczości. Wyłania się tu obraz bojówki kibicowskiej jako zorganizowanej grupy lub środowiska stanowiącego dla tych grup potencjalną bazę werbunkową.

Oprócz klasycznych form przestępczości zorganizowanej o charakterze kryminalnym i politycznym, wyróżnia się jeszcze zorganizowaną przestępczość o charakterze hedonistycznym. Polega ona na upra-

wianiu działalności zakazanej przez prawo, lecz dostarczającej jej uczestnikom satysfakcji lub rozrywki. Łatwo dostrzec, że pewne elementy hedonistyczne występują także w działalności pseudokibiców. Wiąże się to z motywacjami członków bojówek, którzy doświadczają podczas np. „ustawek” silnie emocjonalnych doznań.

W literaturze pojawił się pogląd głoszący, że niektóre z grup pseudokibiców ewoluują w kierunku zorganizowanych grup przestępczych w rozumieniu art. 258 par. 1 kk. Wniosek taki wypływa nie tylko z lektury raportów KGP dotyczących bezpieczeństwa imprez masowych, lecz także opinii wyspecjalizowanej struktury powołanej do zwalczania przestępczości zorganizowanej, tj. Centralnego Biura Śledczego.

W ciągu ostatniego dziesięciolecia na większości stadionów poprawiono warunki bezpieczeństwa (m.in. organizatorzy zawodów dokładnie rozdzielają antagonistyczne grupy kibiców w obrębie stadionu, obiekty są modernizowane, znikły sektory z miejscami stojącymi, wiele klubów

wprowadziło monitoring oraz system identyfikacji kibiców).

Niemniej w zabezpieczanie imprez masowych cały czas angażowane są spore siły i środki. Równocześnie wraz ze wzrostem bezpieczeństwa na samych imprezach istnieje konieczność wzmocnienia sił i środków Policji także w inne obszary działalności przestępczej grup pseudokibiców.

Literatura:

- Krajniak O.: Zorganizowane grupy przestępcze, Studium kryminalistyczne, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2011.
- Łabuz P.: Subkultury przestępczości zorganizowanej w bojówekach pseudokibiców, „Kwartalnik Kadry Kierowniczej Policji” 1/2013.
- Lach B.: Psychologiczne uwarunkowania przemocy stadionowej, „Kwartalnik Kadry Kierowniczej Policji” 2/2007.
- Chlebowicz P.: Chuligaństwo stadionowe, Studium kryminologiczne, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2009.
- Drzazga E.: Chuligaństwo Futbolowe w Polsce, Studium z zakresu kontroli społecznej zjawiska, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR Spółka z o.o., Warszawa 2016.

ASPEKTY ETYCZNO - PRAWNE PRZEMOCY WOBEC DZIECI

Zjawisko stosowania przemocy wobec dzieci jest bardzo poważnym problemem na całym świecie. Media prawie codziennie informują o przypadkach agresji wobec dzieci, których konsekwencje niejednokrotnie prowadzą do ich kalectwa lub śmierci.

Przemoc wobec dzieci, podobnie jak w przypadku przemocy wobec dorosłych, może być fizyczna, emocjonalna, inaczej psychiczna bądź seksualna. Podczas gdy przemoc wobec dzieci często przyjmuje postać aktywności, to są także przypadki jej braku, które powodują szkody, jak np. zaniedbanie.

Rodziny cierpiące z powodu alkoholizmu, nadużywania substancji psychoaktywnych czy problemów na tle psychicznym częściej borykają się z tym problemem. Rezultatem znęcania się nad dziećmi może być krótko bądź długotrwała szkoda, a nawet śmierć małoletniego. Niektóre dzieci, zwłaszcza te najmłodsze, mogą być nieświadome tego, że są ofiarami przemocy. Znęcanie się nad dziećmi może wystąpić w każdej grupie kulturowej, etnicznej, niezależnie od statusu materialnego rodziny.

Przemoc fizyczna obejmuje nieprzypadkowe zachowania mające na celu wyrażanie krzywdy dziecku, co w następstwie powoduje obrażenia ciała i choroby. Zalicza się do nich między innymi: uderzanie, kopanie, szarpanie za włosy czy odzież, trącanie, ściskanie, gryzienie, rzucanie i potrząsanie (dotyczy głównie niemowląt, powoduje nieodwracalne uszkodzenia mózgu), zadawanie ran (oparzenia, rany cięte, klute), przypalanie (np. papierosem), wykręcanie lub krępowanie kończyn, rzucanie przedmiotami martwymi, umyślne głodzenie.

Następstwa takich zachowań wywołują u dziecka ból fizyczny bez względu na ilość

i rozległość pozostawionych śladów lub ich całkowity brak. Skrajną formą przemocy fizycznej jest zabicie dziecka (dzieciobójstwo, zabójstwo).

Do następstw somatycznych przemocy fizycznej wobec dzieci zalicza się:²

- sińce i obrzęki występujące na różnych częściach ciała: twarzy, ramionach, klatce piersiowej, plecach, pod pachami, po wewnętrznej stronie ud i ramion;
- krwawe pręgi i regularne przebarwienia skóry na plecach, pośladkach, na nogach, stopach, dłoniach, często przybierające kształt narzędzi, którymi zostały zadane;
- ślady rąk od gwałtownego chwytania, potrząsania;
- ślady duszenia, wiązania;
- rany twarzy u niemowląt i małych dzieci, np. typowe u małych dzieci karmionych „na siłę”, rany wędzidełka, obrażenia warg mogące być wynikiem próby „uspokojenia” dziecka, naderwanie małżowiny ucha;
- blizny na ciele, szczególnie, gdy jest ich wiele i w różnym stadium gojenia;
- trwałe ubytki włosów powstałe w wyniku wyrwania ich razem ze skórą lub jako wyraz stresu emocjonalnego;
- nietypowe ślady po oparzeniach;
- urazy głowy, najczęściej spowodowane biciem głową o drzwi lub ścianę;
- złamania i zwichnięcia kości;
- obrażenia wewnętrzne jamy brzusznej (dominują wśród przyczyn zgonów);
- widoczna trudność w chodzeniu lub siedaniu;

² Zaburzenia rozwojowe dzieci krzywdzonych emocjonalnie. Rozpoznanie i interwencja psychospołeczna w doświadczeniach brytyjskich i polskich” red. Iwaniec D., Szmagalski J., Wyd. Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2005, s. 154 -167, s. 162 – 163

- zwiększona wrażliwość na dotyk (szczególnie ramion, pleców, pośladków);
- brak reakcji na ból (w rezultacie długotrwałej przemocy fizycznej);
- ospałość, apatia, brak koncentracji;
- potliwość;
- reakcje regresyjne, np. brak kontroli fizjologicznej u dziecka powyżej 4 roku życia (brudzenie bielizny, moczenie się, torsje);
- reakcje kompulsywne, np. ssanie palca, obgryzanie paznokci; reakcje niecelowe, obżarstwo.

Przemoc fizyczna jest tematem kontrowersyjnym. Niektórzy rodzice uważają bowiem, iż jest to jedyny i konieczny środek służący utrzymaniu posłuszeństwa swoich dzieci.

W Polsce skala przemocy fizycznej rodziców wobec dzieci nie jest dokładnie znana. Istniejące dane pochodzące z analizy statystyk i dokumentacji policyjnych oraz akt sądowych ograniczają się wyłącznie do ujawnianych aktów przemocy, tych najbardziej drastycznych przypadków, gdyż te „łagodniejsze” niestety pozostają niezauważone, najczęściej aprobowane przez normy społeczno – kulturowe. Dodać należy, że uderzenie dziecka było przed 2010 rokiem i jest nadal przestępstwem - tak jak i uderzenie każdego człowieka. Odpowiedzialność karną za ten czyn przewiduje art. 217 kk. Zgodnie z nim: „kto uderza człowieka lub w inny sposób narusza jego nietykalność cielesną podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku”. Artykuł 217 kk nie specyfikuje wieku ofiary owego naruszenia, dotyczy więc również małoletnich. Uderzenie dziecka mogło i może być przyczyną wniesienia prywatnego aktu oskarżenia z tego artykułu. Regulacje karne chroniące wartość, jaką jest nietykalność cielesna dziecka, nie uległy zmianie. To, co prawny zakaz bicia dzieci zmienił w karnej reakcji na naruszenie nietykalności cielesnej dziecka, to pozaustawowy kontratyp, tj. karcenie małoletnich. Do 2010 roku obowiązywał bowiem kontratyp, który zezwalał na naru-

szanie nietykalności cielesnej dzieci przez ich rodziców w ściśle określonych sytuacjach (np. cele wychowawcze, kary stosowane tylko w ostateczności i w odpowiedzi na przewinienie dziecka itp.). W obecnym stanie prawnym niemożliwe jest powołanie się na pozaustawowy kontratyp karcenia małoletnich, jako na okoliczność wyłączającą odpowiedzialność karną za uderzenie dziecka przez rodzica.

Odpowiedzialność karna znajduje się w wachlarzu konsekwencji naruszenia zakazu stosowania kar cielesnych wobec małoletnich. Nie ma już możliwości powołania się na pozaustawowy kontratyp karcenia w przypadku uderzenia dziecka przez rodzica. Istnieje jednak w takich przypadkach trudność proceduralna. Ponieważ przestępstwo to ścigane jest z oskarżenia prywatnego, wszczęcie postępowania następuje przez wniesienie do sądu karnego prywatnego aktu oskarżenia. Takiego oskarżenia nie może wnieść pokrzywdzone dziecko, bo nie ma zdolności do czynności prawnych. Osobą reprezentującą dziecko jest jego rodzic, czyli przedstawiciel ustawowy. Jeśli jest on jednocześnie sprawcą, nie wniesie oskarżenia. Drugi rodzic {także taki który nie naruszył nietykalności cielesnej dziecka}, nie może reprezentować małoletniego w tym postępowaniu, bo działałby w sytuacji konfliktu interesów, gdyż nie ma pewności kogo chroniłby: dziecko, czy współmałżonka. Zgodnie ze wskazówkami Sądu Najwyższego, w takiej sytuacji powinno się wyznaczyć do sprawy kuratora procesowego, który reprezentowałby prawa małoletniego w postępowaniu karnym. Jednakże, by takie ustanowienie nastąpiło, sąd rodzinny, który jest właściwy do ustanowienia kuratora musi mieć wiedzę o takiej sytuacji.

Bez wątplenia możliwa jest odpowiedzialność karna rodzica z innych przepisów kodeksu karnego w zależności od okoliczności zdarzenia i intensywności zachowań rodzica. Rodzic może odpowiadać za spowodowanie rozstroju zdrowia dziecka – art. 157 kk, spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu art. 156 kk, a w skrajnych

przypadkach może dojść do odpowiedzialności karnej za znęcanie się nad małoletnim – art. 207 kk, a nawet zabójstwa – art. 148 kk.

Przemoc psychiczna dotyczy poniżania czy grożenia szkodą fizyczną bądź seksualną. Krzywdzenie psychiczne (przemoc emocjonalna) polega na rozmyślnym niszczeniu lub obniżaniu możliwości prawidłowego rozwoju dziecka. Do kategorii tego typu zachowań zalicza się między innymi wyzyskiwanie, naśmiewanie się, upokarzanie, emocjonalne odrzucenie, nadmierne wymagania, nieliczenie się z możliwościami psychofizycznymi, krzyki, obelgi, straszenie, izolowanie, grożenie, szantaż, wymuszanie lojalności, różne formy nadmiernej kontroli, wzbudzanie poczucia winy, stawianie dziecka w sytuacji sprzecznych wymagań i komunikatów, nieposzanowanie godności osobistej i prywatności dziecka. Krzywdzenie psychiczne nie zostawia śladów fizycznych, ale wyrządza szkody w psychice dziecka, które utrudniają jego funkcjonowanie w późniejszym życiu, na przykład zaburzenia osobowości, niskie poczucie własnej wartości, stany nerwiczne i lękowe.

W psychiatrii przemoc emocjonalną rozumie się dwojako, jako:

1. Świadome okrucieństwo wobec dzieci, polegające na celowym, perfidnym wykorzystywaniu bezradności dziecka;
2. Nieświadome okrucieństwo wobec dzieci, polegające na niedocenianiu, nieznanomości psychiki dziecka i na rzutowaniu na nie własnych potrzeb, własnego modelu szczęścia, co w konsekwencji prowadzi do żądania, aby dziecko realizowało program dorosłych.³

Do objawów i zachowań wskazujących na występowanie przemocy emocjonalnej wobec dziecka badacze zjawiska zaliczają:⁴

- zaburzenia mowy będące efektem napięcia nerwowego, zaburzenia snu, dolegliwości psychosomatyczne typu: bóle brzucha, bóle głowy, mdłości, wymioty,
- zaburzenia w oddawaniu moczu i kału,
- bóle żołądka,
- mimowolne ruchy mięśni, szczególnie twarzy,
- brak poczucia pewności siebie, nieakceptowanie siebie,
- wycofanie, stany depresyjne,
- lęk przed porażką, przed konsekwencjami różnych działań,
- zachowania regresyjne typu ssanie palca, kołysanie się,
- zachowanie agresywne i autodestrukcyjne,
- nadmierne podporządkowanie się dorosłym, ugrzecznione zachowania lub częste kłamstwa,
- zachowania dorosłe – opiekowanie się rodzeństwem, kierowanie innymi.

Przemoc emocjonalna może stanowić wzór relacji rodzice – dziecko, znany z dzieciństwa któregoś z rodziców, obecnie powielany i umacniany w założonej rodzinie.

Do przemocy emocjonalnej dochodzi także wtedy, gdy para małżeńska jest nieodpowiednio dobrana. Rozczarowanie partnerem, emocjonalna walka z nim skłania do świadomych lub nieświadomych poszukiwań substytutu, na którym można odegrać własny gniew i niezadowolenie. Dziecku przypada wówczas rola „kozła ofiarnego”, staje się ono niewinną ofiarą zagubienia swoich rodziców).⁵

Przemoc seksualna wobec dzieci to celowe narażenie dziecka niepełnoletniego na czynności seksualne, których nie jest w stanie pojąć czy wydać zgody. To znaczy, że dziecko jest zmuszone bądź nakłonięte do

³ Gromska J., „Raport o przestępczości wobec dzieci” [w:] Bińczycka J. (red.) „Prawda dziecka”, Warszawa 1993

⁴ „Zaburzenia rozwojowe dzieci krzywdzonych emocjonalnie. Rozpoznanie i interwencja psycho-

społeczna w doświadczeniach brytyjskich i polskich”, red. Iwaniec D., Szmagański J., Wyd. Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2005, s. 156

⁵ „Zaburzenia rozwojowe dzieci krzywdzonych emocjonalnie. Rozpoznanie i interwencja psychospołeczna w doświadczeniach brytyjskich i polskich”, red. Iwaniec D., Szmagański J., Wyd. Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2005, s. 156 - 157

seksu czy czynności seksualnych przez inną osobę.

Wyróżnia się 3 formy seksualnego wykorzystywania dzieci przez dorosłych:

1. Akty pozbawione fizycznego kontaktu - ekshibicjonizm, rozmowy o treści seksualnej kierowane do dziecka, podglądactwo (np. oglądanie dziecka podczas kąpieli, zmuszanie do pozowania do fotografii i filmów o treści pornograficznej), obsceniczne telefony oraz eksponowanie ciała dziecka osobom dorosłym w celu zaspokojenia ich seksualnych pragnień, czynienie z dziecka świadka aktów płciowych;
2. Czynny skoncentrowane wyłącznie na fizycznym kontakcie osoby dorosłej z dzieckiem - petting, całowanie intymnych części ciała, dotykane genitaliów i stymulacja;
3. Akty noszące znamiona gwałtu (zmuszanie do odbycia stosunku płciowego lub próba stosunku) - pochwy, oralny, analny lub międzyudowy.

Do objawów wykorzystywania seksualnego dziecka należą:

- otarcia naskórka,
- bolesność narządów płciowych i odbytu, opuchlizna w okolicach genitaliów,
- ból podczas oddawania moczu, ból podczas chodzenia i siadania,
- nadmierne zainteresowanie się seksualnością,
- nietypowe dla dziecka zachowania seksualne,
- pseudo-dojrzałość,
- uwodzące zachowanie wobec dorosłych,
- odgrywanie przemocy seksualnej na lalkach i zabawkach,
- sekrety (np. dziecko twierdzi, że ma jakąś tajemnicę, jednak z nieznanego przyczyn nie może jej wyjawiać), niepokojące opowieści o znajomym dorosłym,
- lęk przed określoną osobą, miejscem, sytuacją,
- moczenie nocne,
- ssanie palca i inne zachowania, z których już dziecko wyrosło (np. nerwowość,

złość, płacz bez konkretnego powodu lub całkowite milczenie).

Dziecko, które doświadczyło przemocy seksualnej jest obciążone jedną z najważniejszych traum życiowych, ponieważ narusza podstawowy czynnik stosunków międzyludzkich, jakim jest m.in. zaufanie pomiędzy dorosłym a dzieckiem, zwłaszcza jeśli dotyczy bliskiej mu osoby.

Charakterystyczne dla sprawców nadużyć seksualnych jest to, że aby osiągnąć swój cel uciekają się do użycia siły fizycznej, stosowania gróźb, zastraszenia bądź też starają się „przekupić” swe przyszłe ofiary. Ponadto sprawca niemalże zawsze stara się zniechęcić dziecko do ujawnienia „tej tajemnicy”.

Zaniechanie dziecka występuje, gdy ktoś nie spełni podstawowych potrzeb życia dziecka, zarówno umysłnie jak i przez lekomyślną lekceważenie dobrobytu dziecka. Może to obejmować zaniechanie fizyczne – odmawianie jedzenia, ubrania, schronienia czy innych potrzeb. To również zaniechanie emocjonalne, czyli nie okazywanie uczuć, potrzebnych do prawidłowego rozwoju dziecka.

Zgłaszanie przypadku przemocy nad dzieckiem kwestionuje centrum strony etycznej praktyki nauczania. Np. nauczyciel, który podejrzewa stosowanie przemocy wobec dziecka doświadcza wielu emocji: gniew skierowany ku rodzicom bądź sprawcy; konsternacji, że ktokolwiek mógłby spowodować cierpienie niewinnemu dziecku; winę przez sformułowanie oskarżenia, pomimo jego podstaw i rzetelności udokumentowania; lęku i stresu osobistego, spowodowanego wymaganymi procedurami i możliwymi doświadczeniami sądowymi; oraz utratą równowagi między dobrem dziecka, a dobrobytem nauczyciela.

Przez te problemy etyczne, brak szkolenia oraz metod wspomagania dla zgłaszających przypadki przemocy, jednostki mogą zwyczajnie zignorować podejrzaną przemoc. Równowaga pomiędzy odpowiedzialnością profesjonalną i potrzebami osobistymi jest dodatkowo zakłócona. Jednakże, nauczyciel często jako pierwszy spotyka się z

przypadkiem przemocy. W związku z tym, każdy nauczyciel, wychowawca, opiekun czy pedagog musi być obeznany z dziecięcą przemocą, procedurami, względami emocjonalnymi oraz źródłami wsparcia.

Nie można pominąć zaangażowania lekarzy pierwszego kontaktu, w szczególności pediatrów i ich woli działania w kierunku pomocy społecznej i prawnej, które odgrywają bardzo istotną rolę w stosunku do dziecka krzywdzonego. Informowanie o przemocy wobec dziecka i pomoc, nie tylko o charakterze medycznym, jest przede wszystkim moralnym i zawodowym obowiązkiem lekarza, pochodzącym głównie z troski o zdrowie pacjenta.

Ważną umiejętnością lekarza mającego pierwszy kontakt z pokrzywdzonym dzieckiem powinno być także rozpoznanie sygnałów świadczących o występowaniu zespołu dziecka krzywdzonego. Odpowiednie badania podmiotowe i przedmiotowe umożliwią rozpoznanie form przemocy wobec dziecka. W przypadku stwierdzenia takiej konieczności obowiązkiem lekarza jest powiadomienie pomocy społecznej, policji, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. Ponadto w przypadku stwierdzenia lub podejrzenia podczas badania popełnienia przestępstwa obowiązkiem lekarza jest powiadomienie o tym fakcie organów ścigania.

W dniu 13 lipca 2017 roku weszła w życie nowelizacja ustawy kodeks karny, która dotyczy podwyższenia poziomu ochrony małoletnich, ze szczególnym uwzględnieniem małoletnich poniżej lat 15, a także osób nieporadnych ze względu na swój stan psychiczny lub fizyczny; przewiduje zaostrenie odpowiedzialności sprawców przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu, przeciwko wolności, przeciwko rodzinie i opiece oraz inne zmiany, które zwiększają karnoprawną ochronę ofiar przestępstw.

Za spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu sprawca podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3 (wcześniej od roku do 10 lat). Jeśli w następstwie czynu pokrzywdzony straci życie

– sprawca będzie podlegał karze pozbawienia wolności od lat 5, karze 25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności (wcześniej od 2 lat do 12 lat pozbawienia wolności).

Do art. 189 k.k. dodano typ kwalifikowany. Za bezprawne pozbawienie wolności osoby nieporadnej ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny grozi kara pozbawienia wolności od lat 2 do 12 (za pozbawienie wolności innych osób, a więc typ podstawowy - od 3 miesięcy do lat 5).

Wprowadzono także surowszą odpowiedzialność karną za:

- znęcanie się nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny – grozi za to kara pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 5;
- porzucenie małoletniego poniżej 15 roku życia lub osoby nieporadnej przez tego, na kim ciąży obowiązek opieki – pozbawienie wolności od 3 miesięcy do lat 5;
- uprowadzenie małoletniego lub osoby nieporadnej – pozbawienie wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Nowością jest prawny obowiązek zawiadomienia o przestępstwie organów ścigania. Do dotychczasowego katalogu przestępstw, o których należało niezwłocznie powiadamiać policję lub prokuraturę dodano cztery inne: ciężki uszczerbek na zdrowiu, zgwałcenie, wykorzystanie bezradności lub niepoczytalności oraz wykorzystanie seksualne małoletniego. Każdy więc kto posiada wiedzę np. o seksualnym wykorzystywaniu małoletniego ma prawny obowiązek poinformowania o tym organów ścigania.

Po nowelizacji kodeksu karnego do art. 240 została dodana sankcja: „kto nie zawiadamia niezwłocznie organu powołanego do ścigania przestępstw, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3”.

Celem zmiany ustawy jest zwiększenie poziomu ochrony małoletnich, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci poniżej 15 lat, a także osób nieporadnych ze względu na swój stan psychiczny lub fizyczny.

USTAWOWE REGULACJE CZYNNOŚCI OPERACYJNO-ROZPOZNAWCZYCH I ICH ZMIANY. PROJEKTY KOMPLEKSOWEJ USTAWY O CZYNNOŚCIACH OPERACYJNO-ROZPOZNAWCZYCH.

W artykule dokonano przeglądu obowiązujących na przestrzeni ubiegłych lat i obecnie przepisów w różnych ustawach obejmujących swoim zakresem regulacji czynności operacyjno-rozpoznawcze oraz dokonanych w nich zmian, przede wszystkim dotyczących Policji. Zawarto w nim także opis prac ustawodawczych i przygotowanych projektów ustaw o czynnościach operacyjno-rozpoznawczych, w tym proponowanych w nich szczegółowych rozwiązań.

Służby państwowe w celu realizacji swoich ustawowych zadań otrzymały uprawnienia do wykonywania niezbędnych im w tym zakresie czynności, głównie o charakterze jawnym, takich jak czynności administracyjne czy procesowe, ale również i tych o niejawnym, pozaprocesowym charakterze. Czynności niejawne zawsze miały bezdyskusyjnie duże znaczenie dla skuteczności realizowanych przez służby państwowe zadań, szczególnie tych w zakresie rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw i wykroczeń oraz ścigania ich sprawców.

Czynności pozaprocesowe realizowane są przez służby państwowe określane jako służby specjalne i tzw. policyjne⁶. Na

przestrzeni wcześniejszych lat czynności te różnie były określane - działalnością operacyjną, pracą operacyjną, w ostatnim czasie nazywa się je *czynnościami operacyjno-rozpoznawczymi*.

Przepisy obowiązujące do 1990 roku, regulujące szczegółowo ich rodzaj, zasady i sposób stosowania oraz ich dokumentowanie, miały jednak rangę pozaustawową. Miały one postać przepisów resortowych, wewnętrznych zarządzeń i instrukcji o niejawnym charakterze, objętych najwyższymi klauzulami niejawności. Takimi było m.in. Zarządzenie nr 006/70 Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 1 lutego 1970 roku w sprawie pracy operacyjnej Służby Bezpieczeństwa resortu spraw wewnętrznych, czy też Zarządzenie nr 00102 Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 9 grudnia 1989 roku w sprawie zasad działalności operacyjnej Służby Bezpieczeństwa.

Pojęcie *czynności operacyjno-rozpoznawczych*, obok czynności dochodzeniowo-śledczych i administracyjnoprawnych, w przepisach rangi ustawy zostało użyte po raz pierwszy w art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 14 lipca 1983 roku o urzędzie Ministra Spraw Wewnętrznych i zakresie działania podległych mu organów⁷. Kolejna z tego obszaru regulacji ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 roku o urzędzie Ministra Spraw Wewnętrznych⁸, tego pojęcia jednak już ponownie nie używa. Określenia czynności operacyjno-rozpoznawczych użyto ponownie natomiast w tym samym roku, ale w tzw. ustawach policyjnych. W usta-

⁶ W art. 11 ustawy z dnia 24 maja 2002 roku o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu, do służb specjalnych zaliczono Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencję Wywiadu, Służbę Kontrwywiadu Wojskowego, Służbę Wywiadu Wojskowego oraz Centralne Biuro Antykorupcyjne (Dz.U. Nr 74, poz. 676 ze zm.). W piśmiennictwie pozostałe służby m.in. Policję, Straż Graniczną i Żandarmerię Wojskową z uwagi na zakres realizowanych czynności określa się mianem tzw. służb policyjnych.

⁷ Dz.U. Nr 38, poz. 172.

⁸ Dz.U. Nr 30, poz. 181.

wie z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji⁹, na podstawie art. 14 ust. 1 Policja przy realizacji swych zadań uzyskała uprawnienie do wykonywania m.in. czynności operacyjno-rozpoznawczych. Podobnie ustawa z 6 kwietnia 1990 roku o Urzędzie Ochrony Państwa¹⁰, w art. 6 ust. 1 nadała uprawnienie UOP do wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych. Takie uprawnienia otrzymali również funkcjonariusze Straży Granicznej na mocy art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 12 października 1990 roku o Straży Granicznej¹¹. W 1991 roku uprawnienia takie uzyskali również żołnierze wojskowych służb informacyjnych na podstawie art. 14 ust. 2 ustawy z dnia 25 października 1991 roku o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz niektórych innych ustaw¹² (art. 15 ust. 2 w ustawie z dnia 21 listopada 1967 roku o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej¹³).

W ww. ustawach obok ogólnych uprawnień dla tych służb i ich funkcjonariuszy lub żołnierzy do wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych, zawarto również uprawnienia do tajnego i poufnego uzyskiwania informacji, a także korzystania z pomocy osób niebędących funkcjonariuszami lub żołnierzami tych służb. Znalazły się w nich również przepisy regulujące szczegółowo niektóre czynności operacyjno-rozpoznawcze, szczególnie te, które ingerowały znacząco w prawa i wolności człowieka i obywatela, jak uprawnienia służb do kontroli korespondencji i stosowania środków technicznych (w ustawie o Policji w art. 19, 20, 22).

Na przestrzeni kolejnych lat przepisy te ulegały sukcesywnie wielu zmianom - uzupełnianiu i rozszerzaniu nadawanych uprawnień, już posiadającym je służbom

lub nadawaniu ich nowo powoływanym do życia służbom, ale również w zakresie precyzowania warunków i zasad ich stosowania oraz kontroli nad ich stosowaniem przez organy prokuratury i sądu.

Ustawą z dnia 21 lipca 1995 roku o zmianie ustaw: o urzędzie Ministra Spraw Wewnętrznych, o Policji, o Urzędzie Ochrony Państwa, o Straży Granicznej oraz niektórych innych ustaw¹⁴, zmieniono obowiązujące przepisy w zakresie stosowania kontroli korespondencji oraz środków technicznych, jak również wprowadzono do stosowania w ramach czynności operacyjno-rozpoznawczych kolejne metody w postaci tzw. zakupu kontrolowanego i przesyłki niejawnie nadzorowanej, a także działań maskujących i wykorzystania w tym celu dokumentów legalizacyjnych oraz określono zasady udzielania informacji o szczegółowych formach, zasadach i organizacji czynności operacyjno - rozpoznawczych (w ustawie o Policji w art. 19, 19a, 19b, 20a, 20b, 144a).

W 2001 roku zmiany w przepisach regulujących czynności operacyjno-rozpoznawcze, wprowadzono kolejnymi ustawami tj. ustawą z dnia 11 kwietnia 2001 roku o zmianie ustawy o Straży Granicznej oraz o zmianie niektórych innych ustaw¹⁵ i ustawą z dnia 27 lipca 2001 roku o zmianie ustawy o Policji, ustawy o działalności ubezpieczeniowej, ustawy - Prawo bankowe, ustawy o samorządzie powiatowym oraz ustawy - Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną¹⁶, wprowadzając nimi w miejsce pojęć kontroli korespondencji, a także stosowania środków technicznych, pojęcie kontroli operacyjnej oraz obok nadzoru prokuratora także nadzór sądu nad stosowaniem przez służby kontroli operacyjnej (w ustawie o Policji w art. 19).

⁹ Dz.U. Nr 30, poz. 179.

¹⁰ Dz.U. Nr 30, poz. 180.

¹¹ Dz.U. Nr 78, poz. 462.

¹² Dz.U. Nr 113, poz. 491.

¹³ Dz.U. 1992, Nr 4, poz. 16.

¹⁴ Dz.U. Nr 104, poz. 515.

¹⁵ Dz.U. Nr 45, poz. 498.

¹⁶ Dz.U. Nr 100, poz. 1084.

W 2001 roku uprawnienia do wykonywania czynności operacyjno - rozpoznawczych uzyskała Żandarmeria Wojskowa na mocy art. 4 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 roku o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych¹⁷. W 2003 roku, ustawą z dnia 9 lipca 2003 roku powołano Wojskowe Służby Informacyjne¹⁸, których żołnierze na podstawie art. 17 pkt 2 uzyskali uprawnienia do wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych. Po rozwiązaniu z dniem 30 września 2006 roku Wojskowych Służb Informacyjnych, na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2006 roku o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego¹⁹, funkcjonariusze tych służb na podstawie odpowiednio art. 25 i art. 26 otrzymali uprawnienia do wykonywania czynności operacyjno - rozpoznawczych. Również w 2006 roku powołano kolejną służbę państwową, która uzyskała ustawowe uprawnienia do wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych. W ustawie z dnia 9 czerwca 2006 roku o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym²⁰, służba ta na mocy art. 13 ust. 1 pkt 1 i 3, jako kolejna otrzymała uprawnienia do wykonywania czynności operacyjno - rozpoznawczych.

W 2006 roku, ustawą z dnia 21 lipca 2006 roku o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw²¹, wprowadzono kolejne zmiany, które dotyczyły kontroli operacyjnej. Uchylono przepisy zezwalające na odstąpienie od zniszczenia materiałów uzyskanych w trakcie kontroli operacyjnej zarządzanej w przypadkach niecierpiących zwłoki, na którą sąd nie udzielił później zgody, a także zarządzania kontroli operacyjnej przez organ Policji za pisemną zgodą osoby będącej nadawcą lub odbiorcą przekazu informacji. Powyższe zmiany wynikały z wyroku Trybunału Konstytu-

cyjnego z dnia 12 grudnia 2005 roku, K 32/04²², stwierdzającego niekonstytucyjność tych przepisów w ustawie o Policji (w ustawie o Policji w art. 19 ust. 4 i ust. 18 i 19).

Kolejne istotne zmiany w przepisach ustawowych dotyczących czynności operacyjno-rozpoznawczych zostały wprowadzone ustawą z dnia 4 lutego 2011 roku o zmianie ustawy Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw²³. Uporządkowano regulacje związane ze stosowaniem kontroli operacyjnej, obowiązek przedstawienia materiałów uzasadniających potrzebę jej zastosowania i pojawiającą się podczas jej stosowania potrzebę uzyskania tzw. zgody następcej sądu na wykorzystanie uzyskanych materiałów (w ustawie o Policji w art. 19 ust. 1a i ust. 15a-15e).

Kolejne istotne zmiany wprowadzono ustawą z dnia 15 stycznia 2016 roku o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw²⁴. Dotyczyły one rodzajów kontroli operacyjnej, ograniczenia czasu jej prowadzenia oraz zasad postępowania z materiałami uzyskanymi podczas stosowania kontroli operacyjnej zawierających informacje objęte zakazami dowodowymi. Powyższe zmiany również wynikały z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 lipca 2014 roku, K 23/11²⁵, stwierdzającego niekonstytucyjność przepisów szczególnych ustaw kompetencyjnych poszczególnych służb w tym zakresie. Znalazły się w nich również zmiany, na mocy których, zastępcy wskazanych w ustawach organów (komendantów lub szefów służb), po ich upoważnieniu, otrzymali ustawowe uprawnienie do występowania z wnioskami dotyczącymi zarządzania i stosowania kontroli operacyjnej (w ustawie o Policji w art. 19 ust. 9a i ust. 15f-15j).

¹⁷ Dz.U. Nr 123, poz. 1353.

¹⁸ Dz.U. Nr 139, poz. 1326.

¹⁹ Dz.U. Nr 104, poz. 709.

²⁰ Dz.U. Nr 104, poz. 708.

²¹ Dz.U. Nr 158, poz. 1122.

²² Dz.U. Nr 250, poz. 2116.

²³ Dz.U. Nr 53, poz. 273.

²⁴ Dz.U. z 2016, poz. 147.

²⁵ Dz.U. z 2014, poz. 1055.

Ustawa z dnia 16 listopada 2016 roku o Krajowej Administracji Skarbowej²⁶, w art. 113 ust. 2 nadała uprawnienia jej funkcjonariuszom do prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych. Przepisy powyższej ustawy zastąpiły wcześniej obowiązujące regulacje z ustawy z dnia 28 września 1991 roku o kontroli skarbowej²⁷, na mocy której w art. 36 ust. 4 wywiad skarbowy posiadał uprawnienia do prowadzenia czynności wywiadu skarbowego, między innymi w formie czynności operacyjno-rozpoznawczych.

W obecnie istniejącym w Polsce stanie prawnym dziewięć służb posiada ustawowe uprawnienia do wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych, co reguluje siedem szczegółowych ustaw kompetencyjnych:

1. Policja - **art. 14 ust. 1 ustawy o Policji**²⁸, „w granicach swych zadań Policja wykonuje czynności: **operacyjno-rozpoznawcze**, dochodzeniowo-śledcze i administracyjno-porządkowe”.

2. Straż Graniczna - **art. 9 ust. 1 ustawy o Straży Granicznej**²⁹, „w celu rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw i wykroczeń w zakresie właściwości SG, funkcjonariusze Straży Granicznej pełnią służbę graniczną, prowadzą działania graniczne, wykonują **czynności operacyjno-rozpoznawcze** i administracyjno-porządkowe oraz prowadzą postępowania przygotowawcze”.

3. Żandarmeria Wojskowa - **art. 4 ust. 2 pkt 4 ustawy o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych**³⁰, „zadania, o których mowa w ust. 1 Żandarmeria Wojskowa wykonuje poprzez wykonywanie: **czynności operacyjno-rozpoznawczych**”.

4. Krajowa Administracja Skarbowa - **art. 113 ust. 2 ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej**³¹, „czynności, o których mowa w ust. 1, mogą być prowadzone w formie **czynności operacyjno - rozpoznawczych**, w tym umożliwiających uzyskiwanie informacji oraz utrwalanie śladów i dowodów w sposób niejawną”.

5. Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego - **art. 21 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu**³², „w granicach zadań funkcjonariusze ABW wykonują: **czynności operacyjno - rozpoznawcze** i dochodzeniowo - śledcze, **czynności operacyjno-rozpoznawcze** i analityczno - informacyjne”.

6. Agencja Wywiadu - **art. 22 ustawy o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu**³³, „w granicach zadań funkcjonariusze AW wykonują **czynności operacyjno - rozpoznawcze** i analityczno - informacyjne”.

7. Centralne Biuro Antykorupcyjne - **art. 13 ust. 1 pkt 1 i 3 ustawy o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym**³⁴, „w granicach zadań, funkcjonariusze CBA wykonują: **czynności operacyjno - rozpoznawcze** oraz czynności dochodzeniowo-śledcze, **czynności operacyjno - rozpoznawcze** i analityczno - informacyjne”.

8. Służba Kontrwywiadu Wojskowego - **art. 25 ustawy o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego**³⁵, „w granicach zadań, funkcjonariusze SKW wykonują czynności: **operacyjno-rozpoznawcze**, analityczno-informacyjne, wynikające z przepisów ustawy o ochronie informacji niejawnych”.

²⁶ Dz.U. z 2016, poz. 1947.

²⁷ Dz.U. z 2016, poz. 720.

²⁸ Dz.U. z 2017.2067 j.t..

²⁹ Dz.U.2016.1643 j.t..

³⁰ Dz.U.2016.1483 j.t. ze zm..

³¹ Dz.U.2016.1947.

³² Dz.U.2015.1929 j.t. ze zm..

³³ Tamże.

³⁴ Dz.U.2016.1310 j.t. ze zm..

³⁵ Dz.U.2016.1318 j.t..

9. Służba Wywiadu Wojskowego - **art. 26 ustawy o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego**³⁶, „w granicach zadań, funkcjonariusze SWW wykonują czynności: **operacyjno-rozpoznawcze**, analityczno-informacyjne”.

Niestety, żadna z powyższych ustaw nie definiuje szczegółowo pojęcia i istoty czynności operacyjno - rozpoznawczych oraz ich zasad, a także organów, sposobów i zakresu ich całościowej kontroli nad tymi czynnościami, a nie tylko wybranymi.

Ustawowych uprawnień do wykonywania czynności operacyjno - rozpoznawczych, wbrew dość powszechnemu przekonaniu, nie posiada obecnie Biuro Ochrony Rządu. Nie zawarto ich w ustawie z dnia 16 marca 2001 roku o Biurze Ochrony Rządu³⁷. W jej art. 12 ust. 1 określono, że w zakresie swoich zadań BOR wykonuje „jedynie” czynności administracyjno - porządkowe oraz podejmuje działania profilaktyczne. Natomiast na podstawie art. 12 ust. 3 Biuro Ochrony Rządu może korzystać z pomocy i informacji uzyskanych przez inne służby (m.in. Policję, ABW, AW, SG, SKW, SWW, ŻW) w czasie wykonywania przez nie czynności służbowych (m.in. czynności operacyjno - rozpoznawczych). Uprawnienia do ich wykonywania ma natomiast uzyskać nowa służba „zastępująca” Biuro Ochrony Rządu i przejmująca jego zadania (Służba Ochrony Państwa) w kolejnej już ustawie kompetencyjnej.

Wymienione powyżej ustawy kompetencyjne, oprócz nadania ogólnych uprawnień do wykonywania przez poszczególne służby państwowe czynności operacyjno-rozpoznawczych, regulują podstawy, warunki i sposób wykonywania tylko wybranych metod pracy operacyjnej. Przede wszystkim tych szczególnie ingerujących w prawa i wolności człowieka i obywatela, których regulacja w ustawie jest wymagana

i dopuszczona na podstawie tzw. klauzul ograniczających wynikających z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku³⁸, a także szczegółowych już przepisów Konstytucji RP, jak jej art. 49 dotyczącego wolności i ochrony tajemnicy komunikowania się.

Brak przepisów w postaci jednej ustawy, która w sposób kompleksowy regulowałaby czynności operacyjno - rozpoznawcze był zauważany w piśmiennictwie już wielokrotnie. Wskazywano w nim na potrzebę kompleksowej ustawowej regulacji zagadnień związanych z ich wykonywaniem, obejmujących uprawnienia, formy, metody i sposoby prowadzenia przez wskazane w niej uprawnione służby państwowe, ich organy i funkcjonariuszy, a także zakres i sposób nadzoru nad nimi, w tym zakresie przez organy „zewnętrzne”³⁹.

Pojawiły się inicjatywy poselskie (m.in. posłów Marka Biernackiego i Konstantego Miodowicza) mające na celu zmianę stanu prawnego w tym zakresie. W dniu 26 stycznia 2007 roku do Sejmu V kadencji wpłynął poselski projekt ustawy o czynnościach operacyjno - rozpoznawczych, Druk Sejmowy Nr 1570⁴⁰. Uzyskane do przedłożonego projektu opinie Krajowej Rady Sądownictwa (z dnia 8 marca 2007 roku), a także Krajowej Rady Radców Prawnych (z dnia 15 marca 2007 roku), nie zawierały uwag do tego projektu. Z uwagi jednak na zakończenie V Kadencji Sejmu (w dniu 7 września 2007 roku) i zasadę dyskontynuacji prac Sejmu ostatecznie ustawy tej nie uchwalono⁴¹. Z kolei w dniu

³⁸ Dz.U. Nr 78, poz. 483.

³⁹ Zb. Rau Kierunki działań uczestników Polskiej Platformy Bezpieczeństwa Wewnętrznego w zakresie podniesienia efektywności pracy operacyjnej. Prokurator 2006 Nr 4(28) s. 17 i n.

⁴⁰ Projekt ustawy o czynnościach operacyjno-rozpoznawczych. Druk Sejmowy Nr 1570.

⁴¹ Zb. Rau, Problematyka czynności operacyjno-rozpoznawczych w świetle przeprowadzonych badań. Dziesięć lat prac nad ustawą – legislacyjna rozważa czy porażka?, (w:) E.W. Pływaczewski, W. Filipkowski, Zb. Rau, Przestępczość w XXI wieku,

³⁶ Tamże.

³⁷ Dz.U. 2016.552 t.j.

4 lipca 2007 roku Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, Zarządzeniem Nr 53 powołał zespół do opracowania rządowego projektu ustawy o pracy operacyjnej. W dniu 31 stycznia 2008 roku kolejnym Zarządzeniem Nr 15 (zmieniającym Zarządzenie Nr 53) Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji uzupełnił skład powołanego zespołu, a przewodniczącym zespołu został podsekretarz stanu w MSWiA Adam Rapacki. W jego skład włączono przedstawicieli wszystkich służb państwowych ustawowo uprawnionych do wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych tj. Policji, SG, CBA, AW, ABW, SWW, SKW, ŻW. W pracach zespołu uczestniczyli również przedstawiciele Ministerstwa Sprawiedliwości, Ministerstwa Finansów, Sądu Najwyższego i Prokuratury Krajowej.

W dniu 7 lutego 2008 roku do Sejmu VI kadencji (rozpoczęła się w dniu 5 listopada 2007 roku) ponownie wpłynął poselski projekt ustawy o czynnościach operacyjno-rozpoznawczych, Druk Sejmowy Nr 353, który był praktycznie wiernym powtórzeniem wcześniejszego projektu ustawy z 2007 roku, nazywany „projektem poselskim”⁴². Uzyskane do przedłożonego projektu opinie Krajowej Rady Sądownictwa (z dnia 13 marca 2008 roku), Ministra Sprawiedliwości Prokuratora Generalnego (z dnia 7 kwietnia 2008 roku), Sądu Najwyższego (z dnia 19 czerwca 2008 roku) wniosły tym razem już szereg istotnych uwag. W opinii Krajowej Rady Radców Prawnych (z dnia 2 kwietnia 2008 roku) podobnie jak poprzednio nie zgłoszono uwag do projektu. W dniu 27 maja 2008 roku w Sejmie, w ramach Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych, powołano nadzwyczajną podkomisję sejmową do rozpatrzenia poselskiego projektu ustawy o czynnościach operacyjno - rozpoznawczych, której przekazany został również opracowany przez zespół projekt ustawy

o czynnościach operacyjno - rozpoznawczych nazywany „projektem eksperckim”. Przedłożony „projekt poselski” ustawy o czynnościach operacyjno - rozpoznawczych był pewną kompilacją, przepisów ustawowych dotyczących czynności operacyjno-rozpoznawczych z obowiązujących już ustaw kompetencyjnych poszczególnych służb i ich przepisów wewnętrznych w postaci zarządzeń resortowych, o niejawnym charakterze. Przepisy w „projekcie poselskim” ustawy o czynnościach operacyjno-rozpoznawczych zawarte zostały w 6 rozdziałach, obejmujących łącznie 30 artykułów⁴³.

Rozdział I regulował przepisy ogólne.

Art. 1 wskazywał zakres przedmiotowy ustawy (ust. 1), określał w sposób ogólny służby państwowe uprawnione do ich prowadzenia, poprzez wskazanie ich w odesłaniu do ustawach kompetencyjnych (ust. 2), a także relacje tych czynności w stosunku do postępowania przygotowawczego (ust. 3).

W art. 2 wskazano cele (ust. 1) i sposoby prowadzenia (ust. 2). Wymienione zostały metody (ust. 3) i formy (ust. 4) ich prowadzenia. Szczegółowy sposób i tryb ich wykonywania oraz dokumentowania określać miało rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów (ust. 5).

Art. 3 uprawniał do stosowania części wymienionych wcześniej metod ich prowadzenia, wyłącznie upoważnione ustawowo służby państwowe (ust. 1), zobowiązywał służby do współdziałania i udzielania wzajemnej pomocy w trakcie ich prowadzenia (ust. 2). Warunki, tryb współdziałania i udzielania pomocy również określać miało rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów (ust. 3).

Zapobieganie i zwalczanie, Problemy prawno-kryminologiczne, Warszawa 2015, s. 397 i n.

⁴² Tamże, s. 398 i n.

⁴³ Projekt ustawy o czynnościach operacyjno-rozpoznawczych. Druk Sejmowy Nr 353.

W art. 4 projektu określono zasady prowadzenia czynności (ust. 1-3), znalazł się kontratyp wyłączający bezprawność działań funkcjonariusza w granicach tzw. ryzyka operacyjnego. Prowadzący te czynności funkcjonariusz, który działając z należytą starannością, nie mógł przewidzieć konsekwencji prowadzonych działań, dopuszczając do popełnienia czynu zabronionego nie ponosiłby odpowiedzialności karnej (ust. 4). Projekt przewidywał również kontratyp wyłączający bezprawność działań dla osoby współpracującej lub uczestniczącej z funkcjonariuszem w prowadzeniu czynności operacyjno-rozpoznawczych, gdy swoim działaniem zapobiega ona innym przestępstwom (ust. 5).

Art. 5 określał obowiązek i zasady ochrony środków, form i metod realizacji zadań, informacji oraz obiektów w związku z wykonywaniem tych czynności (ust. 1), zawierał regulacje dotyczące wydawania i posługiwania się dokumentami legalizacyjnymi (ust. 2-4). Szczegółowe zasady i tryb wydawania, posługiwania się, a także przechowywania ich miało również określać rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów (ust. 5).

W art. 6 określone zostały uprawnienia służb do korzystania z pomocy osób fizycznych nie będących funkcjonariuszami (ust. 1), gdzie współpraca z nimi została określona jako świadomy i dobrowolny ich udział lub pomoc w prowadzonych czynnościach (ust. 2), na podstawie pisemnej umowy, pisemnego zobowiązania lub ustnego porozumienia (ust. 4), ochronę ich danych i zasady ich ujawniania (ust. 3), a także możliwość ich wynagradzania ze środków funduszu operacyjnego (ust. 5) oraz przypadki, zasady i tryb przyznawania im świadczeń odszkodowawczych, co miało określać rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów (ust. 6-7).

Art. 7 określał zasady tworzenia i gospodarowania środkami finansowymi służb w ramach funduszu operacyjnego, którego

szczegóły miało określać również rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów.

W art. 8 zawarto delegację dla szefów służb państwowych do wydania zarządzeń określających szczegółowo zasady obiegu informacji niejawnych, w podległych im służbach.

W art. 9 określono zasady udzielania przez funkcjonariuszy i pracowników służb (a także byłym funkcjonariuszy i pracowników służb) informacji niejawnych określonej osobie lub instytucji.

Rozdział II określał zasady prowadzenia czynności operacyjno - rozpoznawczych.

W art. 10 określono ogólne warunki ich podjęcia i prowadzenia (ust. 1), a także zawarto obowiązek powiadomienia o nich organu procesowego prowadzącego postępowanie karne wobec tej samej osoby lub w tej samej sprawie (ust. 2), z możliwością odstąpienia od niego za zgodą prokuratora i sądu (ust. 3) oraz ich zakończenia (ust. 4).

Art. 11 wprowadzał wymóg sporządzania planu czynności w celu ich prowadzenia, a w art. 12 po ich zakończeniu sporządzenia sprawozdania z ich przebiegu i sposobu wykorzystania zebranych dowodów w postępowaniu karnym.

W art. 13 wprowadzono regulacje uprawniające do prowadzenia pozorowanej działalności przestępczej, z tymi samymi warunkami zarządzania, co przy kontroli operacyjnej, z ograniczeniem czasu stosowania przez rok, jednak z możliwością jego przedłużenia na kolejny czas określony.

Art. 14 regulował uprawnienia i procedury do stosowania kontroli operacyjnej, przy czym dla każdej z uprawnionych służb wprowadzał inny katalog celów i tzw. „przestępstw katalogowych”, w ust. 6 w pkt 4 został zaproponowany nowy rodzaj kontroli operacyjnej w postaci tajnej lustracji pomieszczeń i środków transportu.

W art. 15 znalazły się regulacje dotyczące zakupu kontrolowanego, a w art. 16 przesyłki niejawnie nadzorowanej, uprawnień i procedur ich stosowania.

Rozdział III określał zasady dokumentowania i kontroli czynności operacyjno-rozpoznawczych.

Art. 17 wprowadzał ogólne zasady dokumentowania tych czynności i ich formy pisemnej.

W art. 18 zawarto delegację dla szefów służb państwowych do wydania zarządzeń określających szczegółowo sposób i tryb wykonywania oraz dokumentowania czynności.

W art. 19 określono podstawy do rejestrowania w ewidencjach służb samych czynności, a także osób, wobec których są prowadzone oraz osób współpracujących z nimi przy ich realizacji.

Art. 20 wprowadzał regulacje w zakresie organów uprawnionych do kontroli i nadzoru nad służbami w zakresie zasadności i zgodności z prawem prowadzonych przez nie czynności.

Rozdział IV określał zmiany w przepisach obowiązujących.

W art. 21 do art. 27 uchylono szczegółowe przepisy regulujące czynności operacyjno-rozpoznawcze w ustawach kompetencyjnych poszczególnych służb.

Rozdział V zawierał przepisy karne.

W art. 28 projektu zawarto przepisy karne, przewidujące odpowiedzialność karną dla funkcjonariusza przekraczającego uprawnienia lub niedopełniającego obowiązków przy prowadzeniu czynności, skutkujące naruszeniem praw i wolności obywatelskich lub dóbr osobistych lub majątkowych osób, a w art. 29 także dla osób prowadzących bez uprawnień czynności

metodami zastrzeżonymi dla służb państwowych, w obu przepisach z sankcją karną pozbawienia wolności do lat 5.

Rozdział VI zawierał przepisy końcowe.

Art. 30 wskazywał termin jej obowiązywania po 6 miesiącach od dnia ogłoszenia (ust. 1) oraz określał 3 miesięczny termin od dnia jej ogłoszenia, na wydanie przez Prezesa Rady Ministrów przepisów wykonawczych (rozporządzeń) do niniejszej ustawy (ust. 2)

Z kolei przepisy „projektu eksperckiego” ustawy o czynnościach operacyjno-rozpoznawczych zawarto w 19 artykułach. Miała ona stanowić jakby „konstytucję” czynności operacyjno-rozpoznawczych, odsyłającą do szczegółowych ustaw kompetencyjnych poszczególnych uprawnionych do ich wykonywania służb państwowych⁴⁴.

Art. 1 określał ogólny zakres przedmiotowy ustawy z ograniczeniem ich do terenu RP (ust. 1), a także wskazywał funkcjonariuszy służb państwowych uprawnionych do ich wykonywania poprzez odesłanie do ich ustaw kompetencyjnych (ust. 2) oraz w ten sam sposób odsyłając do nich w szczegółowym zakresie przedmiotowym, warunków i trybu ich wykonywania (ust. 3).

W art. 2 zawarte zostały określenia użytych w projekcie pojęć m.in. czynności operacyjno-rozpoznawczych (pkt 1).

Art. 3 wskazywał zasady obowiązujące przy ich wykonywaniu (ust. 1), nad prze-

⁴⁴ Z. Rau, Problematyka czynności operacyjno-rozpoznawczych w świetle przeprowadzonych badań. Dziesięć lat prac nad ustawą – legislacyjna rozważa czy porażka?, (w:) E.W. Pływaczewski, W. Filipkowski, Zb. Rau, Przestępczość w XXI wieku, Zapobieganie i zwalczanie, Problemy prawno-kryminologiczne, Warszawa 2015, s. 417 i n.

strzeganiem których kontrolę miał sprawować kierownik służby państwowej (ust. 2).

W art. 4 zawarto ogólne uprawnienia kontrolne dla Prokuratora Generalnego, prokuratorów i sądów nad czynnościami operacyjno-rozpoznawczymi w zakresie ich kompetencji przy ich zarządzaniu i prowadzeniu, a wynikających z innych przepisów (ust. 1).

Art. 5 wskazywał ogólne cele wykonywanych czynności operacyjno - rozpoznawczych w nawiązaniu do ustawowych zadań uprawnionych podmiotów.

W art. 6 określono uprawnienia podmiotów do stosowania w ramach nich poszczególnych metod i środków, tych szczególnych jak m.in. kontrola operacyjna (ust. 1) oraz pozostałych m.in. obserwacji operacyjnej (ust. 2), z zastrzeżeniem, że nie mają one zastosowania do czynności operacyjno-rozpoznawczych wykonywanych poza granicami RP (ust. 3).

Art. 7 określał podstawę wydawania i posługiwania się dokumentami legalizacyjnymi m.in. dla osób udzielających pomocy, osób chronionych (ust. 1), a także funkcjonariuszy służb zagranicznych współdziałających z podmiotami uprawnionymi (ust. 2) oraz zasady ich wydawania i posługiwania się nimi, co miały regulować odrębne przepisy (ust. 3).

W art. 8 wskazano zakres podmiotowy stosowania zakupu kontrolowanego i przesyłki niejawnie nadzorowanej.

Art. 9 zawierał podstawę do skierowania funkcjonariusza (za jego zgodą) do niejawnej realizacji zadań służbowych poza służbą państwową (ust. 1), a także podstawę do wydania przez kierowników uprawnionych służb zarządzeń regulujących ich warunki i tryb (ust. 2).

W art. 10 zawarto podstawy do niejawnej realizacji zadań przez funkcjonariusza

lub osoby udzielające pomocy, w ramach działań w zorganizowanych grupach lub związkach przestępczych (ust. 1) lub brania udziału w obcym wywiadzie lub na jego rzecz (ust. 2), na podstawie decyzji kierownika podmiotu po uzyskaniu zgody Prokuratora Generalnego i sądu (ust. 5), a także kontratyp wyłączający bezprawność działań w celu uchylecia zagrożenia dla realizacji czynności operacyjno - rozpoznawczych (ust. 3), jednak z wyłączeniem jego stosowania w szczególnych przypadkach (ust. 4).

Art. 11 określał sposób postępowania z materiałami zebranymi w trakcie wykonywania czynności operacyjno - rozpoznawczych mogącymi służyć jako dowód w postępowaniu karnym (ust. 1), z czasowymi ich ograniczeniami w tym zakresie, za zgodą Prokuratora Generalnego (ust. 2 i 5), a także wyłączeniem jego stosowania w szczególnych przypadkach (ust. 3).

W art. 12 zawarto podstawy do niejawnej współpracy służb państwowych ze sprawcami przestępstw o charakterze terrorystycznym lub szpiegostwa (ust. 1-2), z wyłączeniem jego stosowania w przypadkach szczególnych (ust. 3-5).

Art. 13 zawierał podstawy do współdziałania służb państwowych przy wykonywaniu czynności operacyjno - rozpoznawczych (ust. 1) i zawierania wzajemnych porozumień w tym zakresie (ust. 2).

W art. 14 zawarto podstawy dla zapewnienia przez służby państwowe ochrony oraz pomocy dla funkcjonariusza, osób udzielających pomocy albo osób dla nich najbliższych w przypadkach zagrożenia ich życia lub zdrowia (ust. 1), delegację dla kierowników służb państwowych do wydania szczegółowych zarządzeń w tym zakresie (ust. 2).

Art. 15 określał zasady przesłuchiwania funkcjonariusza w związku z prowadzonymi czynnościami operacyjno - rozpoznawczymi jako świadka w postępowaniu karnym.

W art. 16 zawarto podstawy do wynagradzania osób udzielających pomocy z funduszu operacyjnego (ust. 1), a także przyznawania im odszkodowań w przypadkach utraty życia, uszczerbku na zdrowiu albo szkody w mieniu (ust. 2 i 3).

Art. 17 określono podstawy do finansowania zadań służb państwowych w zakresie realizacji czynności operacyjno-rozpoznawczych ze środków funduszu operacyjnego (ust. 1), szczegółowe zasady tworzenia i gospodarowania nim miały określać odrębne przepisy (ust. 2).

W art. 18 zawarto kontratyby wyłączające bezprawność działań brania udziału w obcym wywiadzie, w ramach działań na zlecenie i pod kontrolą służby specjalnej, w celu realizacji jej ustawowych zadań (ust. 1), a także innych przestępstw i wykroczeń (w tym skarbowych) (ust. 2) z wyłączeniem jego stosowania w szczególnych przypadkach (ust. 3).

Art. 19 określał, iż ustawa miała zacząć obowiązywać po 12 miesiącach od dnia ogłoszenia.

Przy tak szerokim zakresie obszaru do regulacji, jakim są czynności operacyjno-rozpoznawcze, do tego realizowanych przez wszystkie uprawnione służby państwowe, zaproponowane w obu projektach rozwiązania mogą wydawać się niewystarczającym i zbyt ogólnym ich ujęciem.

Projekt poselski ustawy jako próba kompleksowej regulacji czynności operacyjno-rozpoznawczych oceniany był pozytywnie, a nawet jako trafny i potrzebny. Jednak w opiniach przygotowanych przez Krajową Radę Sądownictwa, Prokuratora Generalnego, Sąd Najwyższy, Biuro Analiz Sejmowych, wskazywano, iż wymaga on dalszych prac legislacyjnych i doprecyzowania zawartych w nim regulacji.

Ostatecznie do zakończenia VI kadencji Sejmu (w dniu 7 listopada 2011 roku), nie zdołano zakończyć prac nad projektem powyższej ustawy i jej uchwalić. Nie kontynuowano ich już w trakcie VII Kadencji Sejmu.

Po przedstawieniu ww. projektów ustaw pojawiły się w piśmiennictwie liczne opinie⁴⁵, że przygotowanie jednej kompleksowej ustawy o czynnościach operacyjno-rozpoznawczych i to dla wszystkich służb państwowych jest zbyt trudne, a wręcz niemożliwe. Spowodowane jest to specyfiką działań poszczególnych służb państwowych i realizowanych przez nie zadań. Szczególnie tych wywiadowczych i kontrwywiadowczych, realizujących głównie działania w zakresie informacyjno-analitycznym, prowadzonych też poza granicami RP.

Może kolejne próby przygotowania projektu kompleksowej ustawy o czynnościach operacyjno-rozpoznawczych (czy również z inicjatywy poselskiej i kiedy?), okazać się tym razem bardziej skuteczne.

⁴⁵ J. Kudła, D. Kaszubowski, Projekt ustawy o czynnościach operacyjno-rozpoznawczych. Uwagi de lege ferenda. Przegląd Policyjny 2008, Nr 3(91), s. 162 i n., J. Mąka, Ustawa o czynnościach operacyjno-rozpoznawczych – czy jest potrzebna w obecnym stanie prawnym w Polsce? Prokuratura i Prawo Nr 4, 2009, s. 126 i n., R. Netczuk, Prawo operacyjne – początek nowej nadziei czy zemsta Sithów?, Przegląd Policyjny 2011, Nr 3(103), s. 81 i n.

CZY ŚWIADEK MOŻE NAGRYWAĆ PRZEBIEG PRZESŁUCHANIA?

W dobie cyfryzacji policjanci, którzy prowadzą postępowanie przygotowawcze, przesłuchując świadków, spotykają się z coraz większymi problemami, w zakresie utrwalania treści przesłuchania na urządzeniach elektronicznych osób przesłuchiowanych. Nowe technologie dają praktycznie nieograniczone możliwości korzystania z urządzeń rejestrujących obraz lub dźwięk - zaczynając od posiadanych przez praktycznie każdego obywatela telefonu komórkowego, dyktafonów, kończąc na posiadanych wbudowanych urządzeniach rejestrujących w długopisach, okularach czy też atrapach kluczyków do samochodu.

Co w sytuacji, kiedy świadek przyjdzie na przesłuchanie i poinformuje prowadzącego funkcjonariusza Policji, że takie przesłuchanie będzie rejestrował, wyciągnie telefon komórkowy i położy na biurku? Czy policjant prowadzący może się na to nie zgodzić? Jeżeli się zgodzi, czy będzie działał zgodnie z przepisami? Jeżeli zakaze rejestrowania przez urządzenie - czy postąpi zgodnie z procedurami? Czy jeżeli świadek będzie miał ukryte urządzenie rejestrujące, prowadzący postępowanie może coś z tym faktem zrobić?

Jeżeli, odpowiemy na powyższe pytania twierdząco, to jesteśmy w błędzie.

Należy tę sytuację rozpatrzeć wieloetapowo. Po pierwsze, jeżeli zaczniemy przesłuchanie w charakterze świadka, a osoba postronna będzie nagrywała przebieg - czy policjant prowadzący przesłuchanie, w protokole wpisze, na jakim urządzeniu zostało zarejestrowane przesłuchanie (na protokole przesłuchania świadka

jest miejsce na taką czynność, która wskazuje, żeby opisać taki nośnik). Zaznaczyć należy, że oryginał nośnika powinien znaleźć się w aktach postępowania.

Należy przytoczyć tu przepis:

Art. 156 kpk

§ 1. Stronom, obrońcom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym udostępnia się akta sprawy sądowej oraz daje możliwość sporządzenia z nich odpisów lub kopii. Za zgodą prezesa sądu akta te mogą być udostępnione również innym osobom. Informacje o aktach sprawy mogą być udostępnione także za pomocą systemu teleinformatycznego, jeżeli względy techniczne nie stoją temu na przeszkodzie.

§ 1a. (uchylony)

§ 2. Na wniosek oskarżonego lub jego obrońcy wydaje się odpłatnie kopie dokumentów z akt sprawy. Kopie takie wydaje się odpłatnie, na wniosek, również innym stronom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym. Zarządzenie w przedmiocie wniosku może wydać również referendarz sądowy. Od kopii wykonanej samodzielnie nie pobiera się opłaty.

§ 3. Prezes sądu lub referendarz sądowy może w razie uzasadnionej potrzeby zarządzić wydanie odpłatnie uwierzytelnionych odpisów z akt sprawy.

§ 4. Jeżeli zachodzi niebezpieczeństwo ujawnienia informacji niejawnych o klauzuli tajności „tajne” lub „ściśle tajne”, przeglądanie akt, sporządzanie odpisów i kopii odbywa się z zachowaniem rygorów określonych przez prezesa sądu lub sąd. Uwie-

rzytelniionych odpisów i kopii nie wydaje się, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 5. Jeżeli nie zachodzi potrzeba zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania lub ochrony ważnego interesu państwa, w toku postępowania przygotowawczego stronom, obrońcom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym udostępnia się akta, umożliwia sporządzanie odpisów lub kopii oraz wydaje odpłatnie uwierzytelnione odpisy lub kopie;

prawo to przysługuje stronom także po zakończeniu postępowania przygotowawczego.

W przedmiocie udostępnienia akt, sporządzenia odpisów lub kopii lub wydania uwierzytelniionych odpisów lub kopii prowadzący postępowanie przygotowawcze wydaje zarządzenie. W wypadku odmowy udostępnienia akt pokrzywdzonemu na jego wniosek należy poinformować go o możliwości udostępnienia mu akt w późniejszym terminie. Z chwilą powiadomienia podejrzanego lub obrońcy o terminie końcowego zaznajomienia z materiałami postępowania przygotowawczego pokrzywdzonemu, jego pełnomocnikowi lub przedstawicielowi ustawowemu nie można odmówić udostępnienia akt, umożliwienia sporządzania odpisów lub kopii oraz wydania odpisów lub kopii. Za zgodą prokuratora akta w toku postępowania przygotowawczego mogą być w wyjątkowych wypadkach udostępnione innym osobom. Prokurator może udostępnić akta w postaci elektronicznej.

§ 5a. W razie złożenia w toku postępowania przygotowawczego wniosku o zastosowanie albo przedłużenie tymczasowego aresztowania podejrzanemu i jego obrońcy udostępnia się niezwłocznie akta sprawy w części zawierającej treść dowodów dołączonych do wniosku, z wyłączeniem dowodów z zeznań świadków, o których mowa w art. 250 § 2b.

§ 6. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wysokość opłaty za wydanie kopii dokumentów oraz uwierzytelniionych odpisów z akt sprawy, mając na uwadze koszt wykonania takich kopii i odpisów.

Dla potrzeb powadzonego postępowania przygotowawczego skupmy się na paragrafie 5 powyższego przepisu. Początek jest bardzo istotny. Określa, że policjant prowadzący postępowanie przygotowawcze w celu „zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania lub ochrony ważnego interesu państwa” może odmówić, w czasie przebiegu postępowania kopiowania akt. Pamiętajmy, że kopiowanie akt może przybierać różne formy, między innymi może być kopiowane za pomocą zdjęć lub urządzeń rejestrujących.

W tym paragrafie znajduje się meritum postawionych wcześniej tez. Między innymi prawo do kopiowania akt przysługuje: „stronom, obrońcom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym.” Należy tu przypomnieć pojęcie, kto jest stroną procesową? Strona procesowa - osoba będąca podmiotem sporu w postępowaniu, czyli taka, która występuje z określonym żądaniem opartym na prawie materialnym skierowanym przeciwko innej osobie oraz osoba, przeciwko której żądanie to jest skierowane. Wyróżniamy stronę procesową czynną, w tym przypadku będzie to oskarżyciel publiczny i posiłkowy, oraz stronę procesową bierną - oskarżony. Przedstawiciele ustawowi stron, to osoby, które działają w imieniu pokrzywdzonych małoletnich, ubezwłasnowolnionych całkowicie lub częściowo.

Z powyższego wynika, że świadek jest tylko uczestnikiem postępowania karnego. Dlatego świadkowi (jeżeli nie jest

stroną procesową), nie przysługuje żadne prawo do zapoznawania się z aktami postępowania (co za tym idzie, nie może kopiować akt postępowania). Oczywiście, powyższy przepis reguluje, iż „za zgodą prokuratora akta w toku postępowania przygotowawczego mogą być w wyjątkowych wypadkach udostępnione innym osobom”.

Wydając kopię akt, w zależności jaka kwestia będzie rozstrzygana, musimy sporządzić zarządzenie o:

- udostępnieniu akt,
- sporządzeniu odpisów lub kopii akt,
- wydaniu uwierzytelnionych odpisów lub kopii,
- wydaniu skopiowanego zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku,
- odmowie udostępnienia akt.

Pamiętajmy, że to prowadzący przesłuchanie policjant ma narzucić przebieg przesłuchania, a nie świadek, ani żadna ze stron. Policjant prowadzący musi znać przepisy. Bo w przypadku gdyby to nawet strony procesowe, obrońcy, pełnomocnicy lub ustawowi przedstawiciele chcieliby kopiować akta, na różnych etapach postępowania, znając powyższy artykuł mogą powołać się na przepis, że dla dobra postępowania nie wyrażają zgody na zapoznanie się z aktami w czasie trwania postępowania (oczywiście na zakończenie postępowania strony mają prawo zaznajomić się z aktami sprawy). Jeżeli, byłaby sytuacja, że strony „upierają się”, aby przesłuchanie było nagrywane - policjant powinien przeprowadzić je na urządzeniach rejestrujących będących na wyposażeniu policji, wpisując w protokół dokładnie opisany dany nośnik. Po czym strony mają prawo złożyć wniosek i po uiszczeniu opłaty, jeżeli nie będzie to zaburzało prawidłowego toku przesłucha-

nia, mogą dostać skopiowany zapis dźwięku albo obrazu i dźwięku.

Żaden z przepisów w kpk nie reguluje, aby osoby postronne miały prawo do utrwalania przebiegu przesłuchania za pomocą urządzenia rejestrującego. Należy w tym miejscu przytoczyć treść:

Art. 147 kpk

§ 1. Przebieg czynności protokolowanych może być utrwalony ponadto za pomocą urządzenia rejestrującego obraz lub dźwięk, o czym należy przed uruchomieniem urządzenia uprzedzić osoby uczestniczące w czynności.

§ 2. Jeżeli względy techniczne nie stoją na przeszkodzie, przesłuchanie świadka lub biegłego utrwalą się za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk, gdy:

1) zachodzi niebezpieczeństwo, że przesłuchanie tej osoby nie będzie możliwe w dalszym postępowaniu,

2) przesłuchanie następuje w trybie określonym w art. 396.

§ 3. Zapis dźwiękowy i jego przekład oraz zapis obrazu stają się załącznikami do protokołu.

§ 4. Strona ma prawo otrzymać na swój koszt jedną kopię zapisu dźwięku lub obrazu. Nie dotyczy to przesłuchania na rozprawie odbywającej się z wyłączeniem jawności albo w postępowaniu przygotowawczym.

§ 5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje urządzeń i środków technicznych służących do rejestracji obrazu lub dźwięku dla celów procesowych oraz sposoby ich zabezpieczenia, przechowywania, odtwarzania i kopiowania.

Wynika tutaj jasno, że bez zgody funkcjonariusza policji, prowadzącego przesłuchanie, żadna ze stron oraz uczest-

ników procesowych, nie może nagrywać przebiegu przesłuchania, ponieważ mogłoby to zagrażać interesowi postępowania przygotowawczego. Jeżeli świadek jest stroną postępowania przygotowawczego, to ma prawo otrzymać kopię protokołu przesłuchania, o ile wyrazi na to zgodę prowadzący przesłuchanie. Policjant analizując akta postępowania decyduje, czy na danym etapie postępowania przygotowawczego, kopia protokołu nie będzie zagrażać interesowi postępowania przygotowawczego. Jak wcześniej wskazałam, świadek nie będący stroną może uzyskać kopię protokołu, tylko jeżeli wyrazi na to zgodę prokurator. Niezależnie czy świadek jest stroną procesową czy nie, to nie jest uprawniony jakimkolwiek przepisem prawa do nagrywania czynności, które są protokołowane.

Przepis art. 147 kpk, jest przeznaczony tylko dla organu prowadzącego czynności. Nie ma więc możliwości nagrania takiego przesłuchania na prywatnym sprzęcie

przesłuchiwanego i domagania się dołączenia tego do akt sprawy lub też wykorzystania do własnego użytku. Brak jest również podstaw prawnych, aby przesłuchiwany mógł zapisywać dźwięk na własny użytek.

W przebiegu sądowym można powołać się na przepis art. 358 kpk. Odnosi się bowiem do rejestrowania dźwięku jedynie do przebiegu rozprawy (jedynie za zgodą przewodniczącego sądu).

Jeżeli chodzi o odpowiedzialność karną za nagrywanie przebiegu przesłuchania, to pozostawia nam wiele do życzenia.

W postępowaniu sądowym, w zasadzie jeżeli strony rejestrowałyby przebieg rozprawy, mogą zostać wydalone z sali.

W postępowaniu przygotowawczym, można pouczyć osobę z art. 241 kk - o zakazie rozpowszechniania wiadomości z postępowania przygotowawczego (należy zaznaczyć, że forma stadiałna przygotowania w tym przestępstwie nie jest karalna).

KONFERENCJA „INNOVATIONS IN LAW ENFORCEMENT”

W dniach 28-30 listopada 2017 roku w Budapeszcie na National University of Public Service odbyła się konferencja pt. **„Innovations in Law Enforcement. Implications for practice, education and civil society”**. Jej organizatorem był CEPOL, tj. Agencja Unii Europejskiej ds. Szkolenia w Dziedzinie Ścigania, która jest odpowiedzialna za przygotowywanie, organizowanie i prowadzenie szkoleń dla funkcjonariuszy policji i innych organów ścigania.

Do Budapesztu przyjechało około 200 uczestników z Europy i nie tylko, ponieważ wykłady były prowadzone również przez ekspertów ze stanów Zjednoczonych i Kanady. Konferencja została otwarta przez rektora National University of Public Service Andrasa Patyi oraz dyrektora CEPOL – Ferenc Banfi.

Celem zorganizowania konferencji było przede wszystkim:

- przedstawienie najnowszych trendów innowacyjnych, w kierunku których powinny podążać organy ścigania zwłaszcza w zakresie edukacji,
- przedstawienie najnowszych wyników badań i projektów naukowych w dziedzinie rozwoju technologicznego i organizacyjnego, a także szkoleń i edukacji organów ścigania,
- zachęcanie do prowadzenia naukowych, ogólnoeuropejskich i międzynarodowych projektów badawczych oraz ułatwianie podmiotom prowadzenia takich projektów,
- wspieranie europejskich i międzynarodowych sieci profesjonalistów i naukowców.

Zajęcia odbywały się w formie plenarnej i były podzielone na 33 sesje trwające po godzinie lub półtora. Każda sesja składała się z dwóch lub trzech wykładów o bardzo szerokiej tematyce. Do najciekawszych zaliczyć można:

- „Śledztwo w Darknecie – z punktu widzenia Niemiec” – Georg Ungefunk, Niemcy.
- „W jaki sposób norweska policja szkoli w zakresie użycia środków przymusu bezpośredniego” – Steina Vee Henriksen, Norwegia.
- „Uzyskiwanie przyznania się do winy w drodze przesłuchania - z doświadczenia policji, sędziów oraz prokuratorów” – Paulo Marques, Portugalia.
- „Śledzenie bitcoin” - David S. Wall, Anglia.
- „MOLECULA Project – walka Unii Europejskiej z przestępczością finansową, ekonomiczną oraz podatową” – Nelson Macedo da Cruz, Portugalia.
- „Biometryka na potrzeby europejskich organów ścigania” – Saun Mallison, ENLETS.
- „Drony i możliwości ścigania” – Jarmo Puustinen, ENLETS.
- „Możliwości wykorzystania aplikacji mobilnych w pracy policyjnej: zmiana gracza” – Edwin Delwel & Tim Willoughby, ENLETS.
- „Neuroscience oraz możliwości jej wykorzystania” – Jean-Francois Gadeceau, Interpol.
- „Jihaspóra” and millennials: kompleksyjność, zmiany oraz hybrydyzacja terroru.

ryzmu w Unii Europejskiej” – Arie Antinori, Włochy.

- „Opracowanie programu szkoleniowego dla funkcjonariuszy policji zajmującymi się atakami terrorystycznymi” – Gerhard Holzinger, Niemcy.
- „Poza ułamkiem sekundy. Policyjne szkolenia w rzeczywistych sytuacjach związanych z wysokim ryzykiem” – Wendy Dorrestijn & Bos Temmink, Holandia.
- „Przewidywanie działań policyjnych – badania empiryczne” – Dominik Gertner, Niemcy.
- „Przewidywanie działań policyjnych - postrzeganie ryzyka i korzyści przez funkcjonariuszy policji i obywateli” – Cyril Piotrowicz, Francja.
- „Malware and ransomware - nowe wyzwania dla bezpieczeństwa społeczeństw w zmieniającym się świecie” – Holger Nitsch, Niemcy.
- „Rola wirtualnego trenera: szkolenie międzynarodowej współpracy policji w zakresie przesłuchań podejrzanych” – Diogo Rato, Portugalia.
- Efektywność zadań praktycznych przeprowadzonych na podstawie symulacji na kursie zawodowym podstawowym. Wyniki i ograniczenia na podstawie bawarskiej Policji” - Albin Muff, Niemcy.

Podsumowując cały zakres tematyczny można wysunąć wnioski, iż przewodnim tematem były przede wszystkim nowe technologie na rzecz organów ścigania, w tym między innymi bezzałogowe statki powietrzne prezentowane przez ENLETS - European Network of Law Enforcement Technology Services (Europejskiej Sieci Służb Technologii Bezpieczeństwa) czy wypracowywanie międzynarodowej współpracy, która jest niezbędna, jeśli chcemy jako organy ścigania chwycić sprawców na

poziomie międzynarodowym. Kolejna grupa tematów dotyczy wykorzystania analizy lingwistycznej, umiejętności przesłuchiwania osób, białego wywiadu i zbierania informacji o osobie, a także rozwoju umiejętności managerskich i potrzeby ciągłych szkoleń. Zacieśnianie współpracy i poznanie wzajemnych procedur działania poszczególnej policji jest niezbędne przy późniejszej efektywności z zwalczaniu wszelkiego rodzaju przestępczości. Jednocześnie wypracowywanie wspólnych standardów oraz dobrych praktyk ułatwi od strony praktycznej rozwiązanie wielu problemów od strony proceduralnej. Transgraniczna przestępczość wymaga szerokiej, ponadnarodowej współpracy policji poszczególnych państw na poziomie europejskim, a także międzynarodowym.

Ponadto zostały przedstawione projekty badawcze i naukowe, których efekty można bądź będzie można wykorzystać w codziennej pracy Policji:

- eMBA In Policing, http://www.polamk.fi/en/other_training/further_training_for_the_police/emba
- the Digital Police Station – a French gendarmerie project
- the Unity Project – http://cordis.europa.eu/project/rcn/194893_en.html
- TARGET Project – training Augmented Reality Generalised Environment Toolkit
- Virtual trainer – <https://www.virtra.com/overview-le>
- The ASGARD project – a new method for multidisciplinary collaboration in R&D projects - <http://www.asgard-project.eu/>
- VALCRI project Switzerland - <http://valcri.org/>
- The AUGGMED project – using virtual and augmented reality for first responder

training - <http://www.auggmed-project.eu/>

- INTEGER project: Visual Decision Support for Social Media Analysis.

Udział Szkoły Policji w Pile w powyższej konferencji dał szansę na zapoznanie się z aktualnymi trendami i nowościami w zakresie pracy policyjnej na poziomie międzynarodowym, na zapoznanie się z podmiotami, które pracują na rzecz organów ścigania celem ułatwienia procesu wykroczenia, ścigania oraz dowodzenia, a także z ich projektami naukowymi i badawczymi. Obecność przedstawiciela Szkoły Policji w Pile na przedmiotowej konfe-

rencji stanowiła wyraz naszego aktywnego istnienia w Europie i przedsięwzięciach szkoleniowych CEPOL. Końcowym efektem oraz podsumowaniem będzie złożenie propozycji nowych kursów do Katalogu Szkoleń CEPOL na 2019 rok, które w pełni będą spełniać oczekiwania służb europejskich co do organizowania szkoleń, wymiany informacji i zacieśniania współpracy na poziomie międzynarodowym. Projekty nowych szkoleń zostaną przygotowane przez szkolny zespół zajmujący się zagadnieniami współpracy i projektów międzynarodowych.

ROŚLINNE ŚLADY BIOLOGICZNE

Identyfikacja śladów biologicznych za pomocą analizy kodu DNA jest obecnie jedną z najszybciej rozwijających się dziedzin współczesnej kryminalistyki. Szybkie tempo rozwoju badań nad nicią DNA, zmniejszenie kosztów, automatyzacja procesu identyfikacji, a przez to skrócenie czasu wykonania analizy, oraz wykorzystanie baz danych i nowoczesnych oprogramowań statystycznych spowodowało, iż identyfikacja kodu DNA stała się jednym z najsukcesyjniejszych narzędzi w identyfikacji osobniczej.

Tak szybki rozwój badań genetycznych, a przede wszystkim zminimalizowanie materiału genetycznego potrzebnego do badań, odbyło się za sprawą m.in. amerykańskiego biochemika K.B. Mullis'a, który w 1983 roku wynalazł metodę powielania (swoistego „namnażania” się materiału genetycznego) łańcuchów DNA w warunkach laboratoryjnych, zwaną w skrócie PCR. Kolejnego przełomu dokonał sir Alec John Jeffreys, który opracował metodę analizy DNA zwaną w skrócie RFLP, znaną też jako metoda „genetycznego odcisku palca”.

Za początek, kiedy to identyfikacja genetyczna wkroczyła do kryminalistyki, można przyjąć rok 1988, kiedy to brytyjski piekarz Colin Pitchfork został skazany za gwałt i zabójstwo 15 letniej Lindy Mann,

na podstawie DNA pochodzącego z krwi znalezionej na zwłokach. Od tamtej pory naukowców i śledczych zaczęło nurtować pytanie: czy do identyfikacji w procesie śledczym można wykorzystywać tylko ślady biologiczne pochodzące od człowieka? Wszak DNA występuje w każdej komórce organizmu i jest charakterystyczne dla danego osobnika, zarówno należącego do świata zwierzęcego jak i roślinnego.

Na efekty nie trzeba było długo czekać. W 2005 roku do Katedry Genetyki Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszcy prokuratura zwróciła się z prośbą, o ustalenie zgodności DNA na podstawie materiału biologicznego pochodzenia roślinnego. Chodziło o kradzież sześciu sztuk drzewek iglastych, konkretnie świerka kłującego, z ogródka posesji. Właściciel wskazywał sprawcę, ten się jednak nie przyznawał. Jednak w bagażniku jego samochodu, policjanci znaleźli suche igły, które zostały zabezpieczone. Naukowcy z UKW pod przewodnictwem dr hab. Artura Działuka wyselekcjonowali 24 nieuszkodzone sztuki. Jako materiał porównawczy posłużyły gałązki z uszkodzonych świerków właściciela i jego sąsiada. Po analizie DNA okazało się, że igły z bagażnika pochodzą wyłącznie z drzewek pana X. Sprawa trafiła do sądu.

Polska jest prawdopodobnie jednym z pierwszych krajów na świecie dysponujących możliwością analiz DNA drzew leśnych w kryminalistyce. Sprzyja temu struktura własności lasów, których ponad 83% należy do Skarbu Państwa i jest administrowane przez Lasy Państwowe. Analiza ta jest wykorzystywana przez Policję oraz Straż Leśną do zwalczania kradzieży drewna. Wykorzystując właściwości nici DNA można w prosty sposób udowodnić sprawcy, iż drewno znajdujące się w jego posiadaniu i pniak pozostawiony w lesie to jeden organizm. Ponieważ każde drzewo ma inny, prawie niepowtarzalny wzorec markerów DNA, w badaniach porównawczych naukowcy koncentrują się na tych fragmentach genomu, które pozwalają odróżnić drewno pochodzące od danego osobnika od innego z największym prawdopodobieństwem. Jeśli oba profile genetyczne są identyczne, metody oparte na analizach DNA umożliwiają dopasowanie do siebie badanych próbek materiału dowodowego i porównawczego z blisko 100-procentową pewnością. Na dzień dzisiejszy możliwa jest identyfikacja kilkunastu rodzimych gatunków drzew m.in.: sosny zwyczajnej, świerku pospolitego, jodły pospolitej, modrzewia europejskiego, dębu szypułkowego i bezszypułkowego, buka zwyczajnego, sosny limby i olszy szarej w Katedrze Genetyki UKW w Bydgoszczy. Instytut Badawczy Leśnictwa w Sękocinie Starym identyfikuje ponadto: modrzew japoński, brzozę brodawkowatą oraz jesion wyniosły i grab pospolity. Trwają prace badawcze nad ustaleniem genotypu innych gatunków drzew. Trzeba przy tym powiedzieć, że proces identyfikacyjny genotypu jest dość żmudny i opiera się na przebadaniu setek a nawet tysięcy próbek pochodzących z drzew danego gatunku. Pomimo tego proces identyfikacyjny przynosi sukcesy i prowadzi do skazania sprawców kradzieży drewna. Wraz ze wzrostem liczby ekspertyz maleje też cena, która na dzień dzisiejszy porównywalna jest do ceny analizy próbki ludzkiego DNA, a często w przypadku większej ilości próbek jest niższa. Dla

przykładu w Katedrze Genetyki UKW w Bydgoszczy wygląda to następująco: Koszt brutto analiz jednej próby zależy od całkowitej liczby prób i rozpoczyna się od ok. 500 zł przy badaniu 4 prób, ok. 240 zł przy 10 próbach do poniżej 100 zł przy ponad 40 próbach. W IBL cena netto za pełną analizę jednej próbki to koszt 200 zł.

Próbki biologiczne roślinne to nie tylko samo drewno. Zasadne jest zabezpieczenie dowolnego fragmentu rośliny: liści, łodyg, nasion. Możliwa jest także analiza drewna tzw. „przetworzonego”, pochodzącego z podłóg, ławek czy sprzętów domowych, nawet jeśli wierzchnia warstwa pokryta jest farbą czy lakierem. Jedynie kora drzewa może nie być dostatecznie dobrym materiałem, z uwagi iż jest tkanką martwą, co jednak nie wyklucza jej jako potencjalnego materiału do analizy DNA. Zabezpieczenie materiału roślinnego nie odbiega niczym szczególnym od zabezpieczenia zwykłych śladów biologicznych. Obowiązują tu te same zasady jak przy zabezpieczaniu ludzkiego materiału genetycznego.

Materiał mokry, wilgotny należy wysuszyć w temperaturze pokojowej i miejscu przewiewnym. Nie ma mowy o suszeniu próbek na grzejnikach lub innych źródłach ciepła. Gotowy materiał roślinny należy spakować osobno, do kopert papierowych bądź pudełek kartonowych. Bardzo dobrze sprawdzają się używane w kryminalistyce tzw. koperty osuszające. Wysyłając próbki w opakowaniu zbiorczym należy pamiętać, iż ono też powinno zapewniać dostęp powietrza. Jeśli chodzi o ilość zabezpieczanego materiału to przyjmuje się, że minimalna ilość jednej próbki powinna wynosić ok. 100 mg, co jest odpowiednikiem dwóch igieł sosnowych lub kawałka drewna o dł. 5 - 10 mm wywiertu. Mając na uwadze bardzo dynamicznie rozwijającą się naukę zajmującą się identyfikacją DNA należy zabezpieczać także próbki mniejsze, gdyż nie można wykluczyć, że i one będą przydatne w procesie identyfikacyjnym. Przechowując próbki roślinne należy je, tak jak każdy materiał genetyczny chronić przed niekorzystnymi czynnikami zewnętrznymi, które niszczą lub uszkodzają DNA. Należą do nich przede wszystkim: promieniowanie słoneczne, temperatura, wilgotność, mikroorganizmy.

Bardzo dynamiczny rozwój badań genetycznych, ograniczenie ilości materiału biologicznego potrzebnego do badań oraz spadek cen analiz DNA otwiera przed współczesną kryminalistyką zupełnie nowe możliwości w zabezpieczaniu i analizie śladów biologicznych pochodzenia roślin-

nego. Ważne jest aby technik będący na miejscu zdarzenia umiał dostrzec i zabezpieczyć tego typu ślady. Nawet jeśli będzie to materiał roślinny dla którego nie ma jeszcze opracowanego genotypu, w perspektywie czasu może stać się on kluczowym śladem w postępowaniu dowodowym.

Źródła:

- T. Pasternak i J.A. Nowakowska - Zastosowanie analiz DNA w postępowaniu karnym, CILP, GDLP, Warszawa 2013,
- J. Nowakowska i A. Górniak - Nowoczesne metody identyfikacji kradzionego drewna na podstawie DNA. Biblioteczka Leśniczego, Zeszyt 343, SITLiD, Wydawnictwo Świat, Warszawa 2012,
- Monika Pawlak – Badania identyfikacyjne, praca licencjacka, Uniwersytet Medyczny w Łodzi, Łódź 2012,
- referat: "Analizy DNA drzew leśnych w Polsce - stan i perspektywy wykorzystania przez organy procesowe" na I Ogólnopolskiej Konferencji Biologii Kryminalistycznej "Tajemnice przestępstw - ślady biologiczne we współczesnych badaniach kryminalistycznych" w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie,
- Film instruktarzowo-szkoleniowy pt. „Analizy DNA w walce z nielegalnym obrotem drewna”, zrealizowanego w ramach tematu badawczego ze środków GDLP. Realizacja SKRZAT Fotografia Film Sławomir Wąsik. IBL Sękocin Stary 2010,
- <http://www.analizydnadrzew.ukw.edu.pl>
- <https://www.ibles.pl/web/hg/informacje-zakladowe/zanalizy-dna-drewna>
- laboratoria.net/artukul/ - Przyszłość genetyki sądowej,
- http://wyborcza.pl/1,76842,9154052,Po_igle_do_zlodzieja.html

Kryminalnia

Piła

2018

VI Festiwal Kryminału „Kryminalna Piła” 2018 organizowany jest po raz kolejny przez Regionalne Centrum Kultury Fabryka Emocji w Pile i Szkołę Policji w Pile.

Przedsięwzięcie zostało pomyślane jako impreza cykliczna, a jednocześnie stałe przedsięwzięcie kulturalne, jako jedyne realizowane wspólnie przez instytucję kulturalną i policyjną szkołę.

W ramach Festiwalu Kryminału „Kryminalna Piła” 2018 wręczona zostanie nagroda dla najlepszej polskiej miejskiej powieści kryminalnej (wydanej w roku 2017).

Poza konkursami głównym, elementem Festiwalu będą spotkania autorskie z polskimi pisarzami, naukowcami, reportażystami, odbędzie się także projekcja filmów kryminalnych.

Wydarzeniom Festiwalu towarzyszyć będą wyjątkowe warsztaty kryminalistyczne realizowane pod auspicjami szkoły MaszynadoPisania.pl oraz uliczna gra kryminalna przeznaczona

dla uczniów szkół miasta Piły.

Festiwal odbędzie się w dniach **12-14 kwietnia 2018 r.**

X Ogólnopolski Turniej Klas Policyjnych „Klasa Policyjna Roku 2018”

Jubileuszowa edycja Turnieju Klas Policyjnych, którego pomysłodawcą i organizatorem jest Szkoła Policji w Pile odbędzie się w dniach **16-17 kwietnia 2018 r.**

W Turnieju może wziąć udział maksymalnie 25 reprezentacji. W przypadku większej liczby zgłoszeń, drużyny biorące udział w Turnieju wyłonione zostaną w drodze eliminacji, w oparciu o pisemny test wiedzy, który zostanie przeprowadzony 7 marca w Szkołach Policji w Pile, Katowicach i Centrum Szkolenia Policji w Legionowie.

Turniej będzie dla uczniów klas o profilu policyjnym szansą sprawdzenia i porównania swojej wiedzy i umiejętności z zakresu bezpieczeństwa i porządku publicznego, które zdobywają w trakcie nauki. Uczniowie ci to prawdopodobnie przyszła kadra administracji publicznej, a

w szczególności Policji, gdyż wielu absolwentów zamierza po maturze podjąć w niej służbę.

W ramach X Turnieju rozegrane zostaną następujące konkurencje:

- sprawdzian obejmujący ogólną wiedzę o Policji,
- test sprawności fizycznej (tor przeszkód),
- test umiejętności w zakresie udzielania pierwszej pomocy,
- test umiejętności strzeleckich.

Najlepszą „Klasę Policyjną Roku 2018” poznamy w dniu 17 kwietnia, podczas uroczystego zakończenia Turnieju, które odbędzie się w sali widowiskowej Regionalnego Centrum Kultury w Pile. Ponadto, w tym dniu zostanie zorganizowane miasteczko policyjne.

BEZPIECZNA INFORMACJA

W stałym cyklu „Bezpieczna Informacja” poświęconym ochronie informacji, publikujemy artykuł podinsp. Zbigniewa Wlazło zatytułowany „Udostępnianie materiałów archiwalnych i dokumentacji niearchiwalnej”, w którym autor omawia podstawy prawne i zasady udostępniania materiałów znajdujących się w zasobach archiwów i składnic akt Policji oraz umiejscowienie archiwów wyodrębnionych w państwowej sieci archiwalnej.

Zagadnienia poruszane w tym artykule, podinsp. Zbigniew Wlazło referował podczas VII Powszechnego Zjazdu Archiwistów Polskich, który odbył się w dniach 20-21 września 2017 r. w Kielcach, w panelu poświęconym problemom sensytywności informacji z zasobów archiwów wyodrębnionych.

Podinsp. Zbigniew Wlazło jest naczelnikiem Wydziału – Główne Archiwum Policji w Biurze Bezpieczeństwa Informacji Komendy Głównej Policji.

UDOSTĘPNIANIE MATERIAŁÓW ARCHIWALNYCH I DOKUMENTACJI NIEARCHIWALNEJ Z ARCHIWÓW I SKŁADNIC AKT POLICJI

Narodowy zasób archiwalny a archiwa wyodrębnione

Narodowy zasób archiwalny służy nauce, kulturze, gospodarce narodowej oraz potrzebom obywateli. W zależności od stosunku własności materiałów archiwalnych, dzieli się on na państwowy oraz niepaństwowy zasób archiwalny. Działalność archiwalną w zakresie państwowego zasobu archiwalnego prowadzi państwowa sieć archiwalna, którą tworzą: archiwa państwowe, archiwa wyodrębnione, archiwa zakładowe organów państwowych i innych państwowych jednostek organizacyjnych oraz archiwa zakładowe organów jednostek samorządu terytorialnego i samorządowych jednostek organizacyjnych. Działalność archiwalną w zakresie państwowego zasobu archiwalnego prowadzą ponadto: jednostki organizacyjne, które posiadają powierzony

zasób archiwalny, a także biblioteki i muzea, przechowujące materiały archiwalne, które wchodzą do państwowego zasobu archiwalnego, oraz gromadzące, na podstawie ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach, materiały archiwalne stanowiące państwowy zasób archiwalny.

Do archiwów wyodrębnionych zalicza się archiwa:

- Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej,
- Senatu Rzeczypospolitej Polskiej,
- Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej,
- Rady Ministrów,
- Biura Bezpieczeństwa Narodowego,
- Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu,
- Centralnego Biura Antykorupcyjnego,

- Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu,
- urzędu obsługującego Ministra Obrony Narodowej oraz organów i jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych przez tego Ministra – w zakresie działu administracji rządowej obrona narodowa,
- urzędów obsługujących ministra właściwego do spraw wewnętrznych i ministra właściwego do spraw zagranicznych oraz organów i jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych przez tych ministrów – w zakresie działów administracji rządowej sprawy wewnętrzne i sprawy zagraniczne,
- wyodrębnionych komórek organizacyjnych urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw finansów publicznych i urzędów celno-skarbowych, w których funkcjonariusze Służby Celno-Skarbowej wykonują czynności operacyjno-rozpoznawcze – w zakresie tych czynności,
- wyodrębnionej komórki organizacyjnej w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw finansów publicznych wykonującej zadania w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu – w zakresie tych zadań.

Archiwa wyodrębnione obejmują zasięgiem swojego działania obszar całego kraju lub jego części. Ministrowie i szefowie poszczególnych resortów i służb określają organizację podległych im archiwów wyodrębnionych w drodze zarządzeń wydanych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Do spraw nieuregulowanych w zarządzeniach wydanych przez ministrów i szefów poszczególnych resortów i służb w zakresie organizacji archiwów wyodrębnionych stosuje się przepisy dotyczące archiwów państwowych.

Archiwa Policji

Działalność archiwalna w Policji prowadzona jest przez 23 archiwa i 494 składnice akt.

Archiwami i składnicami akt Policji są:

- Główne Archiwum Policji w Komendzie Głównej Policji,
- Archiwum Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie,
- archiwa komend wojewódzkich (Stołecznej) Policji i szkół policyjnych,
- składnice akt komend powiatowych, miejskich (rejonowych) Policji i komisariatów Policji, oddziałów prewencji Policji, samodzielnych pododdziałów prewencji Policji, samodzielnych pododdziałów antyterrorystycznych Policji oraz ośrodka szkolenia Policji.

Komendant Główny Policji sprawuje bezpośredni nadzór nad działalnością Głównego Archiwum Policji, natomiast Główne Archiwum Policji sprawuje nadzór merytoryczny nad pozostałymi archiwami i składnicami akt Policji.

Zasób zgromadzony w archiwach i składnicach akt Policji w zależności od przeznaczenia dzielmy na materiały archiwalne i dokumentację niearchiwalną. Materiałami archiwalnymi są akta posiadające wartość historyczną, stanowiące część składową narodowego zasobu archiwalnego. Dokumentacją niearchiwalną są akta posiadające wartość praktyczną, podlegające brakowaniu.

Sumaryczna liczba materiałów archiwalnych (akta kat. „A”) przechowywanych w policyjnych archiwach i składnicach akt na dzień 1 stycznia 2017 r. wyniosła 282 711 j.a. zawierających 348 082 tomy o łącznej długości 4,7 km. Natomiast całkowita ilość dokumentacji niearchiwalnej (akta kat. „B”) zawierała 20 367 752 j.a. co stanowiło 24 422 815 tomów o łącznej długości 183,2 km. Wielkość zasobu przechowywanego w Głównym Archiwum Policji wg stanu na dzień 1 stycznia 2017 r. kształtowała się w następujący sposób:

- materiały archiwalne – 11 495 j.a. zawierających 13 805 tomów o łącznej długości 0,3 km,
- dokumentacja niearchiwalna – 132 329 j.a. zawierających 174 858 tomów o łącznej długości 7,2 km.

Wykorzystanie zasobu archiwów i składnic akt Policji

Udostępnianie zasobu zgromadzonego w magazynach archiwalnych Policji odbywa się m.in. na podstawie ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. *o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach* (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1506 z późn. zm.) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 czerwca 2011 r. *w sprawie sposobu i trybu udostępniania materiałów archiwalnych znajdujących się w archiwach wyodrębnionych* (Dz.U. Nr 196, poz. 1161), zarządzenia nr 920 Komendanta Głównego Policji z dnia 11 września 2008 r. *w sprawie metod i form wykonywania zadań w zakresie działalności archiwalnej w Policji* (Dz.Urz. KGP Nr 16, poz. 95 z późn. zm.).

Udostępnianie materiałów archiwalnych

Materiały archiwalne zgromadzone w archiwach i składnicach Policji są udostępniane przez:

- umożliwienie zainteresowanym lub ich upoważnionym przedstawicielom osobistego zapoznania się z oryginalnymi materiałami lub ich kopiami w pomieszczeniach przystosowanych do swobodnego korzystania z materiałów,
- przekazanie zainteresowanym informacji zawartych w materiałach archiwalnych w postaci reprodukcji tych materiałów albo w postaci pisemnej odpowiedzi na zapytanie.

Materiały archiwalne dotyczące osób fizycznych udostępnia się w pełnym zakresie tym osobom do celów własnych, jeżeli nie narusza to prawnie chronionych interesów państwa, jednostek organizacyjnych i obywateli, danych osobowych zawartych

w tych materiałach lub innych informacji podlegających ograniczonemu dostępowi. Materiały archiwalne dotyczące osób fizycznych udostępniane do celów własnych, które zawierają dane osób trzecich są udostępniane po anonimizacji tych danych z wyjątkiem danych związanych z pełnieniem przez te osoby funkcji publicznych. Udostępnienie odbywa się na podstawie pisemnego zgłoszenia zainteresowanego składanego do organu, któremu podlega archiwum, lub który je nadzoruje. Zgłoszenie powinno zawierać:

- imię i nazwisko, rodzaj i numer dokumentu tożsamości oraz adres do korespondencji (jeżeli zgłoszenie składa osoba fizyczna lub jej upoważniony przedstawiciel),
- nazwę i siedzibę osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej oraz imię i nazwisko, rodzaj i numer dokumentu tożsamości jej upoważnionego przedstawiciela, któremu mają być udostępnione materiały archiwalne (jeżeli zgłoszenie składa osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej),
- wskazanie materiałów lub określenie tematu, którego one dotyczą,
- określenie celu udostępnienia,
- proponowany sposób udostępnienia materiałów archiwalnych.

Jeżeli materiały archiwalne mają być udostępnione upoważnionemu przedstawicielowi, wówczas do zgłoszenia załącza się upoważnienie wystawione dla tego przedstawiciela.

Materiały archiwalne, które zawierają informacje stanowiące tajemnice prawnie chronione udostępnia się na pisemny wniosek zainteresowanego, za pisemną zgodą organu, któremu podlega archiwum lub który je nadzoruje. Wniosek taki powinien zawierać:

- imię i nazwisko, rodzaj i numer dokumentu tożsamości oraz adres do korespondencji (jeżeli o udostępnienie materiałów archiwalnych ubiega się osoba fi-

zyczna lub jej upoważniony przedstawiciel),

- nazwę i siedzibę osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej oraz imię i nazwisko, rodzaj i numer dokumentu tożsamości jej upoważnionego przedstawiciela, któremu mają być udostępnione materiały archiwalne (jeżeli o udostępnienie materiałów ubiega się osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej),
- wskazanie materiałów lub określenie tematu, którego one dotyczą,
- określenie celu i sposobu ich wykorzystania,
- tytuł uprawniający do uzyskania dostępu do informacji stanowiących tajemnice prawnie chronione.

Do wniosku załącza się:

- kopie ważnych poświadczeń bezpieczeństwa wydanych przez właściwą służbę, instytucję lub pełnomocnika ochrony w rozumieniu ustawy z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych, odpowiednich do klauzuli tajności materiału archiwalnego, o którego udostępnienie ubiega się zainteresowany, dotyczące odpowiednio osoby fizycznej i upoważnionego przedstawiciela, a także osób fizycznych wchodzących w skład organów zarządzających osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej,
- upoważnienie dla przedstawiciela.

Materiały archiwalne zawierające informacje stanowiące tajemnice prawnie chronione udostępnia się w archiwach, w których są one przechowywane, przez bezpośredni wgląd w oryginały dokumentów lub ich kopie. Fakt udostępnienia materiału archiwalnego zawierającego informacje niejawne, którym nadano klauzulę „ściśle tajne” albo „tajne”, podlega odnotowaniu w karcie zapoznania się z dokumentem.

Materiały archiwalne, od których wytworzenia nie upłynęło 30 lat, mogą być udostępniane:

- do celów badań naukowych,
- na potrzeby tworzenia materiałów prasowych w rozumieniu ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. *Prawo prasowe* (Dz.U. Nr 5, poz. 24, z późn. zm.),
- na potrzeby tworzenia programów radiowych i telewizyjnych przez nadawców programów radiowych i telewizyjnych,
- na potrzeby produkcji filmów dokumentalnych,
- do celów własnych osób fizycznych, jeżeli udostępnienie materiałów archiwalnych dotyczących tych osób nie narusza prawnie chronionych interesów państwa, jednostek organizacyjnych i obywateli, danych osobowych zawartych w tych materiałach lub innych informacji podlegających ograniczonemu dostępowi,
- jeżeli materiały archiwalne są niezbędne do wykonywania określonych w ustawach zadań organu władzy publicznej lub jednostki organizacyjnej.

Materiały archiwalne, od wytworzenia których nie upłynęło 30 lat, udostępnia się na pisemny wniosek zainteresowanego, za pisemną zgodą organu, któremu podlega archiwum lub który je nadzoruje. Udostępnianiu podlegają materiały archiwalne zewidencjonowane, dla których sporządzono środki ewidencyjno-informacyjne.

Osoba kierująca archiwum dokonuje, na podstawie informacji zawartych w zgłoszeniu lub wniosku, ogólnej oceny dopuszczalności udostępnienia materiałów archiwalnych oraz zaznacza brak zastrzeżeń odpowiednią adnotacją na zgłoszeniu lub wniosku. Jeżeli przepisy prawa ograniczają dostęp do informacji wskazanych w zgłoszeniu lub wniosku, ocena dokonywana przez kierującego archiwum może być poprzedzona złożeniem przez zainteresowanego wyjaśnień lub oświadczeń albo udokumentowaniem uprawnień do zapoznania się z treścią materiałów archiwalnych, których dotyczy zgłoszenie lub wniosek.

Organ, któremu podlega archiwum lub który je nadzoruje, może uzależnić udo-

stępnienie materiałów archiwalnych od potwierdzenia faktu prowadzenia prac o określonej tematyce lub od przedłożenia przez zainteresowanego pisma polecającego instytucji lub osoby właściwej w zakresie prowadzenia prac dotyczących danej tematyki. Organ może też ustalić maksymalną liczbę jednostek archiwalnych, jaka może być udostępniona jednej osobie w ciągu dnia, z uwzględnieniem wymogów bezpieczeństwa zasobu archiwalnego. Udostępnianie materiałów archiwalnych może zostać ograniczone ze względu na:

- ich zły stan fizyczny,
- brak środków ewidencyjno - informacyjnych,
- potrzebę wykorzystania materiałów archiwalnych przez jednostkę organizacyjną, w której funkcjonuje archiwum wyodrębnione, przy wykonywaniu jej ustawowych zadań,
- ubieganie się o dostęp do tych samych materiałów archiwalnych jednocześnie przez kilku zainteresowanych.

W przypadku ograniczenia, organ, któremu podlega archiwum lub który je nadzoruje, informuje o przyczynach ograniczenia zainteresowanego lub zainteresowanych, wskazując równocześnie przybliżony termin udostępnienia materiałów archiwalnych.

Za pisemną zgodą organu, któremu podlega archiwum lub który je nadzoruje, zainteresowany może samodzielnie sporządzać reprodukcje udostępnionych materiałów archiwalnych w archiwum, z wyjątkiem materiałów archiwalnych zawierających informacje stanowiące tajemnice prawnie chronione. Organ, któremu podlega archiwum lub który je nadzoruje, może wyłączyć lub ograniczyć możliwość sporządzania reprodukcji przez archiwum lub zainteresowanego udostępnionych materiałów archiwalnych ze względu na:

- zły stan fizyczny materiałów archiwalnych,
- żądanie sporządzenia reprodukcji materiałów archiwalnych oczywi-

ście zbędnych do osiągnięcia celu udostępniania lub wykorzystania materiałów archiwalnych, wskazanego odpowiednio w zgłoszeniu lub wniosku.

Oryginalne materiały archiwalne udostępnia się po nadaniu im numeracji stron lub kart. Taki sam wymóg dotyczy kopii materiałów archiwalnych, jeżeli archiwum nie dysponuje oryginalnymi materiałami archiwalnymi. Materiały archiwalne udostępnia się po okazaniu przez zainteresowanego dokumentu potwierdzającego tożsamość, a w przypadku materiałów archiwalnych zawierających informacje niejawne także oryginału poświadczenia bezpieczeństwa upoważniającego do dostępu do informacji niejawnych i zaświadczenia stwierdzającego odbycie szkolenia w zakresie ochrony informacji niejawnych. Jeżeli zainteresowany podjął lub podejmuje czynności zagrażające bezpieczeństwu lub integralności udostępnionych materiałów archiwalnych, organ, któremu podlega archiwum lub który je nadzoruje, może pisemnie wyłączyć możliwość korzystania z materiałów archiwalnych lub cofnąć zainteresowanemu zgodę na korzystanie z materiałów archiwalnych. Jeżeli w korzystaniu z materiałów archiwalnych, udostępnianych na podstawie danego zgłoszenia lub wniosku, nastąpi przerwa dłuższa niż 6 miesięcy, ponowne wykorzystanie tych materiałów archiwalnych wymaga złożenia nowego zgłoszenia lub wniosku. Wysokość opłat wnoszonych przez zainteresowanego w przypadku ponoszenia przez archiwum dodatkowych kosztów związanych z udostępnianiem materiałów archiwalnych oraz za sporządzanie reprodukcji materiałów archiwalnych określa załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 czerwca 2011 r. w sprawie *sposobu i trybu udostępniania materiałów archiwalnych znajdujących się w archiwach wyodrębnionych*. Zainteresowany wnosi opłatę przed udostępnieniem mu materiałów archiwalnych lub przed wydaniem zamówionych reprodukcji materiałów.

Udostępnianie dokumentacji niearchiwalnej
Udostępnianie akt stanowiących dokumentację niearchiwalną następuje poprzez:

- umożliwienie podmiotom zainteresowanym albo ich upoważnionym przedstawicielom osobistego zapoznania się z oryginalnymi materiałami lub ich kopiami,
- przekazanie podmiotom zainteresowanym informacji zawartych w aktach w postaci odpowiedzi na zapytanie,
- przekazanie podmiotom zainteresowanym kopii akt lub wyciągu z akt,
- wypożyczenie podmiotom zainteresowanym akt lub ich części.

Akta udostępnia się na podstawie pisemnego wniosku podmiotu zainteresowanego zawierającego:

- imię i nazwisko, rodzaj i numer dokumentu tożsamości oraz adres do korespondencji (jeżeli zgłoszenie składa osoba fizyczna lub jej upoważniony przedstawiciel),
- nazwę i siedzibę osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej oraz imię i nazwisko, rodzaj i numer dokumentu tożsamości osoby upoważnionej, której mają być udostępnione materiały (jeżeli zgłoszenie składa osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej),
- wskazanie materiałów lub określenie tematu, którego one dotyczą,
- określenie celu i proponowany sposób wykorzystania udostępnionych materiałów.

W przypadku udostępniania akt do celów służbowych Ministerstwu Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz organom i jednostkom organizacyjnym podległym Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji lub przez niego nadzorowanym w zakresie działu administracji rządowej sprawy wewnętrzne, wniosek o udostępnienie powinien zawierać w szczególności

wskazanie akt lub określenie tematu, którego one dotyczą. Zgodę na udostępnienie wydaje osoba kierująca pracą archiwum lub składnicy akt Policji.

W przypadku udostępniania akt do celów służbowych Policji wniosek, o którym mowa wyżej, stanowi „Karta udostępnienia akt z archiwum lub składnicy akt Policji”, której wzór stanowi załącznik do zarządzenia nr 920 Komendanta Głównego Policji z dnia 11 września 2008 r. w *sprawie metod i form wykonywania zadań w zakresie działalności archiwalnej w Policji*.

Udostępnianie akt prokuratorom, sądom, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji

Wywiadu, Służbie Wywiadu Wojskowego, Służbie Kontrwywiadu Wojskowego, Centralnemu Biuru Antykorupcyjnemu, Rzecznikowi Praw Obywatelskich, Najwyższej Izbie Kontroli, Instytutowi Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, organom administracji rządowej i samorządowej oraz innym podmiotom uprawnionym do uzyskiwania od Policji informacji następuje:

- w zakresie i trybie wynikającym z odrębnych przepisów określających uprawnienia tych podmiotów i odpowiednie obowiązki Policji,
- za zgodą kierowników jednostek organizacyjnych, którym podporządkowane są archiwa Policji.

W przypadku udostępniania kopii lub wyciągów z dokumentów stanowiących zasób składnicy akt, zgodę na udostępnienie podmiotom wymienionym wyżej wydaje kierownik jednostki organizacyjnej, której podporządkowana jest składnica akt Policji. Udostępnianie akt do celów innych niż służbowe oraz osobom fizycznym:

- zawierających informacje publiczne, o których mowa w ustawie z dnia 6 września 2001 r. *o dostępie do informacji publicznej* (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1764 z późn. zm.) następuje na podstawie tej ustawy,
- nie zawierających informacji publicznych, w szczególności akt oso-

bowych, akt operacyjnych, akt kontrolnych postępowania przygotowawczego – następuje za zgodą kierownika jednostki organizacyjnej, któremu podporządkowane jest archiwum Policji.

Wykorzystanie zasobu archiwów i składnic akt Policji w okresie od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2016 r. przedstawia poniższa tabela.

Liczba udostępnionych materiałów archiwalnych kat. „A” w tomach			Liczba udostępnionej dokumentacji niearchiwalnej kat. „B” i „BE” w tomach			Kserokopie dokumentów sporządzone na wniosek sądów i prokuratur		Liczba materiałów archiwalnych kat. „A” przekazanych do zasobu IPN w tomach	Liczba dokumentacji niearchiwalnej kat. „B” i „BE” przekazanej do zasobu IPN w tomach
Do celów służbowych Policji	Poza dział administracji rządowej sprawy wewnętrzne	Dla osób fizycznych	Do celów służbowych Policji	Poza dział administracji rządowej sprawy wewnętrzne	Dla osób fizycznych	Liczba wniosków	Liczba dokumentów udostępnionych		
639	42	614	105128	5276	1 155	1031	14615	266	1802

Zestawienie zbiorcze dot. ilości udostępnionych materiałów archiwalnych i dokumentacji niearchiwalnej w 2016 r. w archiwach i składnicach akt Policji – opracowanie własne na podstawie „Sprawozdania z wykonania prac archiwalnych i stanu posiadanego zasobu archiwalnego w Komendzie Głównej Policji, archiwach wojewódzkich Policji i składnicach akt oraz szkołach policyjnych za 2016 rok”

Jeżeli udostępniane materiały zawierają informacje niejawne w rozumieniu ustawy z dnia 5 sierpnia 2010 r. *o ochronie informacji niejawnych* (Dz. U. z 2010 r. Nr 182, poz. 1228 z późn. zm.), wówczas muszą być dodatkowo zachowane obowiązujące w tym zakresie przepisy na gruncie ww. ustawy. Bezwarunkowo musi być spełniona przesłanka określona w art. 4 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy zwana potocznie „zasadą ograniczonego dostępu”. Zgodnie z tą zasadą informacje niejawne mogą być udostępnione pod dwoma jednocześnie spełnionymi warunkami. Po pierwsze osoba, której będą udostępniane materiały zawierające informacje niejawne musi dawać rękojmię zachowania tajemnicy, po drugie informacje zawarte w tych materiałach mogą być udostępnione tylko w zakresie niezbędnym do wykonywania przez nią pracy

lub pełnienia służby na zajmowanym stanowisku albo wykonywania czynności zleconych. Przy czym, jako rękojmię zachowania tajemnicy rozumiemy zdolność osoby do spełnienia ustawowych wymogów dla zapewnienia ochrony informacji niejawnych przed ich nieuprawnionym ujawnieniem, stwierdzona w wyniku przeprowadzenia postępowania sprawdzającego. Ponadto niezbędnym warunkiem przy udostępnianiu materiałów zawierających informacje niejawne jest okazanie przez osobę, której takie materiały będą udostępniane, aktualnego poświadczenia bezpieczeństwa upoważniającego do dostępu do informacji niejawnej o klauzuli tajności równej lub wyższej od najwyższej klauzuli tajności, jaką oznaczono materiały znajdującej się w udostępnianej dokumentacji, oraz legitymowanie się aktualnym zaświadcze-

niem stwierdzającym odbycie szkolenia w zakresie ochrony informacji niejawnych, które jest ważne w okresie 5 lat od dnia szkolenia.

W przypadku gdy udostępniane materiały zawierają dane osobowe w rozumieniu ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o *ochronie danych osobowych* (Dz. U. z 2016 r. poz. 922 z późn. zm.), ich udostępnianie następuje zgodnie z przepisami o ochronie danych osobowych. Udostępnianie jest jedną z form przetwarzania danych osobowych i wobec powyższego musi być spełniona przynajmniej jedna z przesłanek określonych w art. 23 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych, aby było ono dopuszczalne. Art. 23 ust. 1 – Przetwarzanie danych jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy:

- 1) osoba, której dane dotyczą, wyrazi na to zgodę, chyba że chodzi o usunięcie dotyczących jej danych (jeżeli przetwarzanie danych jest niezbędne dla ochrony żywotnych interesów osoby, której dane dotyczą, a uzyskanie zgody jest niemożliwe, można przetwarzać dane bez zgody tej osoby, do czasu, gdy uzyskanie zgody będzie możliwe);
- 2) jest to niezbędne dla zrealizowania uprawnienia lub spełnienia obowiązku wynikającego z przepisu prawa;
- 3) jest to konieczne do realizacji umowy, gdy osoba, której dane dotyczą, jest jej stroną lub gdy jest to niezbędne do podjęcia działań przed zawarciem umowy na żądanie osoby, której dane dotyczą;
- 4) jest niezbędne do wykonania określonych prawem zadań realizowanych dla dobra publicznego;
- 5) jest to niezbędne dla wypełnienia prawnie usprawiedliwionych celów realizowanych przez administratorów danych albo odbiorców danych, a przetwarzanie nie narusza praw i wolności osoby, której dane dotyczą (za prawnie usprawiedliwiony cel uważa się w szczególności marketing bezpośredni własnych produktów lub usług administratora danych oraz dochodzenie roszczeń z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej).

Jak więc widzimy, ten któremu będą udostępniane materiały zawierające dane osobowe – odbiorca danych – musi wykazać się co najmniej jedną z ww. przesłanek. W rozumieniu przepisów ustawy o ochronie danych osobowych za odbiorcę danych należy rozumieć każdego, komu udostępnia się dane osobowe, z wyłączeniem:

- a) osoby, której dane dotyczą,
- b) osoby upoważnionej do przetwarzania danych,
- c) przedstawiciela w Rzeczypospolitej Polskiej wyznaczonego przez administratora danych, w przypadku przetwarzania danych osobowych przez podmioty mające siedzibę albo miejsce zamieszkania w państwie trzecim,
- d) podmiotu, któremu administrator danych powierzył, w drodze umowy zawartej na piśmie, przetwarzanie danych,
- e) organów państwowych lub organów samorządu terytorialnego, którym dane są udostępniane w związku z prowadzonym postępowaniem.

Natomiast udostępnianie akt operacyjnych następuje zgodnie z przepisami: regulującymi czynności operacyjno - rozpoznawcze, o ochronie informacji niejawnych i o Policji.

Udostępnianie informacji niejawnych poza resort spraw wewnętrznych odbywa się na podstawie art. 9 ustawy z dnia 21 czerwca 1996 r. o *niektórych uprawnieniach pracowników urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw wewnętrznych oraz funkcjonariuszy i pracowników urzędów nadzorowanych przez tego ministra* (Dz. U. Nr 106, poz. 491 z późn. zm.), zgodnie z którym minister właściwy do spraw wewnętrznych może zezwalać pracownikom, policjantom, strażakom, funkcjonariuszom Straży Granicznej, funkcjonariuszom Biura Ochrony Rządu na udzielenie wiadomości stanowiącej informację niejawną określonej osobie lub instytucji. Zezwolenie w przedmiocie udostępnienia informacji niejawnych wytworzonych przez jednostki Policji odbywa się w formie pisemnej decyzji wydanej przez Ministra

Spraw Wewnętrznych i Administracji, w której określa się zakres podmiotowy i przedmiotowy udostępnienia.

Akta, w stosunku do których, w trakcie przekazywania do zasobu archiwum lub składnicy akt, kierownik komórki lub jednostki organizacyjnej Policji złożył zastrzeżenie, udostępnia się po wyrażeniu zgody przez kierownika tej komórki lub jednostki organizacyjnej Policji bądź jego następcę prawnego. W przypadku jego braku, zgodę wyraża kierownik jednostki organizacyjnej albo kierownik komórki organizacyjnej, której podporządkowane jest archiwum lub składnica akt Policji, przechowujące zastrzeżone akta. Akta udostępnia się na okres jednego miesiąca. W przypadku konieczności przedłużenia okresu udostępnienia, komórka lub jednostka organizacyjna, która wypożyczyła akta, jest obowiązana do pisemnego powiadomienia o tym archiwum lub składnicę akt Policji.

Udostępnianie dokumentacji dla potrzeb Instytutu Pamięci Narodowej

Na podstawie art. 27 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. *o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu* (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1575) Prezes Instytutu Pamięci może, po zawiadomieniu właściwego organu administracji rządowej lub samorządu terytorialnego albo zawodowego, uzyskać wgląd w dokumenty, jeżeli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że zawierają one informacje z zakresu działania Instytutu. Prezes Instytutu Pamięci może zażądać wydania także innej dokumentacji, niezależnie od czasu jej wytworzenia lub zgromadzenia,

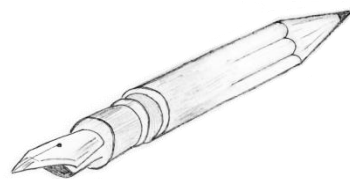
jeżeli jest ona niezbędna do wypełnienia zadań Instytutu określonych w ustawie.

Na podstawie art. 21 ustawy z dnia 18 października 2006 r. *o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów* (t.j. z 2016 r. poz. 1721 z późn. zm.) do prokuratora Biura Lustracyjnego i prokuratora oddziałowego biura lustracyjnego IPN w postępowaniu lustracyjnym mają zastosowanie przepisy dotyczące oskarżyciela publicznego w postępowaniu karnym.

W celu realizacji zadań wynikających z art. 1 pkt 1, art. 27 ust. 1, 4 i 5 oraz art. 52 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. *o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu* zostało podpisane w dniu 8 lutego 2013 r., pomiędzy Komendantem Głównym Policji i Prezesem Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, porozumienie w sprawie określenia zasad współdziałania w zakresie działalności archiwalnej Policji i Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Podpisane porozumienie dotyczy dokumentów, zbiorów danych, rejestrów i kartotek, przechowywanych w archiwach i składnicach akt Policji, które zostały wytworzone lub zgromadzone przez jednostki Milicji Obywatelskiej po dniu 14 grudnia 1954 r. do dnia 9 maja 1990 r., w związku z ich współpracą z organami bezpieczeństwa państwa oraz dokumentacji osobowej byłych funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa państwa, wytworzonej do dnia 31 lipca 1990 r.

Piórem i ołówkiem

Opowiada i rysuje Zbigniew Wlazło

W stałym cyklu „Piórem i ołówkiem” przedstawiamy kolejny artykuł z serii A to Polska właśnie poświęconej dworom polskim, w którym podinsp. Zbigniew Wlazło przybliży zasady budowania studni oraz opisuje dworek znajdujący się w miejscowości Mysiadło położonej na przedmieściach Warszawy. Podinsp. Zbigniew Wlazło, naczelnik Wydziału – Główny Archiwum Policji w Biurze Bezpieczeństwa Informacji Komendy Głównej Policji, zafascynowany dworami i dworkami polskimi, ich przeszłością i architekturą, podróżuje po Polsce i dociera, zarówno do miejsc znanych nam wszystkim, jak też tych, które odeszły już w zapomnienie. Tam znajduje natchnienie i materiał do swoich artykułów, w których przybliży historię opisywanych miejsc. Całość dopełnia ilustracjami, które są własnoręcznie wykonanymi przez niego pracami.

Studnia

Każdy dwór musiał być zaopatrywany w wodę. W tym celu wykopywano studnie drążąc otwór do głębokości poziomu wodonośnego. Ściany wykopanego otworu umacniano kamieniami lub ceglami. Wodę ze studni czerpano w zależności od głębokości źródła – przy płytkich złożach żurawiem, przy złożach głębszych kołowrotem napędzanym ręcznie przy pomocy koła lub korby. Kołowrót w kształcie walca był wykonany z drewna. Do niego doczepiano sznur lub łańcuch, na końcu którego zawieszano wiadro lub inne naczynie służące do czerpania wody. Obmurowanie umacniające studnię, zwane cembrowiną wierzchnią, wystawało na powierzchnię, a po obu jego stronach wkopywano pale drewniane, na których mocowano kołowróty. Kołowrót mógł być zabezpieczony drewnianym daszkiem, a sam otwór studzienny chroniony drewnianymi osłonami. Jedną z najstarszych studni na terenach polskich, jest jedenastowieczna romańska studnia znajdująca się w wirydarzu (kwadratowy lub prostokątny ogród umieszczony wewnątrz murów klasztornych) klasztoru Benedyktów w Mogilnie w województwie kujawsko-pomorskim. Studnia ta pierwotnie posiadała głębokość 14 metrów i została w XV wieku

zasypana. Zygmunt Gloger – polski historyk, archeolog i etnograf w swojej encyklopedii staropolskiej zdefiniował i przedstawił studnię w następujący sposób – „Studnia, studnica, studzienka, studniczka. Studnie budowano pierwotnie w ten sposób, że w wykopanym wądole i znalezionej wodzie stawiano 4 słupy olszowe, które obijano od zewnątrz szczapami olszowymi i osypywano ziemią. Z postępem czasu zaczęto zdrębinę czyli cembrzynę układać z dylów olszowych bez słupów, tylko zacinając końce bierwion bądź w węgiel czyli w kostkę lub w kier jak u domów, bądź w pazę. Studzianki w słupy, zwłaszcza tam gdzie woda znajduje się płytko, spotykamy jeszcze nawet w okolicach Warszawy.”⁴⁶

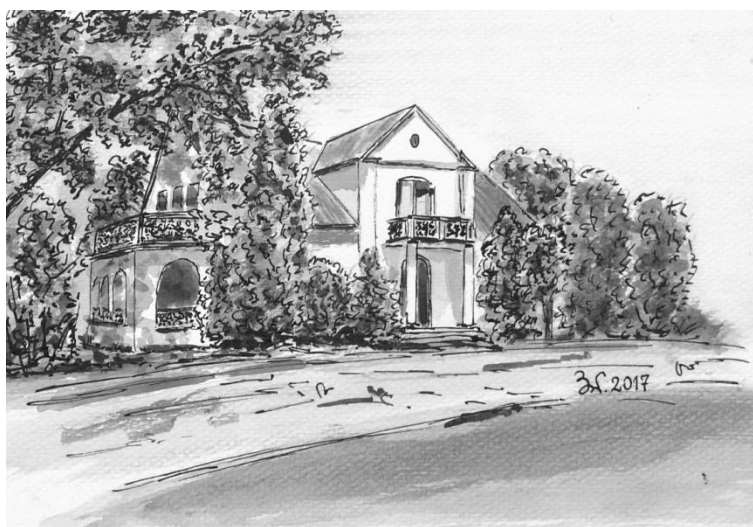
Dworek w Mysiadle

Wieś Mysiadło, która obecnie jest przedmieściem Warszawy, w latach 90. XX wieku kojarzona była głównie z gospodarstwem szklarniowym Eko-Mysiadło. Kiedyś funkcjonował tu największy kombinat szklarniowy PRL-u. Jego początki sięgają 1949 r., gdy utworzono Państwowe Gospodarstwo Rolne, a następnie w 1956 r. PGR - Zakład Ogrodniczy w Mysiadle. Następnie

⁴⁶ Z. Gloger, *Encyklopedia staropolska ilustrowana*, Warszawa 1972, t. IV s. 290.

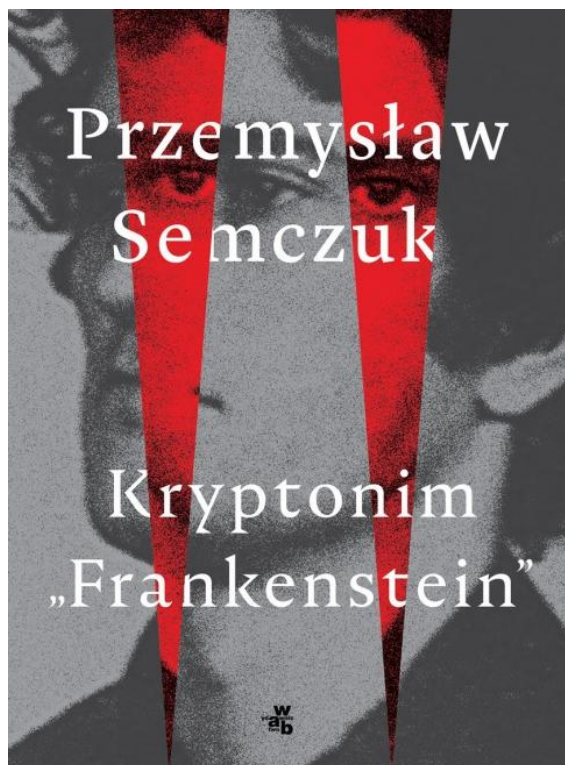
w 1975 r. Zakład przekształcono w Kombinat Państwowych Gospodarstw Ogrodniczych. Na licencji bułgarskiej zbudowano potężny kompleks szklarni. Z początkiem lat dziewięćdziesiątych państwowy kombinat postawiono w stan likwidacji, który w 1992 r. przejęty został w całości przez prywatnego dzierżawcę i nosił właśnie nazwę Gospodarstwo Ogrodnicze Eko-Mysiadło. Ostatecznie szklarnie zostały rozebrane i jedynym dowodem na to, że był to kiedyś potężny zakład produkcji warzyw i kwiatów, zatrudniający 800 a w sezonie nawet do 1000 osób, jest pozostałość bramy wjazdowej z portiernią oraz blok-biurowiec, w którym mieściła się administracja kombinatu. Ważnym dla historii tego miejsca był XIX wiek, a zwłaszcza okres osiedlania Mysiadła. „W XIX wieku Mysiadło było intensywnie kolonizowane przez osadników niemieckich, głównie z Westfalii. Wśród nich wymienić należy rodzinę Eisele, której dwór z początku XX w. oraz pozostałość parku do dziś znajduje się na terenie Mysiadła. W latach powojennych zachowane były zabudowania folwarczne takie jak stodoła, chlew, ciąg domów dla pracowników ustawiony wzdłuż ul. Puławskiej oraz okazała kuźnia. W latach 60. XX w. wyburzono starą bramę prowadzącą na teren folwarku. Do lat powojennych zachowane było także założenie parkowe z centralnym stawem. Ostatni dziedzic miejscowości zmarł po wojnie w konstancińskim domu opieki. Przecinająca miejscowość ul. Puławska w wieku XIX nazwana była Szosą Nowoaleksandryjską ze względu na przemianowanie nazwy miejscowości Puławy na Nową Aleksandrię. Kolejka wąskotorowa przejeżdżająca wzdłuż ul. Puławskiej posiadała stację w Mysiadle.”⁴⁷ Nazwa wsi pochodzi od słowa „myszadło”, którym tak określano podmokłe tu tereny i bagna. Wybudowany

z początkiem XX wieku dworek należący do Ryszarda Eisele – potomka kolonistów niemieckich, po wojnie został odebrany właścicielowi w wyniku przeprowadzanej reformy rolnej, a park okalający dworek został wycięty. Ocalały jedynie pojedyncze drzewa, np. dąb rosnący tuż przy dworku, który obecnie jest pomnikiem przyrody. Dworek posiada dach dwuspadowy z falistym pokryciem. Od frontu facjata z portykiem i balkonem wspartym na dwóch kolumnach – całość tworzy namiastkę ganku, przez który wchodziło się do wnętrza centralnie umieszczonymi pod balkonem betonowymi schodami. Drzwi wejściowe z ozdobnymi półkolumnami o konstrukcji łukowej wykonane są z drewna. Sama bryła dworu jest symetryczna, natomiast boczne elewacje posiadają odmienne rozwiązania. Jedna posiada arkadowe podcienia i betonowe schody prowadzące do ogrodu, nad którymi znajduje się balkon. Po przeciwnej stronie jest przybudówka, również z betonowymi schodami i metalową balustradą oraz wejściem do wnętrza. Z tyłu dworu facjata z dwoma oknami. Balkony i podcienia arkadowe mają rzeźbione betonowe tralki. Elewacja budynku zdobiona jest lizenami. Przed dworkiem znajduje się staw. Obecnie dworek jest zamknięty, zamurowano w nim wszystkie drzwi i okna, gdyż grozi mu zawalenie.

Autor: Zbigniew Wlazło „Dworek w Mysiadle” 2017 r.
Tusz i akwarela na papierze 13,5 x 19,5 cm

⁴⁷ <http://mysiadlo-solectwo.pl/historia/>
[dostęp 20.11.2017].

„**Kryptonim Frankenstein**” Przemysław Semczuka to wstrząsająca historia śląskiego „Frankensteina”, Joachima Knychwały, seryjnego mordercy z Piekar Śląskich, który terroryzował Śląsk w latach 1974-1982. Zaatakował on kilkanaście kobiet, zamordował pięć. Autor pieczołowicie odtwarza tę historię, próbuje wnikać w umysł mordercy, odtwarza śledztwo i pracę milicji, zarazem barwnie opisując realia tamtych czasów.

Na kartach książki, od samego początku, wyczuwa się niepokój wraz z mrocznym obrazem Śląska i Zagłębia, które wcześniej naznaczone zostały zbrodniczymi czynami Zdzisława Marchwickiego, seryjnego mordercy skazanego na śmierć za zabicie kilkunastu kobiet.

Przemysław Semczuk staje się powoli najlepszym fachowcem, przynajmniej na

polu reportażu literackiego, od seryjnych zabójców. Jego wcześniejsza książka „Wampir z Zagłębia”, poświęcona właśnie Marchwickiemu prezentowała dużą zdolność autora docierania do ukrytych tajemnic i zapomnianych faktów, odpowiednio odczytywanych z perspektywy społecznej troski i etycznej wrażliwości.

W omawianej książce pisarz w niezwykle udanie sfabularyzowanym reportażu przedstawia sprawę Knychwały. Snuta opowieść rysowana jest z kilku perspektyw – samego Knychwały, milicjantów prowadzących śledztwo, Ediego Kozaka (autora innej głośnej książki o Wampirze z Piekar), żony seryjnego zabójcy czy też wreszcie samego autora. Czuć w niej z jednej strony skrupulatną, rzetelną pracę dziennikarską, opartą na analizie faktów, dowodów i autentycznych źródeł materialnych oraz osobowych. Z drugiej zaś strony to historia opowiedziana w układzie fabularno-czasowym, z zamysłem literackiej wrażliwości i refleksji nad naturą ludzką.

Podczas pracy nad książką jednym z najlepszych źródeł tamtej sprawy był kapitan Roman Hula, który wsławił się ujęciem Knychwały, dzięki czemu poznał tego zbrodniarza jak nikt inny. Semczuk świetnie oddaje dychotomię tej krwawej postaci, będącej przecież prywatnie przykładnym ojcem, zdyscyplinowanym pracownikiem, a jednocześnie potworem bez zahamowań.

Dla wszystkich fascynujących się zbrodniczą naturą ludzkości, ale i też miłośników pracy śledczej, prowadzącej do uję-

cia pozornie nieodgadnionych i trudnych do identyfikacji sprawców, to pozycja wydawnicza jak najbardziej obowiązkowa.

Leszek Koźmiński

*

Najnowsza pozycja wydawnicza C. H. Beck o bardzo znamienym tytule **„Przestępczość gospodarcza”** stanowi niezwykle interesującą propozycję czytelniczą i wyjątkową jednocześnie, albowiem jest rzadką w ostatnich latach próbą kompleksowego ujęcia zagadnienia, które na płaszczyźnie kryminalistyki i kryminologii rozwija się bardzo dynamicznie i wielokierunkowo. Ten ponad 500-stronicowy tom jest dziełem zbiorowym, przygotowanym pod redakcją doświadczonych w tematyce autorów: dr. Pawła Łabuza, dr. Ireny Malinowskiej, dr. Mariusza Michalskiego i dr. Tomasza Salfarskiego.

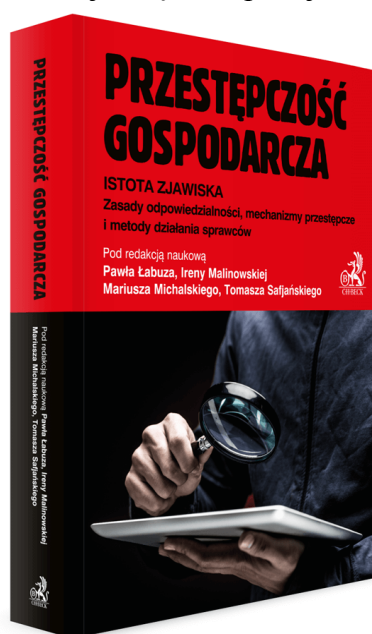
Jak określa sam podtytuł, w omawianej pozycji poszczególni autorzy próbują określić istotę zjawiska przestępczości gospodarczej, przedstawić zasady odpowiedzialności za czyny przestępcze realizowane w sferze gospodarczej, opisać mechanizmy przestępcze i metody działania sprawców. Publikacja pozwala zapoznać się nie tylko z taktyką przestępczą sprawcy działającego w sektorach gospodarczych, lecz także metodyką oraz środkami zapobiegającymi zagrożeniom na tej płaszczyźnie.

Biorąc pod uwagę nieustanny rozwój tego typu przestępczości i charakter przemian społeczno-gospodarczych, posiadających równolegle zakres narodowy i globalny, proponowana książka wydaje się być lekturą obowiązkową dla wszystkich praktyków: funkcjonariuszy służb państwowych, prokuratorów i sędziów, adwokatów,

radców prawnych oraz urzędników wszystkich szczebli realizujących zadania z zakresu bezpieczeństwa sektora gospodarczego w prawie krajowym i międzynarodowym.

Omawiana pozycja nie wyczerpuje oczywiście całego zakresu zagadnień i problemów przestępczości gospodarczej. Dla policjantów i prokuratorów, „walczących”

na co dzień z jej objawami, nie będzie odgrywać roli praktycznego przewodnika, lecz wyłącznie stanowić potrzebne kompendium podstawowych zasobów ukierunkowanej wiedzy. Książka składa się z 31 opracowań poświęconych najważniejszym problemom zwalczania przestępczości gospodarczej, w tym: zasad odpowiedzialności karnej osób fizycznych za przestępstwa gospodarcze, nieformalnej i nielegalnej aktywności w sferze gospodarczo-ekonomicznej, formom i strukturze zorganizowanych grup przestępczych o charakterze ekonomiczno-gospodarczym, przestępnym mechanizmom podatkowym, wyłudzeniom podatku VAT na przykładzie nielegalnego obrotu paliwami płynnymi, przestępstwem związanym z udzielaniem zamówień publicznych, zorganizowanej przestępczości gospodarki odpadami, nadużyciom przeciwko interesom finansowym Unii Europejskiej, metodyce prowadzenia postępowań przygotowawczych w sprawach o przestępstwa gospodarcze, zwalczaniu zorganizowanej przestępczości gospodarczej przez pryzmat wybranych międzynarodowych aktów prawnych oraz międzynarodowych instrumentów procesowych, mediacji

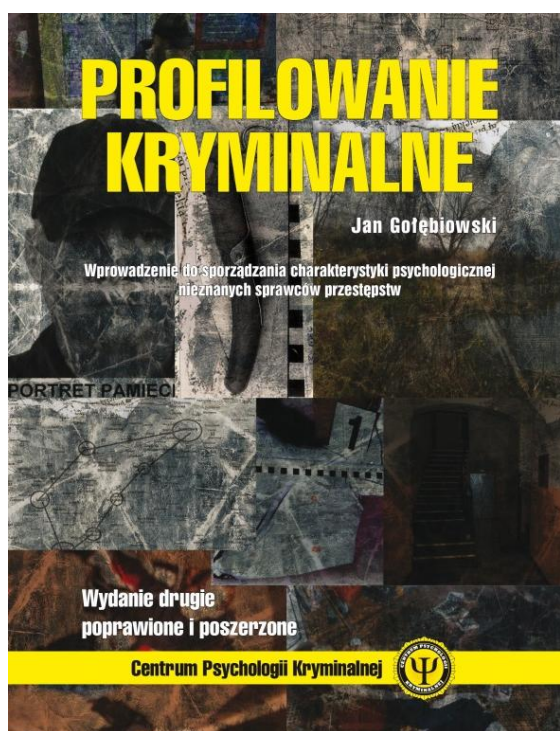
w praktyce rozwiązywania sporów gospodarczych.

Sz szczególnie warto ją więc polecić wszystkim funkcjonariuszom Policji, którzy rozpoczynają służbę w komórkach organizacyjnych specjalizujących się w zwalczaniu tego typu przestępczości. To także

wskazana i cenna pomoc podczas realizacji zajęć na kursie specjalistycznym, stanowiącym formę zdobycia podstawowej wiedzy i pierwszych umiejętności przez policjantów zwalczających przestępczość gospodarczą i ekonomiczną.

Leszek Koźmiński

*

Jan Gołębiowski to, obok Bogdana Lacha, byłego policyjnego psychologa i profiler, który udanie kontynuuje swoją karierę jako biegły-praktyk i naukowiec, jeden z najbardziej znanych w Polsce psychologów kryminalnych. Fanom tej niezwykle ciekawej problematyki zaproponował właśnie drugie wydanie swojej książki „**Profilowanie kryminalne**”. Stanowiła ona kilka lat temu pierwszą polską monografię poświęconą problematyce sporządzania portretów psychologicznych nieznanymi sprawców przestępstw.

W roku 2008 stanowiła pokłosie doświadczeń jako psychologa policyjnego, który jako biegły wydawał opinie właśnie z zakresu profilowania. Aktualna wersja jest poszerzona propozycją, dzięki której

czytelnik może w bardzo podstawowym, udanie podanym, zakresie zapoznać się z tematyką śladów zachowania zwanymi behawioralnymi i sposobami ich czytania oraz interpretowania.

W omawianej książce można znaleźć informacje o historii profilowania kryminalnego, jego zastosowaniach na potrzeby śledztwa. Przedstawione są zasady sporządzania profili kryminalnych, analiza modus operandi sprawców oraz charakterystyki wielu typów przestępców. Można poznać modele motywacyjne tłumaczące zachowanie sprawców. Autor odnosi się do również do pytania czy profilowanie jest sztuką czy też należy do nauki. Wszystko jest poparte przykładami z 14 lat doświadczeń pracy dla organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości. Interesującą, finalną częścią pozycji wydawniczej jest próba opisanie profilu profiler, czyli określenie kim jest zawodowo autor profili, jaki zakres wiedzy, obszar umiejętności i emocji musi posiadać, by – uwzględniając także cechy charakteru – móc trafnie realizować zadania profilowania.

Książka warta lektury przez wszystkich policjantów służby kryminalnej, którzy wierząc we własne umiejętności, licząc na pomoc wszystkich dostępnych narzędzi śledczych i stosując zasady techniki i taktyki kryminalistycznej, muszą pamiętać o takich sytuacjach zawodowych, w których to właśnie inny sposób spojrzenia na scenę zbrodni, pozwoli odpowiedzieć na podstawowe pytania o tożsamość – psychologiczną – sprawcy przestępstwa.

Leszek Koźmiński

PAŹDZIERNIK

„Dzielnicowy Roku 2017” - eliminacje

W dniach 27-29 września w Szkole Policji w Pile odbyły się wojewódzkie eliminacje do X Ogólnopolskich Zawodów Policjantów Dzielnicowych „Dzielnicowy Roku 2017”. Zawody objął honorowym patronatem Wojewoda Wielkopolski Zbigniew Hoffmann.

W trakcie eliminacji odbyły się cztery konkurencje: strzelanie, symulacja przyjęcia interesanta, pierwsza pomoc medyczna oraz test wiedzy zawodowej obejmujący szeroko rozumianą problematykę służby prewencyjnej.

W dniu 28 września w pilskiej Szkole Policji odbyła się narada służbowa komendantów miejskich i powiatowych garnizonu wielkopolskiego właściwych do spraw

prewencji, której przewodniczył p.o. Komendant Wojewódzkiej Policji w Poznaniu - insp. Piotr Mąka.

Następnego dnia w Komendzie Powiatowej w Pile miała miejsce narada kierownictwa wielkopolskiej Policji, której przewodniczył insp. Roman Kuster – Zastępca Komendanta Wojewódzkiego Policji w Poznaniu.

Po podsumowaniu narady odbyło się uroczyste zakończenie eliminacji wojewódzkich do X Ogólnopolskich Zawodów Policjantów Dzielnicowych „Dzielnicowy Roku 2017”.

Zwycięzcą został mł. asp. Krzysztof BERNACKI - dzielnicowy z Komendy Powiatowej Policji w Pile.

W uroczystości zakończenia i wręczenia nagród laureatom udział wzięli: Waldemar Paternoga - Zastępca Dyrektora Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu, insp. Roman Kuster –

Kurs CEPOL za nami

Realizowany przez Szkołę Policji w Pile, wraz z Europolem i Interpolem, międzynarodowy kurs „Child sexual exploitation – victim identification” dobiegł końca. Były to dwa tygodnie intensywnej pracy, podczas której wymiar teoretycznej wiedzy miał tak samo duże znaczenie, jak możli-

wość ćwiczenia nowych umiejętności. Poświadczeniem udziału w kursie były certyfikaty wręczone ostatniego dnia przez komendanta Szkoły Policji w Pile insp. Beatę Różniak-Krzeszewską i zastępcę komendanta Szkoły ds. dydaktycznych podinsp. Michała Kominowskiego.

Szkolenie dotyczyło wykorzystywania seksualnego dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem identyfikacji ofiar przestępstwa. 30 uczestników z ponad 25 krajów członkowskich i stowarzyszonych CEPOL w sposób praktyczny zdobywało biegłość m.in. w zakresie wyszukiwania w cyberprzestrzeni ofiar wykorzystywania seksualnego i ich późniejszej identyfikacji. Pozwoliło to podczas przeprowadzanych czynności ćwiczeniowych ujawnić materiały i czyny przestępcze, o których poinformowano służby policyjne odpowiednich

krajów w celu utrwalenia materiału dowodowego i zatrzymania sprawców.

Wysoki poziom zajęć dydaktycznych, cechujących się realizmem pracy śledczej, możliwy był dzięki zaangażowaniu wybitnych ekspertów z Francji, Kanady, Anglii, Australii i Holandii.

Amy Davey jest członkiem Sekcji Policji w Toronto ds. Zwalczania Wykorzystywania Dzieci. W obszarze identyfikacji ofiar pracuje od 6 lat. Amy Davey nauczała technik identyfikacji ofiar w całej Kanadzie.

Jonas Seider pracuje w Zespole Interpolu ds. przestępczości przeciwko wykorzystywaniu dzieci od 2016 roku, jako funkcjonariusz wywiadu kryminalnego. Do Interpolu trafił z Centrum Cyberprzestępczości Duńskiej Policji Narodowej (NC3), gdzie pracował jako śledczy technologii informacyjnych w biurze operacji międzynarodowych. Wszelchstronnie łączy wiedzę techniczną z kryminalistyczną oraz z doświadczeniem z międzynarodowymi operacjami i dochodzeniami.

Paul Krawczyk jest oficerem Sekcji Policji w Toronto (Kanada) ds. Zwalczania Wykorzystywania Dzieci. Był pierwszym tajnym oficerem działającym online w Toronto, a jego praca przyczyniła się do powstania wielu międzynarodowych projektów i uratowania setek dzieci.

Adèle Desirs - analityk, jest kapitanem francuskiej policji służącym w Queensland Police Services w Australii od marca 2017 roku. Jej praca łączy w sobie analizowanie i kategoryzowanie danych przechwyconych po aresztowaniu podejrzanego, ale także polega na czynnościach wcześniejszych: wychwytywaniu w sieci materiałów mogących wskazywać na wykorzystywanie seksualne dzieci, a w rezultacie identyfikacji ofiary i sprawcy. Wcześniej, przez 5 lat, była funkcjonariuszem wywiadu kryminalnego w zespole Interpolu ds. przestępczości przeciwko wykorzystywaniu dzieci w Lyonie, gdzie była odpowiedzialna za czynności związane z identyfikacją ofiary i administrowaniem międzynarodowej bazy dot. wykorzystywania seksualnego dzieci.

James Traynor jest specjalistą policyjnym z 20-letnim stażem w Policji. Od ponad 10 lat specjalizuje się w obszarze wykorzystywania seksualnego dzieci, będąc liderem brytyjskiego zespołu ds. identyfikacji ofiary w Narodowej Agencji ds. Przestępczości w Wielkiej Brytanii. Zespół pracuje na narodowej i międzynarodowej platformie, identyfikując ofiary wykorzystywania seksualnego wśród dzieci ze zdjęć cyfrowych. Swoją wiedzę dzieli się podczas szkoleń, seminariów na terenie całego kra-

ju. Dzięki jego doświadczeniu utworzono stanowisko Oficera ds. Identyfikacji Ofiary w brytyjskiej policji. Jest również pomysłodawcą projektu tworzącego bazę dot. wykorzystywania dzieci. Baza ta ma celu szybsze i sprawniejsze identyfikowanie ofiar seksualnego wykorzystywania. Jest autorem podręcznika i materiałów szkoleniowych wykorzystywanych przez policję w Wielkiej Brytanii, a także absolwentem behawioralnej psychologii sądowej, spe-

cializującym się w przesłuchiwanie sprawców przestępstw seksualnych na dzieciach. Silviu-George Crisan jest przedstawicielem Europolu, zajmującym się identyfikacją ofiar, wcześniej zaś był wieloletnim liderem rumuńskiej policji na polu identyfikacji ofiar seksualnego wykorzystania dzieci. Aktualnie odpowiada za strategię zwalczania tego typu przestępstw w całej Europie. Nad całością prawidłowego przebiegu kursu, z ramienia Szkoły Policji w Pile, czuwała jako menadżer przedsięwzięcia kom. Adriana Niemczuk-Gorgoń, wykładowca

Zakładu Służby Kryminalnej, prowadząca zajęcia na kursach podstawowych, specjalistycznych w zakresie pracy dochodzeniowo-śledczej oraz pracy operacyjno-rozpoznawczej, a także na kursie w zakresie taktyki i techniki przesłuchań.

Dodać trzeba, że uczestnicy kursu mieli też wyjątkową okazję do nawiązania międzynarodowych kontaktów, a podczas wizyty studyjnej w Komendzie Wojewódzkiej Policji w Poznaniu - do zapoznania się z zakresem działań Wydziału do Walki z Cyberprzestępczością.

Turystyczne srebrne wesele

W dniach 26-30 września w Szczyrku odbył się Jubileuszowy XXV Ogólnopolski Rajd Górski Służb Mundurowych Resortu Spraw Wewnętrznych „Szczyrk 2017”. W rajdzie mogły uczestniczyć minimum 4-osobowe drużyny reprezentujące służby

mundurowe resortu SW, Wojsko Polskie, organizacje związkowe, PTTK, a także resortowi emeryci i renciści. W skład Komitetu Honorowego Rajdu weszli m.in. Komendant Główny Policji oraz Komendant Główny Straży Granicznej.

Raid odbywał się na trasach dla turystów pieszych Beskidu Śląskiego, niezwykle popularnego pasma górskiego leżącego w zachodniej części polskich Beskidów przy granicy z Czechami i Słowacją. Najwyższym szczytem Beskidu Śląskiego jest Skrzyczne (1257 m n.p.m.), wznoszący się w pobliżu Szczyrku oraz Barania Góra

(1220 m n.p.m.), gdzie bierze początek królowa polskich rzek - Wisła.

Na trzech trasach objętych programem Rajdu, do rywalizacji przystąpiły 33 drużyny z całego kraju. Drużyny otrzymywały punkty za: przejście trasy zgodnie z programem oraz meldowaniem się na punktach kontrolnych, udział w konkursie pio-

senki rajdowej, strzelanie z broni krótkiej i długiej, strzelanie z łuku, rzut lotkami, posiadania godła, apteczki, zweryfikowane książeczki GOT oraz legitymacje.

Szkołę Policji w Pile reprezentowała drużyna koła „TRAMPPOL”, działającego od

Szkolenie entomologiczne

Polskie Towarzystwo Kryminalistyczne skupiające ponad 500 członków i ekspertów zajmujących się szeroko pojętą kryminalistyką corocznie organizuje cykle spotkań naukowych, wykładów i seminariów, zapraszając do ich realizacji najlepszych praktyków i naukowców.

W ich ramach do wygłoszenia referatu w warszawskiej siedzibie PTK zaproszeni zostali wykładowcy Zakładu Służby Kryminalnej, kom. Paweł Leśniewski i asp. sztab. Marcin Mańczak. Poświęcone było ono entomologii kryminalistycznej. Jak

2001 r. przy NSZZ Policjantów Szkoły Policji w Pile. Ostatecznie zajęła bardzo wysokie III miejsce. Wygrała drużyna z Pułtusza przed drużyną z Gdańska.

podkreślali przewodniczący Rady Naukowej PTK prof. Tadeusz Tomaszewski i wiceprezes PTK prof. Mieczysław Goc entomologia sądowa stanowi z jednej strony poważne wyzwanie dla wszystkich prowadzących czynności oględzinowe na miejscach poważnych przestępstw, z drugiej zaś strony wskazuje na nieustanny rozwój współczesnej kryminalistyki, pozwalający rozwiązywać nawet najtrudniejsze sprawy dzięki nierzadko najmniejszym śladom kryminalistycznym.

Wystąpienie naszych nauczycieli cieszyło dużym zainteresowaniem i wyraźnie wskazywało, iż decyzja o poszerzeniu programu kursu specjalistycznego dla techników

kryminalistyki o zagadnienia entomologii była jak najbardziej właściwa, podobnie jak badawcze zainteresowania wykładowców Szkoły Policji w Pile.

DroneTech 2017

DroneTech 2nd World Meeting to druga edycja międzynarodowego spotkania naukowców, biznesmenów i pasjonatów wszystkiego, co związane jest z nowoczesnymi technologiami bezzałogowymi. Było to wydarzenie dla ludzi chcących partycypować w wymianie myśli, technologii i pasji, dla wspólnej, rewolucyjnej przyszłości z systemami bezzałogowymi w służbie człowiekowi. Przedsięwzięcie miało wymiar edukacyjny, biznesowy oraz rekreacyjny, aby podczas jednego, mię-

dzynarodowego spotkania łączyć to, co inspirujące z rozwijającym.

W części konferencyjnej, poświęconej nowoczesnym technologiom, prawu i bezpieczeństwu oraz aspektom socjologicznym technologii bezzałogowych, udział wziął podinsp. Leszek Koźmiński, zastępca kierownika Zakładu Służby Kryminalnej, który wygłosił referat zatytułowany „Bezzałogowe statki powietrzne – potrzeby i wymagania Policji (ze szczególnym uwzględnieniem zadań służby kryminalnej)”.

Jego prelekcja, obok wystąpień prof. Andrzeja Fellnera z Politechniki Śląskiej („Właściwości bezzałogowych statków powietrznych (UAV) determinują zastosowanie w nauce, biznesie, gospodarce”), dr. inż. płk. rez. Tomasza Gugały, dyrektora programu Systemy Bezzałogowych Statków Powietrznych Polskiej Grupy Zbrojeniowej („Perspektywy militarnego wykorzystania Platform Bezzałogowych w Polsce”) oraz Roberta Fintaka - prezesa zarządu firmy Terra Hexen („Zagrożenia wynikające z rozwoju technologii dronowej”), stanowiła asumpt do szerokiej dyskusji o zaletach i wadach technologii bez-

załogowych, koniecznej i systemowej potrzebie ich wykorzystania na rzecz bezpieczeństwa narodowego, ale także zagrożeniach, jakie płyną z tych nowych rozwiązań. Szkoła Policji w Pile, która w roku 2016 podpisała porozumienie z Politechniką Śląską o współpracy naukowo-dydaktycznej, zakłada w przyszłości współpracę m.in. w projektowaniu i realizacji wspólnego programu badawczego z udziałem pracowników obu stron w zakresie opracowania i implementacji modelu operacyjnego systemu bezzałogowych statków powietrznych w praktyce służby kryminalnej.

Druga edycja „Katastrof”

W piątek, 6 października zakończyła się druga edycja doskonalenia zawodowego z zakresu kryminalistycznego badania miejsca katastrofy/wypadku w ruchu lądowym lub powietrznym. Uczestniczyli w niej funkcjonariusze Policji garnizonu podlaskiego, przewidziani do realizacji zadań na

miejscu zdarzenia, w przypadku katastrofy, w wyniku której nastąpiła śmierć, obrażenia ciała wielu osób lub szkoda w mieniu w wielkich rozmiarach. Ponadto, w doskonaleniu zawodowym udział wzięli przedstawiciele Prokuratury Okręgowej w Łomży oraz Prokuratury Rejonowej w Olecku.

Czynności przeprowadzane przez Państwową Komisję Badania Wypadków Kolejowych w ramach kryminalistycznego badania miejsca katastrofy kolejowej oraz zagadnienia z obszaru współdziałania zespołu oględzinowego z jej przedstawicielami omówił Przewodniczący Komisji – Tadeusz Ryś oraz Zastępca Przewodniczącego Komisji – Jan Młynarczyk. Zajęcia teoretyczne z zakresu prowadzonych czynności oraz współpracy z zespołem oględzinowym Państwowej Komisji

Badania Wypadków Lotniczych zrealizowali jej członkowie – Jerzy Girgiel i Mieczysław Wyszogrodzki. Przedstawiciele PKBWL czynnie brali udział w zajęciach praktycznych - oględzinach miejsca katastrofy w ruchu powietrznym organizowanych na strzelnicy.

W tej edycji, dzięki uprzejmości i zaangażowaniu Artura Godlewskiego, sporządzona została dokumentacja filmowa i fotograficzna przy wykorzystaniu drona.

Maskotki dla Olgi

„Nasza iskierka gaśnie... Zasympmy Olę maskotkami” - wobec takiego komunikatu, pojawiającego się od ponad dwóch tygodni w lokalnych mediach, nie sposób przejść obojętnie. Olga przegrywa walkę z rakiem, ale podbiła serca wielu ludzi, którzy śledzili jej losy i na różne sposoby wspierali Ol-

gę i jej mamę od początku choroby. Wśród nich nie zabrakło również policjantów pilskiej Szkoły Policji.

W odpowiedzi na apel Stowarzyszenia Łatwo Pomagać, aby umilić Oldze pobyt w domu i rozweselić ją w tych ciężkich chwilach, pracownicy oraz słuchacze z 2 kom-

panii 4 plutonu Szkoły Policji w Pile wraz z podinsp. Zbigniewem Boguszem zorganizowali zbiórkę zabawek, które osobiście

przekazali małej Oldze. Dodatkową atrakcją wizyty policjantów było zaprezentowanie policyjnego radiowozu.

Na stronie wspomnianego Stowarzyszenia czytamy: „Olga urodziła się 17 lutego 2014 roku. Zdrowa, prawidłowo rozwijająca się dziewczynka. Nic wówczas nie wskazywało tragedii, która wydarzyła się dwa lata później. 16 lutego 2016 roku zdiagnozowano u niej nowotwór złośliwy – Neuroblastomę IV stopnia.

Dziewczynka, z małymi przerwami, spędziła na oddziałach onkologicznych Uniwersyteckiego Szpitala Dziecięcego w Krakowie, w Klinice Onkologii, Hematologii i Transplantologii Pediatrycznej, Szpitala Klinicznego im. Karola Jonschera Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu oraz w Szpitalu Uniwersyteckim im. A. Jurasza w Bydgoszczy 19 miesięcy. Czas, którego nie da się zapomnieć, cofnąć, przeskoczyć,

okupiony łzami i bólem. Mimo to Olga każdego dnia pokazuje, że można przeżyć sytuację, które wydają się nie do przejścia. To ona ma w tym wszystkim największe pokłady siły i determinacji. Dziś Olga ma niespełna 4 latka, pomimo agresywnego leczenia nie udało się osiągnąć całkowitej remisji choroby. Nastąpiła regresja, guz zaczął rosnąć w błyskawicznym tempie zajmując całą nóżkę. Do tego doszły przerzuty na węzły chłonne. 18 września br. zapadła decyzja kończąca leczenie Olgi. Dziewczynka przeszła na opiekę paliatywną hospicjum domowego. Leki przeciwbólowe, które będzie otrzymywała mają złagodzić ból i pozwolić cieszyć się dniami spędzonymi w domu rodzinnym razem z ukochaną mamą i niezastąpioną babcią Halinką”.

Nowy kurs dla techników kryminalistyki

Ruszyła trzecia tegoroczna edycja kursu specjalistycznego dla techników kryminalistyki. Różni się ona od poprzednich tym, iż realizowana będzie na mocy Decyzji nr 100 Komendanta Głównego Policji z dnia

28 kwietnia 2017 r., wprowadzającej nowy program nauczania na wspomnianym kursie.

Szkolenie to cechuje wysoki stopień specjalizacji i wyjątkowy charakter praktycz-

ny. Jego zakres tematyczny obejmuje cztery bloki zagadnieniowe:

1) ujawnianie, zabezpieczanie i wykorzystanie śladów kryminalistycznych,

2) czynności prowadzone z udziałem specjalisty,

3) fotografię kryminalistyczną,

4) medycynę sądową.

Zmiany w programie kursu obejmują przede wszystkim nowe kwestie tematyczne, dotyczące m.in.: śladów entomologicznych, wykorzystania Elektronicznego Rejestru Czynności Dochodzeniowo-Śledczych w pracy technika, większej liczby zagadnień merytorycznych i ćwiczeń praktycznych w zakresie fotografii kryminalistycznej.

Wyjątkowo umiejętnościowy charakter szkolenia w połączeniu z dużym zaangażowaniem

dydaktycznym doświadczonych kadry Zakładu Służby Kryminalnej o specjalności techniki i taktyki kryminalistycznej, gwarantuje słuchaczom wysoki poziom realizowanych zajęć. Oparte są one o duży wybór pomocy dydaktycznych, realistyczne założenia i szeroki zakres zadań praktycznych, weryfikujących zdobytą wiedzę teoretyczną i podnoszących umiejętności przydatne w realiach codziennej służby technika kryminalistyki.

Październikowe „Drzwi Otwarte”

Szkoła Policji w Pile, dostrzegając wśród młodzieży chęć poszerzenia swojej wiedzy o wiadomości z zakresu wyboru przyszłej drogi zawodowej, cyklicznie raz (dwa razy) w miesiącu, organizuje „Drzwi Otwarte Szkoły Policji”. W ramach tych spotkań, w październiku, Szkołę zwiedziły grupy młodzieży z Bydgoszczy oraz Trzcianki.

Szkoła Policji w Pile, to jedna z nielicznych i jedna z najstarszych szkół resortowych, w której każdego roku kształci się

ponad 2 tysiące policjantów w ramach różnego rodzaju szkoleń. Wychodząc naprzeciw akcji „Zostań jednym z nas”, prowadzonej przez wszystkie garnizony Policji, w naszej Szkole organizowane są spotkania z uczniami szkół średnich. Taka forma kontaktu umożliwia poznanie nurtujących młodzież zagadnień, zobaczenie przykładowych tajników pracy w policyjnym mundurze oraz pozwoli na bardziej świadome zaplanowanie swojej przyszłości.

W październiku, z oferty „Drzwi Otwartych”, skorzystały dwie szkoły średnie. Uczniowie Szkoły Technicznej przy Bydgoskim Zakładzie Doskonalenia Zawodowego w Bydgoszczy zwiedzali Szkołę Po-

licji w Pile w dwóch terminach – 13 oraz 27 października, natomiast uczniowie Liceum Ogólnokształcącego w Trzciance – 26 października.

Młodzież zapoznała się z bazą dydaktyczną, warunkami bytowymi oraz zasadami funkcjonowania Szkoły. Oprócz wizyty na strzelnicy, hali sportowej, czy w sali pierwszej pomocy, zorganizowane zostało spotkanie z panią Moniką Czerniel – szkolnym specjalistą od doborów, która odpowiadała na pytania uczniów związane z procesem wstąpienia w szeregi Policji. Dodatkowo, wszyscy uczniowie wzięli

udział w prelekcjach przeprowadzonych przez policyjnych wykładowców. Obie grupy z Bydgoszczy uczestniczyły w prelekcji z zakresu entomoskopii, którą przeprowadził podkom. Paweł Leśniewski, natomiast licealiści z Trzcianki wysłuchali wykładu asp. Mariusza Cichego dotyczącego cyberprzestępczości i bezpieczeństwa w sieci.

Szkolenie prokuratorów

Po raz drugi w tym roku, nauczyciele Zakładu Służby Kryminalnej Szkoły Policji w Pile realizowali szkolenie dla kadry orzeczniczej i asystentów Prokuratury Regionalnej i Okręgowej w Warszawie oraz Prokuratury Okręgowej Warszawa-Praga. Kom. Paweł Leśniewski przeprowadził zajęcia z zakresu *Entomologii sądowo-lekarskiej*, metodą studium przypadku,

oraz *Praktycznych aspektów badania miejsca powybuchowego*. Natomiast *Mechanika powstawiania oraz zabezpieczanie i wnioskowanie na podstawie śladów krwawych* były tematem prelekcji asp. szt. Marcina Mańczaka.

Szkolenie odbyło się w siedzibie Prokuratury Okręgowej Warszawa-Praga w Warszawie.

LISTOPAD

W rocznicę „nocy kryształowej”

W Pile ludność wyznania mojżeszowego mieszkała przez cztery stulecia, stanowiąc istotną część tego wielokulturowego społeczeństwa. Funkcjonowały tu: gmina żydowska, szkoła żydowska, różnorodne stowarzyszenia i organizacje. Synagoga, czyli najważniejsze miejsce dla Żydów, usytuowana była w centrum miasta. Zosta-

ła ona zniszczona przez hitlerowców podczas „nocy kryształowej” z 9 na 10 listopada 1938 r. Do obecnych czasów nie zachowało się prawie nic z zabytków tej kultury. Jedyne fragment muru okalającego kirkut, przypomina jeszcze dawne czasy, kiedy pilską społeczność zgodnie tworzyli zarówno Polacy, Niemcy i Żydzi.

Kultywując pamięć o dawnych mieszkańcach Piły, w dniu 9 listopada, czyli w rocznicę „nocy kryształowej”, w Szkole Policji zostało zorganizowane spotkanie poświęcone historii Żydów w Pile. Niezwykle ciekawa i jeszcze nieustannie odkrywana tematyka, zgromadziła w szkolnej auli wiele osób, w tym słuchaczy - policjantów przebywających w Szkole oraz uczniów zrzeszonych w Grupie Niebanalni Medialni z Zespołu Szkół im. Stanisława Staszica w Pile wraz z panią Katarzyną Włodkowską - polonistką tejże szkoły, która w interesujący sposób przybliżyła zebranym tytułową tematykę. Dodatkowym walorem spotkania była część artystyczna, na którą złożyła się wiązanka utworów żydowskich wykonana przez uczniów popularnej „Nafty”.

Po spotkaniu, słuchacze i młodzież, przeszli pod pomnik upamiętniający istnienie

XVII-wiecznego cmentarza żydowskiego. Zgromadzeni w tym szczególnym miejscu wysłuchali pana Piotra Grzesia ze Stowarzyszenia Inicjatyw Społecznych EFFATA, który odczytał fragmenty książki Petera Cullmana pt. „History of the Jewish Community of Schneidemühl – 1641 to the Holocaust” (Historia Gminy Żydowskiej z Piły od roku 1641 do Holokaustu) w tłumaczeniu Agnieszki Kin. Odczytane fragmenty pozwoliły uczestnikom spotkania na zapoznanie się z historią żydowskich rodzin i wspomnieniami dawnych mieszkańców Piły.

W ramach podziękowania za zorganizowanie spotkania, podinsp. Jacek Słoński - kierownik Sekcji Prezydialnej, przekazał, w imieniu Komendanta Szkoły Policji w Pile, zaangażowanym w jego przygotowanie osobom, upominki związane ze Szkołą.

Odprawa szkoleniowa

W dniu 13 listopada w Szkole Policji w Pile odbyła się odprawa szkoleniowa dla naczelników/zastępców naczelników ko-

mórek właściwych w sprawach dyscyplinarnych KWP/KSP, CBSP, CLKP, WSPol. W Szczycie i szkół policyjnych.

W odprawie, obok kierowników komórek organizacyjnych odpowiedzialnych za nadzorowanie prowadzenia spraw dyscy-

plinarnych, wzięli również udział koordynatorzy postępowań dyscyplinarnych

z poszczególnych województw oraz szkół policyjnych.

W trakcie spotkania dyrektor Biura Kadr, Szkolenia i Obsługi Prawnej Komendy Głównej Policji insp. Jarosław Siekierski oraz podkom. Agnieszka Lebień - zastępca naczelnika Wydziału Spraw Osobowych Biura Kadr, Szkolenia i Obsługi Prawnej Komendy Głównej Policji przedstawili najistotniejsze sprawy związane z prowadzeniem postępowań dyscyplinarnych w Policji. Dotyczyły one: polityki dyscyplinarnej przełożonych, budowania opisu

przewinienia dyscyplinarnego oraz jego kwalifikacji prawnej, wybranych aspektów dotyczących prowadzenia i nadzorowania postępowań dyscyplinarnych z uwzględnieniem problematyki zgłaszanej przez jednostki Policji.

Na zakończenie odbyły się warsztaty dotyczące praktycznego formułowania opisu przewinienia dyscyplinarnego oraz elementów orzeczenia dyscyplinarnego, a także zostały zaprezentowane propozycje zmian legislacyjnych w zakresie przepisów dyscyplinarnych w Policji.

VIII seminarium prawnicze

W dniu 14 listopada w Szkole Policji w Pile odbyło się ósme seminarium poświęcone odpowiedzialności dyscyplinarnej w służbach mundurowych. W tym roku poświęcone było ono sankcjom dyscyplinarnym w służbach mundurowych.

W seminarium, zorganizowanym przez Szkołę Policji w Pile, Komendę Główną Policji oraz SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny w Poznaniu, wzięło udział ponad 60 osób, wśród nich przed-

stawiciele Sądu Najwyższego, środowisk naukowych (Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetu Gdańskiego, Uniwersytetu Zielonogórskiego, Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej Wydział Zamiejscowy w Poznaniu, Wyższej Szkoły Gospodarki w Pile), Państwowej Straży Pożarnej, Krajowej Administracji Skarbowej, Żandarmerii Wojskowej i jednostek organizacyjnych Policji - ekspertów, teoretyków i praktyków.

W trakcie obrad wygłoszono następujące referaty:

- Wiesław Kozielowicz: „Luz decyzyjny w procesie wymierzania kary w postępowaniu dyscyplinarnym w Policji” (Sąd Najwyższy Izba Karna);
- prof. zw. dr hab. Paweł Wiliński: „Raząca niewspółmierność kary jako podstawa odwoławcza w sprawach dyscyplinarnych funkcjonariuszy Policji” (Katedra Postępowania Karnego, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu);
- dr Barbara Janusz-Pohl: „Optymalizacja sankcji dyscyplinarnej - rozważania w kontekście gwarancyjnej funkcji zakazu *reformationis in peius* na gruncie ustawy o Policji” (Katedra Postępowania Karnego, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu);
- dr Piotr Józwiak: „Uchylenie karalności i darowanie karania w sprawach dyscyplinarnych w służbach mundurowych, (Katedra Prawa Karnego, SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny Wydział Zamiejscowy w Poznaniu);
- prof. dr hab. Radosław Giętkowski: „Środki dyscyplinarne orzekane wobec żołnierzy” (Katedra Prawa Administracyjnego, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Gdański)
- prof. WSG dr Ireneusz Adamczak: „*Caultea in poenam* w ogólnej dyrek-

tywie wymiaru kary w postępowaniu dyscyplinarnym funkcjonariuszy Policji (Wyższa Szkoła Gospodarki, Wydział Gospodarki i Techniki w Pile);

- dr Olaf Włodkowski „System kar dyscyplinarnych w ustawach o służbach mundurowych. Uwagi *de lege lata* i postulaty *de lege ferenda*” (Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Zielonogórskiego, Katedra Prawa Karnego i Postępowania Karnego);
- mgr Tomasz Kosicki „Zatarcie kar i środków dyscyplinarnych - wybrane zagadnienia”; (Katedra Prawa Administracyjnego, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Gdański)
- kom. Anna Wilczyńska - Dykty - „Kierunek planowanych zmian legislacyjnych w policyjnym postępowaniu dyscyplinarnym” (Wydział Spraw Osobowych, Biura Kadr, Szkolenia i Obsługi Prawnej Komendy Głównej Policji).

W trakcie dyskusji uczestnicy wymieniali się spostrzeżeniami i doświadczeniami dotyczącymi prowadzenia postępowań dyscyplinarnych oraz aktualnego stanu orzecznictwa w tym zakresie.

Wystąpienia prelegentów dostępne będą na stronie internetowej Szkoły pod zakładką „Odpowiedzialność dyscyplinarna”, jak również planowane jest wydanie materiałów z seminarium w formie publikacji.

Spotkanie z młodzieżą

Oratorium św. Jana Bosko działające przy parafii pod wezwaniem świętej Rodziny w Pile to środowisko wychowawcze, którego celem jest integralny rozwój młodego człowieka (wszystkich wymiarów jego osobowości). Dla młodego człowieka w praktyce to miejsce, środowisko i klimat. Tu można przyjść, spędzić czas przy zabawie, włączyć się w działalność różnych grup, uzyskać pomoc w nauce, poszerzyć swoją wiedzę o inne, nurtujące go sprawy.

Na zaproszenie księdza Przemysława Malinowskiego, zajmującego się dziećmi i młodzieżą skupioną wokół wspomnianej wspólnoty, w dniu 16 listopada podinsp. Jacek Słoński - kierownik Sekcji Prezydialnej i nadkom. dr Michał Zielonka - zastępca kierownika Zakładu Prewencji i Technik Interwencyjnych Szkoły Policji w Pile, wzięli udział w dwugodzinnej pogadance. Jej tematem były kwestie dotyczące przestrzegania prawa i bezpieczeństwa, w tym także podczas korzystania

z Internetu i innych form komunikacji. Ponadto, prelegenci poruszyli zagadnienia dotyczące zachowań patologicznych wśród młodzieży (alkoholizm, narkomania, sekty, prostytutka).

Młodzież, która przybyła na spotkanie z uwagą wysłuchiwała informacji przekazanych im przez funkcjonariuszy. Następnie sami poprosili o udzielenie odpowiedzi na

O Szkole Policji w „Dzień Dobry TVN”

Kilka dni temu widzowie programu telewizyjnego „Dzień Dobry TVN” mogli dowiedzieć się, że Szkoła Policji w Pile specjalizuje się w szkoleniach zawodowych o charakterze kryminalnym. Gośćmi w studiu byli bowiem podinsp. Leszek Koźmiński - zastępca kierownika Zakładu Służby Kryminalnej oraz kom. Paweł Leśniewski - młodszy wykładowca tego zakładu.

Na zaproszenie redakcji programu, policjanci opowiedzieli o pracy technika kryminalistyki na miejscu zdarzenia, zwracając szczególną uwagę na nieszablonowość

szereg pytań dotyczących np. służby w Policji, obrony koniecznej.

Na koniec listopada zostało zaplanowane następne spotkanie z młodzieżą. Tym razem w Szkole Policji w Pile. Będzie to kolejna okazja do zapoznania się z pracą w niebieskim mundurze oraz możliwość wzbogacenia swojej wiedzy o sprawy, które zrodziły się wśród uczestników wczorajszego spotkania.

czynności ujawniania i zabezpieczania śladów kryminalistycznych. Poruszono także zagadnienia śladów entomologicznych i całej gamy innych śladów, których ujawnianiem i zabezpieczaniem zajmują się technicy. Redaktorzy prowadzący rozmowę mogli także usłyszeć istotne kwestie o zespołowości kryminalistycznego badania miejsca zdarzenia, w które zaangażowani są policjanci służby kryminalnej, niezależnie od swojej specjalności (techniczno-kryminalistycznej, dochodzeniowo-śledczej i operacyjno-rozpoznawczej).

Siła kryminalistycznej pasji naszych funkcjonariuszy była tak duża, że dziennikarze jeszcze po emisji programu rozmawiali

i próbowali własnych sił, ćwicząc z użyciem sprzętu i materiałów techniki kryminalistycznej.

Bezzałogowce w służbie kryminalnych

Nauczyciele Szkoły Policji w Pile od kilku lat aktywnie angażują się w przedsięwzięcia mające na celu testowanie nowoczesnych technologii, które mogą służyć efektywniejszej i sprawniejszej służbie funkcjonariuszy pionu kryminalnego. Jako pierwsi w kraju policjanci, z inspiracji podinsp. Leszka Koźmińskiego, zastępcy kierownika Zakładu Służby Kryminalnej, sprawdzili możliwości nowoczesnego skanowania 3D w oględzinach miejsca zdarzenia i ich dokumentowania.

Tym razem celem zainteresowań stały się bezzałogowe statki powietrzne, popularnie zwane dronami, które jako innowacyjne produkty stanowić mogą wyjątkowe wsparcie służb policyjnych wprost z powietrza. Z inicjatywy podinsp. L. Koźmińskiego i we współpracy z przedstawicielami FlyTech UAV, Radosławem Zychem

i Wojciechem Bochniakiem, zrealizowano zajęcia teoretyczno-praktyczne, mające na celu przetestowanie możliwości tych statków powietrznych w ramach wybranych czynności realizowanych przez policjantów służby kryminalnej. Nasi goście, posiadających spore doświadczenie w pracy ze służbami, szkoląc już wcześniej kilkudziesięciu funkcjonariuszy Policji, CBŚP i Agencji Wywiadu, a także dostarczający latający sprzęt do jednostek Policji w Krakowie, Poznaniu, Warszawie, Opolu, Wrocławiu i Gdańsku, wzięli udział w symulowanych działaniach poszukiwawczych. Zrealizowane one zostały w ramach zajęć dydaktycznych na kursie specjalistycznym z zakresu wykonywania wybranych czynności w obszarze poszukiwania osób zaginionych.

Nauczyciele Zakładu Służby Kryminalnej, asp. Sebastian Polak i asp. sztab. Maciej Kańczkowski, we współpracy z nauczycielami stowarzyszonymi - funkcjonariuszami Centrum Poszukiwań Osób Zaginionych Biura Kryminalnego KGP: asp. sztab. Piotrem Cabańskim i asp. sztab. Pawłem Sobczakiem, zaaranżowali zaginięcie osoby,

w celu przeprowadzenia czynności poszukiwawczych z użyciem Mobilnego Centrum Wsparcia Poszukiwań (MCWP). Ważnym elementem przeprowadzonych ćwiczeń było użycie dwóch różnych modeli bezzałogowych statków powietrznych, systemu wielowirnikowego Gryf i „samolotu” Birdie. Oba nowatorskie rozwiązania

wsparte były wysokiej jakości aparatem i kamerą, modułem GPS RTL oraz kamerą termowizyjną. Zwłaszcza to ostatnie rozwiązanie okazało się przydatnym narzędziem dla czynności poszukiwawczych prowadzonych w trudnym terenie i nie-sprzyjających warunkach pogodowych.

Dodatkowo użycie testowanych dronów pozwoliło na dokonanie nalołów pomiarowych symulowanych miejsc zdarzeń o charakterze złożonym (katastrof). Jest to przydatne podczas opracowania modeli 3D i ortofotomap, a także metrycznego modelu miejsca katastrofy oraz mapy terenu poszukiwań.

GRUDZIEŃ

Andrzejkowy wolontariat

Jest to już tradycją, że wolontariusze samorządu szkolnego pilskiej Szkoły Policji odwiedzają pacjentów dziecięcego oddziału w szpitalu. Ta idea nabiera szczególnego

znaczenia przy okazji różnego rodzaju świat czy innych ważnych wydarzeń, kiedy chore dzieci nie mogą spędzić tego czasu we własnym domu.

W trakcie wczorajszej wizyty, policjanci przekazali dzieciom z oddziału dzieci starszych i oddziału dzieci młodszych pilskiego szpitala upominki w postaci pluszowych maskotek, bogatej kolekcji bajek i innych książek oraz materiałów plastycznych. W szpitalnej świetlicy, w której policjanci z dziećmi zorganizowali wspólną zabawę można było ujrzeć wiele radości na ich twarzach. Na zakończenie kadra i słuchacze życzyli młodym pacjentom szybkiego powrotu do zdrowia oraz samych radosnych chwil i codziennego uśmiechu.

Należy podkreślić, że bogaty zbiór książek i bajek dla dzieci przekazał podinsp. Leszek Koźmiński, natomiast w zebranie maskotek zaangażowała się kadra kierownicza, kadra dydaktyczna i pracownicy naszej Szkoły, za co im serdecznie dziękujemy.

W czwartek kolejna grupa 8 wolontariuszy oddała krew, biorąc udział w akcji ogólnopolskiej zbiórki krwi służb mundurowych pod hasłem „Nasza Krew – Nasza Ojczyzna”, która trwa od 23 października i przewidziana jest do 15 grudnia br. Ce-

lem przedsięwzięcia jest pomoc w ratowaniu zdrowia i życia poprzez łagodzenie deficytu krwi w bankach krwi i placów-

14. Maraton Komandosa

W dniu 25 listopada jeden z członków NSZZP w Szkole Policji w Pile kom. Mateusz Pałys wystartował reprezentując ww. związek w Maratonie Komandosa. WKB Meta Lubliniec oraz Jednostka Wojskowa Komandosów z Lublińca w środowisku

kach służby zdrowia. Dziękujemy wszystkim krwiodawcom.

biegających mundurowych słyną z organizacji biegów, które weryfikują, kto jest prawdziwym twardzielem. Jednym z tych biegów jest organizowany już po raz czternasty Maraton Komandosa.

W tym roku na start zdecydowało się prawie pięciuset biegaczy, którym przyszło zmierzyć się z dystansem 42,195 km prowadzącym przez lublinieckie lasy w umundurowaniu i z plecakiem ważącym minimum 10 kg. W gronie „komandosów”

znalazł się również zastępca przewodniczącego NSZZ Policjantów przy Szkole Policji w Pile kom. Mateusz Pałys, który obronił drugie miejsce wśród policjantów, a na mecie zameldował się z czasem 4h i 12 min.

Warsztaty metodyczne: obrona przed uzbrojonym napastnikiem

W dniu 6 grudnia w hali sportowej Szkoły Policji w Pile, w ramach lokalnego doskonalenia zawodowego, odbyło się specjalistyczne szkolenie z zakresu technik obrony przed napastnikiem uzbrojonym w niebezpieczne narzędzie, w tym: maczetę, tasak,

długi nóż. Prowadzącym szkolenie, na zaproszenie kierownictwa pilskiej Szkoły, był master Tomasz Adamczyk - Prezydent United Krav Maga World Organisation oraz Robert Tercjak - expert 4 United Krav Maga.

W szkoleniu wzięli udział wykładowcy technik interwencji z Zakładu Prewencji i Technik Interwencyjnych Szkoły oraz zaproszeni funkcjonariusze Policji z województwa wielkopolskiego. W trakcie warsztatów, prowadzący zaprezentowali nowatorskie techniki obrony, w przypadku zaskoczenia policjanta przez napastnika

i braku możliwości przeciwdziałania atakowi za pomocą innych środków przymusu bezpośredniego niż siła fizyczna. Proponowane metody obrony spotkały się z dużym zainteresowaniem funkcjonariuszy oraz chęcią nawiązania stałej współpracy z prowadzącymi szkolenie.

Spotkanie z biegłym sądowym z zakresu czynności operacyjno-rozpoznawczych

W celu przybliżenia problematyki związanej z wykorzystywaniem metod w pracy operacyjnej Policji, w dniu 7 grudnia, w czytelni szkolnej biblioteki, słuchacze kursów specjalistycznych uczestniczyli w wykładzie nadkom. dr. Pawła Łabuza – biegłego sądowego z zakresu czynności operacyjno-rozpoznawczych.

W trakcie wystąpienia zaprezentowano obecny stan prawny stosowania metod w procesie karnym. Z dużym zainteresowaniem słuchaczy spotkały się zagadnienia

Miła uroczystość

W gabinecie p.o. zastępcy komendanta Szkoły do spraw dydaktycznych podinsp. Michała Kominowskiego pożegnaliśmy samorząd szkolny kursu podstawowego.

Po podsumowaniu przedsięwzięć w obszarze wolontariatu, członkowie samorządu: post. Dominik Murawski - przewodniczący oraz post. Daria Wilk, post. Kaja Wymysłowska i post. Małgorzata Milto zostali uhonorowani listami gratulacyjnymi oraz upominkami.

związane z kontrolą operacyjną jako metodą ofensywną wykorzystywaną w pracy Policji.

Spotkanie było też okazją do przedstawienia nowego samorządu szkolnego, któremu przewodniczy post. Angelika Ciesiółka. Podczas spotkania, dotychczasowy przewodniczący przekazał symboliczny klucz władzy samorządowej nowej przewodniczącej. Nowemu zarządowi życzymy sukcesów na miarę poprzedników, a słuchaczom kończącym szkolenie, połamania długopisów na czekającym ich egzaminie w dniu 22 grudnia.

Na spotkaniu obecny był także przyjaciel samorządu szkolnego - Artur Woźniak z mamą, który z rąk podinsp. Michała Kominowskiego odebrał symboliczny czek z informacją o zebranych przez wolontariuszy z naszej Szkoły środkach finanso-

wych, które mają pomóc w zakupie specjalnego roweru dla Artura. Nasz honorowy gość otrzymał również świąteczne upominki oraz zaproszenie do kolejnych odwiedzin naszej placówki.

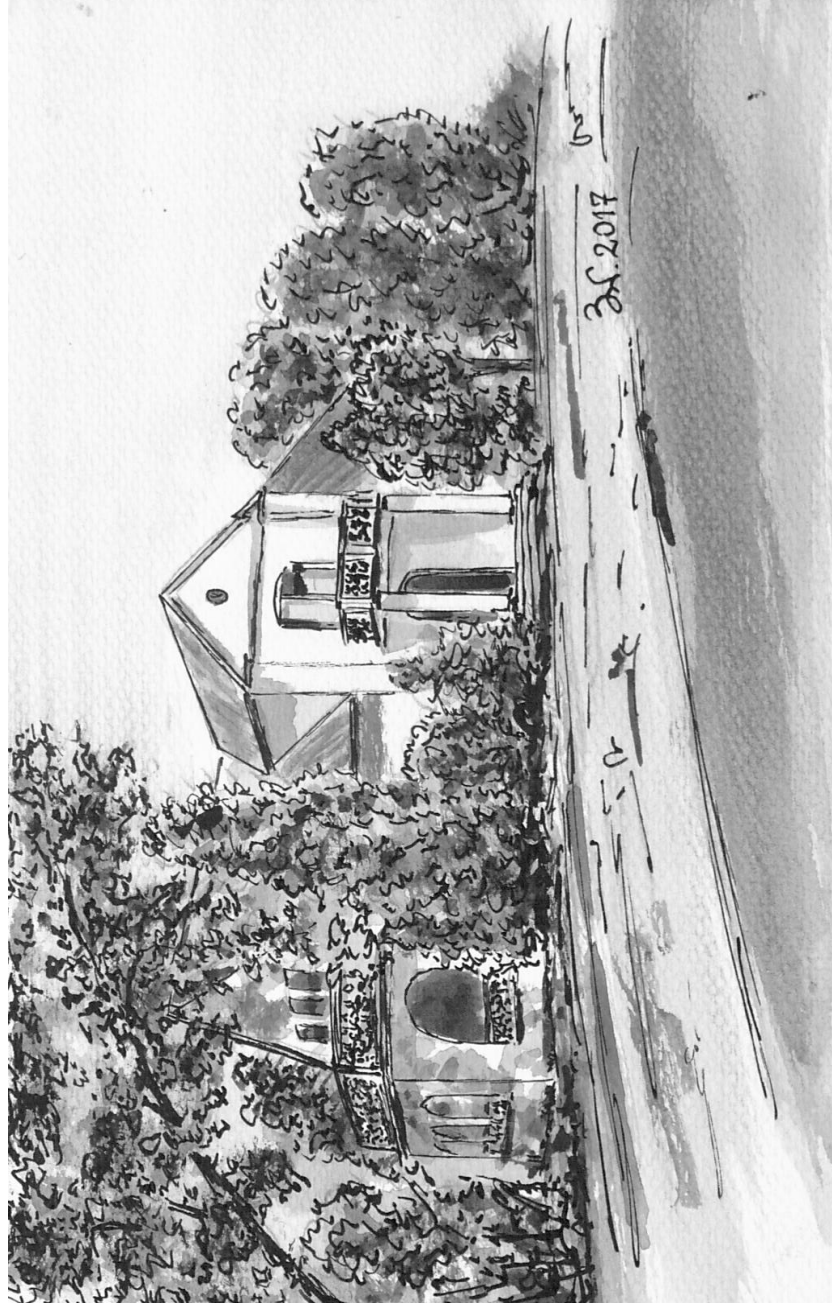
Do wręczenia świadectw, wystąp!

W dniu 22 grudnia, po 142 dniach nauki oraz po przystąpieniu do egzaminu końcowego, 79 słuchaczy kursu zawodowego podstawowego otrzymało z rąk Komendanta Szkoły Policji w Pile insp. Beaty Różniak-Krzeszewskiej, świadectwa jego ukończenia.

Po blisko sześciu miesiącach nauki, bogatsi o nowe umiejętności, powrócili już do swoich macierzystych jednostek, gdzie

będą kontynuować dalszą służbę. Wspomniana grupa policjantów zasługuje na szczególne wyróżnienie z uwagi na duże zaangażowanie zarówno w życie pilskiej Szkoły, jak również w wiele akcji o charakterze charytatywnym, począwszy od zbiórki krwi, a skończywszy na organizacji przedsięwzięć, z których środki zostały przekazane na pomoc potrzebującym.

Autor: Zbigniew Wlazło „Dworek w Mysiadle” 2017 r.
Tusz i akwarela na papierze 13,5 x 19,5 cm